

ПАЛИТИКИН

Немачка 5.00 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Шведска
25.00 SEK, Аустрија 40.00 ATS, Словенија 250 SLT, Маке-
донија 70 ДЕН.

ЗАБАВНИК

15. III 1996 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVIII • ЦЕНА 7 ДИНАРА • БРОЈ 2301

ДРАГО

КАМЕЊЕ ОПАСНО

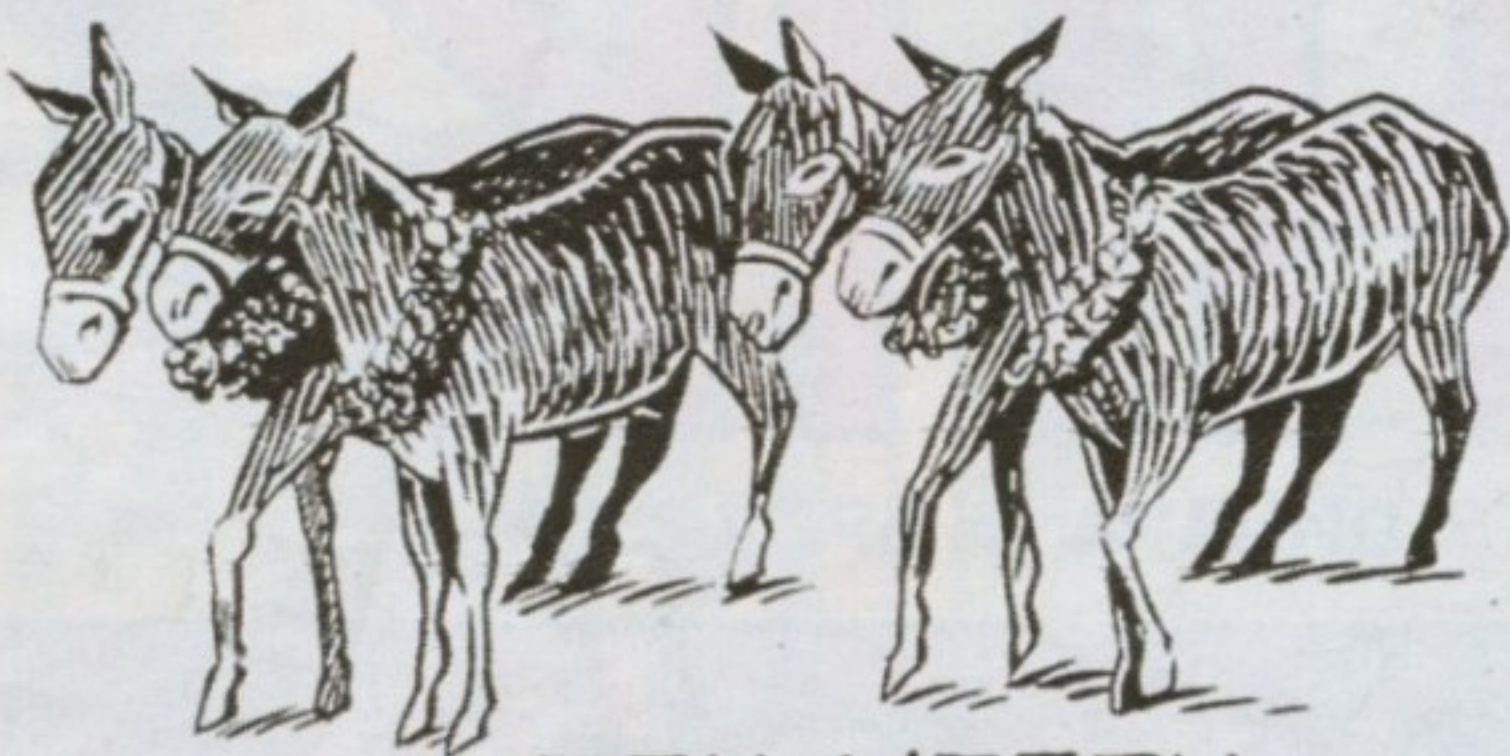
КАМЕЊЕ

ПРОКЛЕТСТВО ИЗ
УТРОБЕ ЗЕМЉЕ

За све од 7 до 107

Фирма

Веровати или не!

ДАН МАЗГИ

СЛАВИ СЕ ЈЕДНОМ ГОДИШЊЕ У БИШОПУ У КАЛИФОРНИЈИ (САД). ТАДА СЕ ОДРЖАВА НАЈВЕЋА НЕМОТОРИЗОВАНА ПАРАДА НА СВЕТУ. ПРЕКО 600 МАЗГИ ТАКМИЧИ СЕ У ПРЕСКАКАЊУ ПРЕПОНА, ВУЧИ ТЕРЕТА, А „КАУБОЈИ“ У ЈАХАЊУ ДИВЉИХ МУЛА.

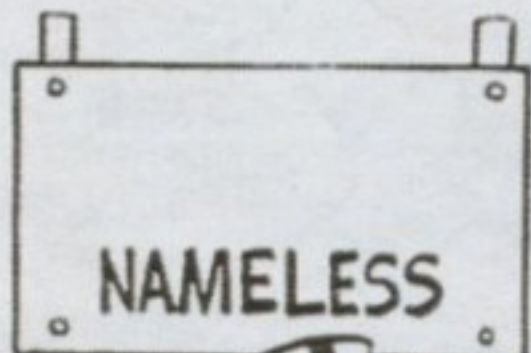
ПРАВИ ПАПИРНИ ДОЛАРИ

СЛАТИ СУ 1916. ГОДИНЕ У ВАШИНГТОН НА ПРАЊЕ, ПЕ-ГЛАЊЕ И ВРАЊАНИ У ПРО-МЕТ.

Т.Д.ЛИЧ

АМЕРИЧКИ ИНЖЕЊЕР ИЗУ-МЕО ЈЕ БЕТОН КОЈИ МОЖЕ ДА СЕ ПРАВИ НА МЕСЕЦУ, ОД МЕСЕЧЕВОГ ТЛА.

БЕЗИМЕНИ (NAMELESS) ЈЕ ИМЕ ПРАДА У ТЕКСАСУ (САД).

НИЛС ОЛО ЈАКОБСОН

ШВЕДСКИ ЛЕКАР, УТВРДИО ЈЕ ДА ЈУДСКА ДУША ТЕЖИ 21ГРАМ ТАКО ШТО ЈЕ ИЗРАЧУНАО ДА УПРАВО ТОЛИКО ЧОВЕК ИЗГУБИ У ТРЕЊУТКУ СМРТИ.

ФРАНЦУЗ Јлан Жак

РЕДОВНО
ЈЕДРИ
ПОД ВОДОМ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● дужинску меру јард (0,9144 метра) увео је енгле-ски краљ Ханри I одлучивши да то буде растојање од врха његовог носа до њего-вог палца када би испружио руку.

● ● ● први председник Сједињених Америчких Држава Џорџ Вашингтон увек је са собом носио мали сунчани сат да би знао које је доба дана.

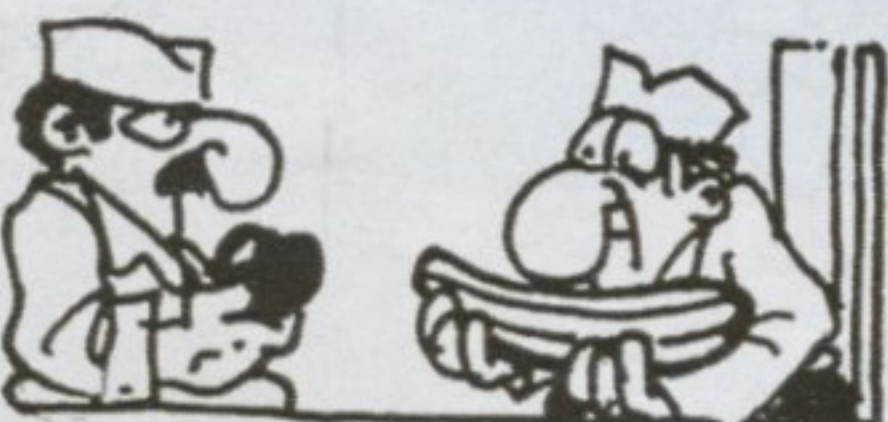
● ● ● шпaгeти су измиш-љени у Кини, не у Италији.

● ● ● коале се хране ис-кључиво лишћем еукалипту-са.

● ● ● парадајз и краставац су воће, нипошто поврће.

● ● ● бубашвабе су остале непромењене већ око 250 милиона година колико већ шетају нашој (и њиховом) планетом.

● ● ● у Француској је по-стојала породица по прези-мену 1792. Деца су им се звала: Јануар 1792, Фебруар 1792, Март 1792 и Април 1792.

● ● ● змије немају очне капке, па не могу да трепћу.

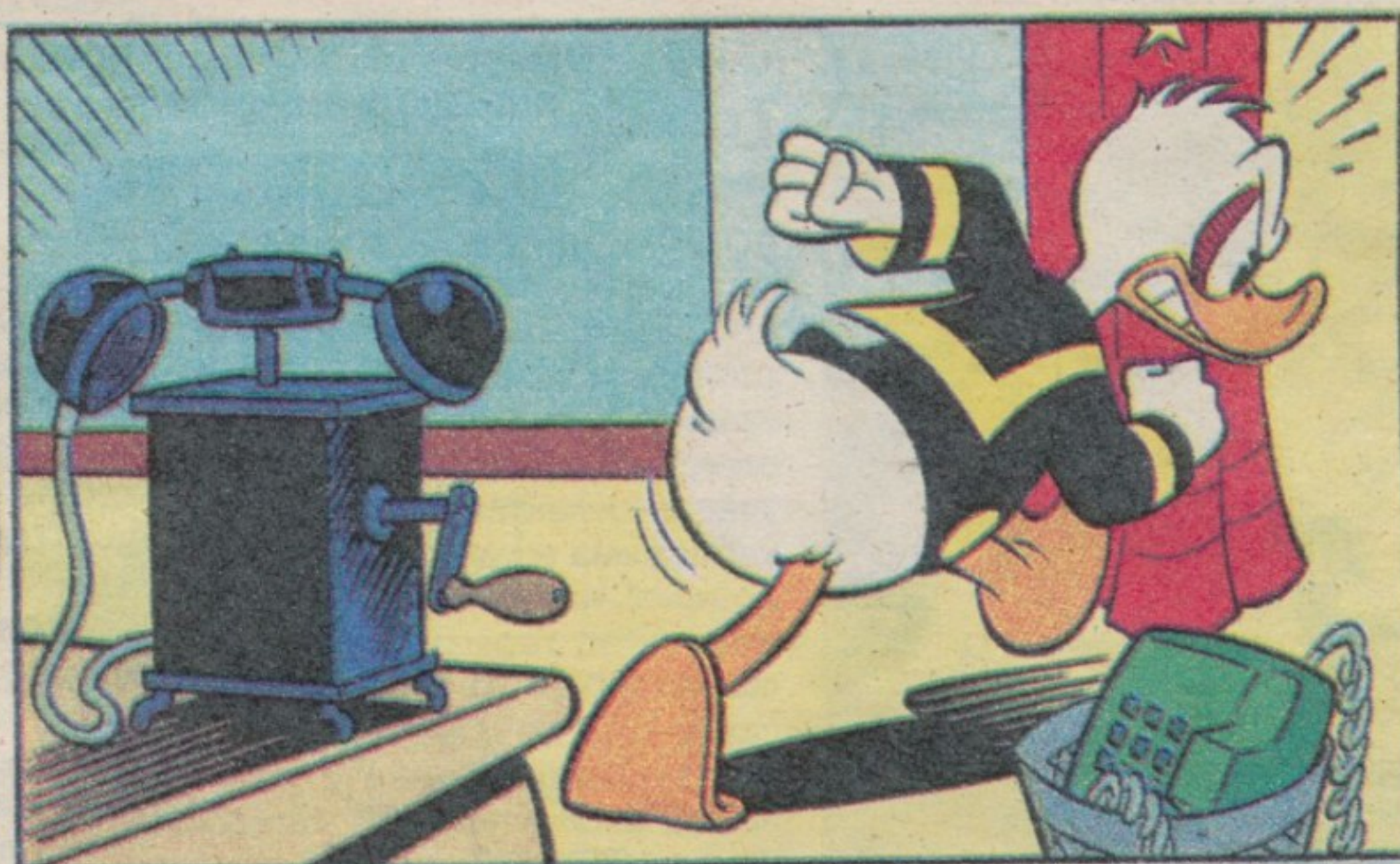
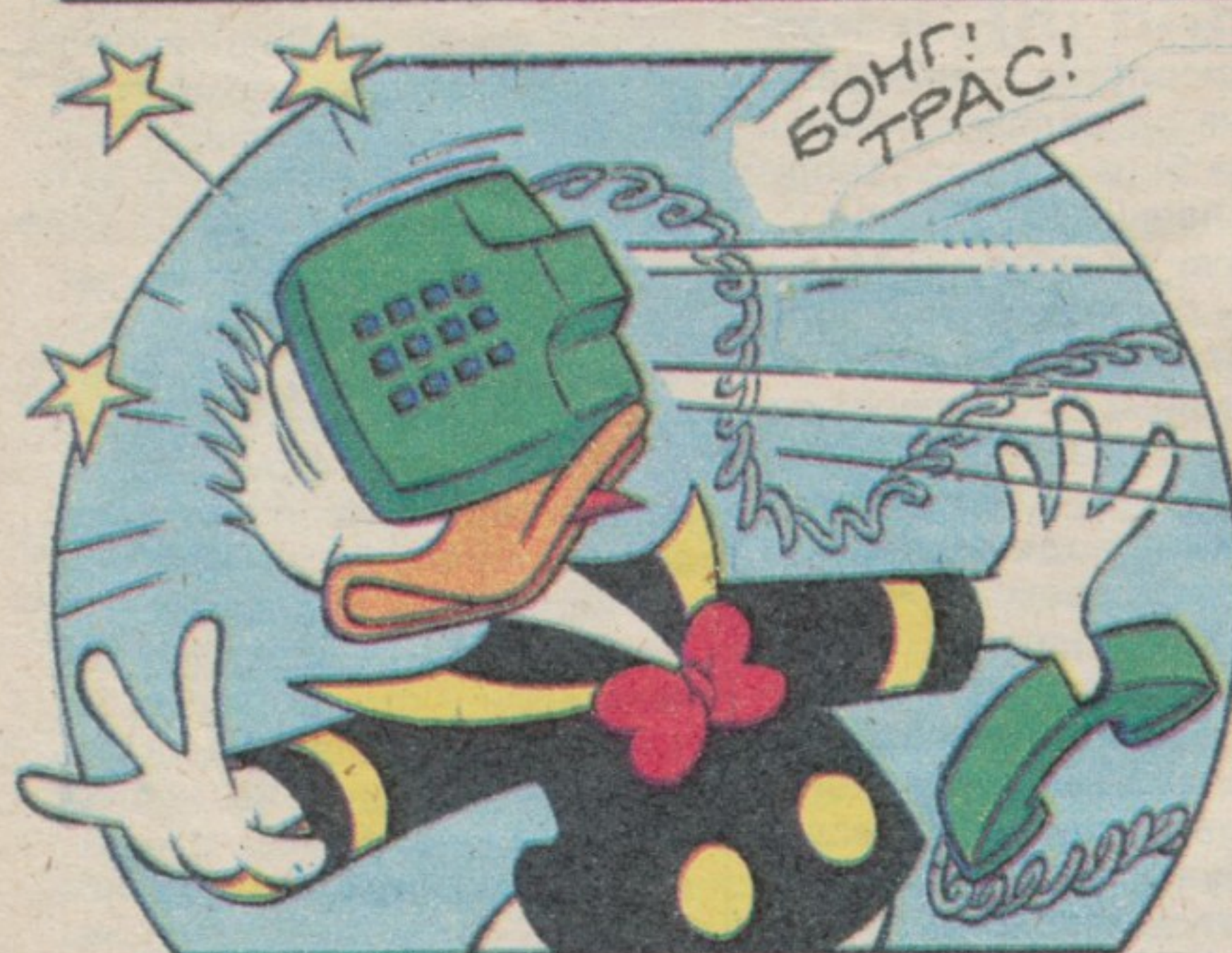
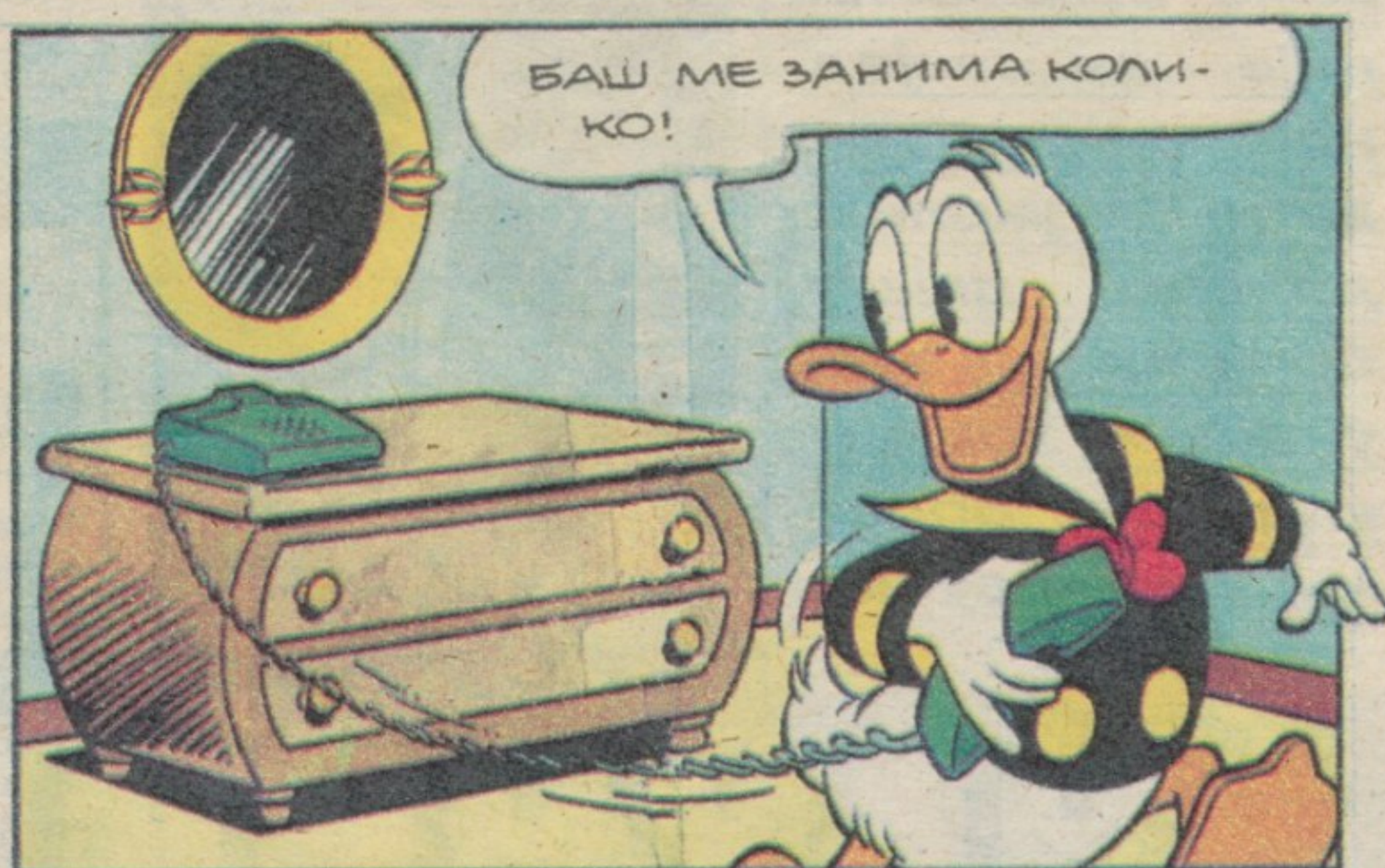
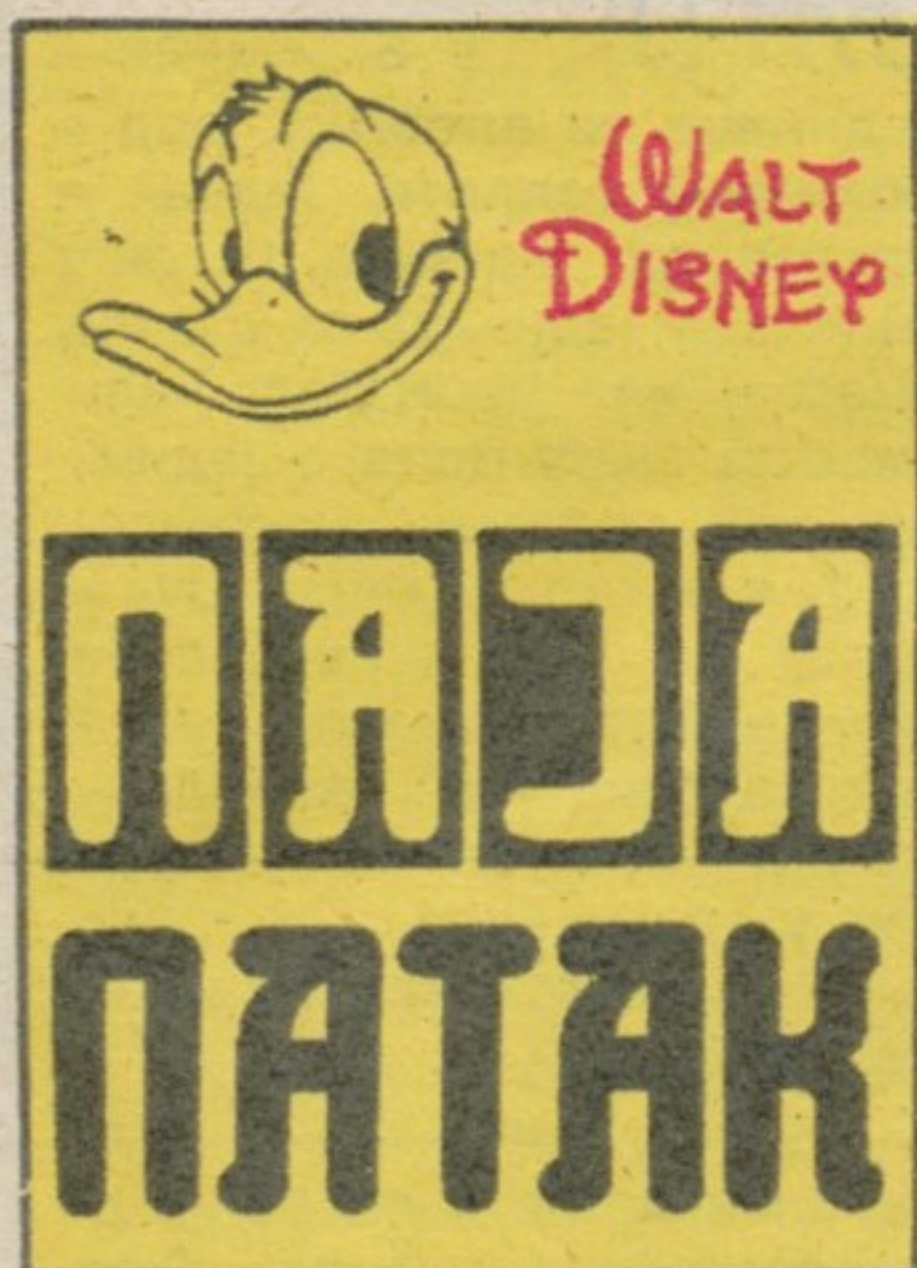
● ● ● главна храна полови-не човечанства је пиринач.

● ● ● у коркодиловом сто-маку налази се камење које му помаже да свари храну.

Илустровао Зоран Петковић Петко

**Њима
припада
слава**

**Када појачавамо
електричне ин-
сталације или
мењамо осигура-
че, пазимо на
ампере; ако мер-
камо аутомобил,
није нам свејед-
но колико има
вати; уколико
држимо дијету,
бројимо цуле
унесене храном;
када смо болес-
ни, важни су нам**

Џејмс Прескот Џул

(1818 – 1889), енглески физичар славан по експерименталном одређивању механичког еквивалента топлоте и закону о топлоти коју развија струја у проводнику. Џулов циклус је термодинамички циклус, претварање топлотне енергије у механички рад на основу кога функционишу турбомлазни мотори.

Блез Паскал (1623 – 1662), чувени француски научник, књижевник и филозоф који се само од своје шеснаесте до двадесет четврте године бавио науком и истакао се проналасцима из математике и физике. Објавио је расправу о коничним пресецима, поставио рачун вероватноће, изумео хидрауличну пресу и машину за рачунање, утврдио да притисак ваздуха опада с висином и да се уз помоћ барометра може установити висина планина. После кратког монденског живота повукао

ЏУЛ (J), у SI изведена јединица за енергију, рад и количину топлоте. Једнак је производу јединице за силу (њутна) и јединице за дужину (метра) или производу јединице за снагу (вата) и јединице за време (секунде): $J = N \times m = kg \times m^2/s^2$. Џул је од 31. 12. 1980. у свакодневном животу званично заменио калорију (cal) као јединицу количине топлоте уведено још у време када су о природи топлоте владале погрешне теорије.

се у манастир и посветио се филозофији и религији. Против језуита написао је чувена „Писма једном провинцијалцу“, а у рукопису оставио делове касније објављене под насловом „Мисли“, потресно сведочанство једне немирне душе и великог ума.

ПАСКАЛ (Pa) је у SI изведена јединица за притисак флуида (течности). Једнак је притиску који изазива сила од једног њутна на један квадратни метар: $Pa = N/m^2 = kg/m \times s^2$.

НАУЧНИЦИ КОЈИ

**целзијуси... Те и
разне друге је-
динице назване
су по веома за-
служним људи-
ма који су одре-
ђеним области-
ма науке посве-
тили живот**

Хајнрих Рудолф Херц

(1857 – 1894), немачки физичар који је експериментално доказао постојање електромагнетних таласа, утврдио да је њихова брзина једнака брзини светлости и испитао им особине. Проучавао је дејство катодних и ултраљубичастих зрака, открио је фотоелектрични ефекат, а његов осцилатор послужио је као основа за радио-технику.

ХЕРЦ (Hz) је у SI изведена јединица за мерење учестаности, односно фреквенције, наизменичних струја и осцилација уопште. Дефинише се као један циклус у секунди или као реципрочна вредност једне секунде: $Hz = s^{-1}$.

Мајкл Фарадеј

(1791 – 1867), енглески физичар самоук који је радио као књиговезачки радник, разносач новина и лаборант код познатог научника Дејвија што је било пресудно. Помажући Дејвију, и сам је почео да проучава неке физичке и хемијске појаве, постао је познат и постављен је за професора физике и хемије на Краљевском институту у Лондону. У то време већ се знало да електричну струју прати појава магнетног поља и да се помоћу струје могу добити магнети. Он је поставио питање може ли се помоћу магнета добити струја. Ово га је, после дужег рада, довело до открића индукције, једног од најзначајнијих у науци о електрицитету. Затим је открио појаву самоиндукције и поста-

Вилијем Томсон лорд Келвин

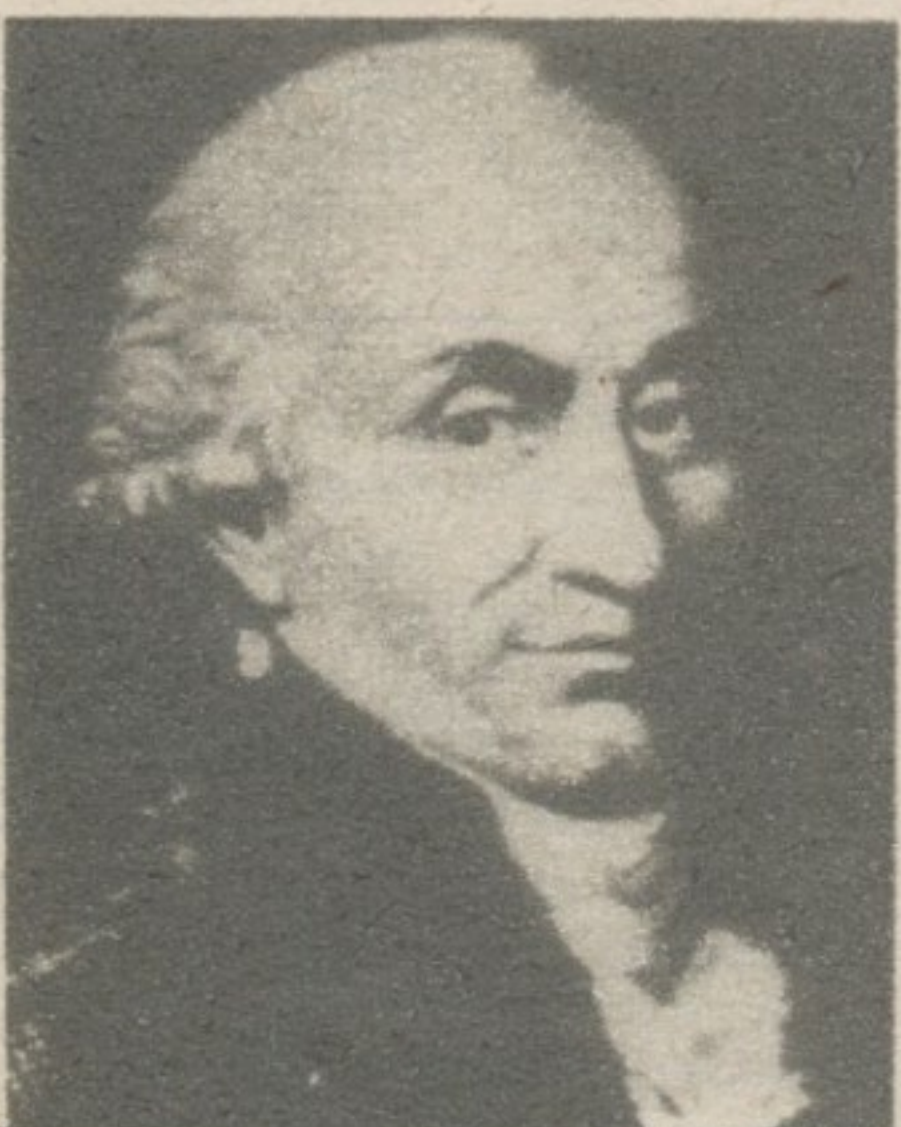
(1824 – 1907), енглески теоријски физичар који је развио Џулово схватање о претварању топлоте у механички рад, поставио математичку теорију електричних осцилација, проучавао електричне струје у кабловима и учествовао у радовима на полагању прекоокеанског телеграфског кабла. Установио је температурну скалу која се зове Келвинова или термодинамичка а почиње од апсолутне нуле, односно од $-273,16^\circ C$.

КЕЛВИН (K)

је јединица апсолутне температуре, једна од седам основних јединица SI (и код нас усвојена скраћеница за *Système International d'Unités* = Међународни систем мерних јединица. Дефинише се као термодинамичка температура која је једнака $1/273,16$ термодинамичке температуре тројне тачке воде. Идентична је Целзијусовом систему: $^\circ K = ^\circ C$. Келвинова и Целзијусова температурна скала имају исте јединице температуре само им се разликују почеци: Келвинова почиње од апсолутне нуле, Целзијусова од температуре топљења леда: $0^\circ = 273,16^\circ K$.

Џејмс Ват (1736 – 1819), шкотски инжењер и физичар који је направио многа открића у науци о топлоти, али ће заувек остати запамћен као проналазач модерне парне машине. Прву фабрику парних машина основао је у енглеском граду Бирмингему.

Шарл Кулон (1736 – 1806), француски физичар чија су открића основа електромагнетског и електростатичког система електричних и магнетских јединица. Открио је законе привлачења и одбијања количина електрицитета (наелектрисања) и магнетских маса аналогно Њутновом закону гравитације: сила узајамног дејства наелектрисаних тела директно је пропорционална производу њихових количина електрицитета, а обрнуто пропорционална квадрату растојања међу њима. Силу је измерио торзионим вагом, касније названом његовим именом, којом су

ВАТ (W), у SI изведена јединица за снагу, а одређује се као снага која за једну секунду изврши рад од једног џула: $W = J/s = N \times m/s = kg \times m^2/s^3$. Ват је у свакодневном животу избацио коњску снагу ($1 kW = 1,36 KS$).

могле да се мере веома мале силе. Направио је списак тела која се могу наелектрисати међусобним трењем и први доказао да се статички електрицитет налази само на површини тела.

КУЛОН (C), у SI изведена јединица за мерење наелектрисања, односно количине електрицитета и означава количину електрицитета који у једној секунди прође кроз попречни пресек проводника у коме јачина електричне струје износи један ампер: $C = A \times s$.

Алесандро Волта (1745 – 1827), чувени италијански физичар на чији је научни рад пресудно утицао проналазак лекара Луиџија Галванија који је установио да се жабли краци при додиру металним предметом грче. Волта је растумачио да до грчења долази услед наелектрисања два метала када је између њих електролит: раствор базе, киселине или соли. На основу овога Волта је направио прву електростатичку машину, такозвани Волтин електрофор, галвански еле-

СУ ПОСТАЛИ МЕРЕ

Георг Симон Ом

(1787 – 1854), немачки физичар који је на почетку свог научног рада проучавао законе електричног отпора проводника проверавајући закључке огледима за које је сам праврио уређаје. Открио је однос струје електромоторне силе и отпора у електричном колу. Резултат је Омов закон којим се одређује однос између три најважније електричне величине: јачине струје, напона

и отпора. Проучавао је и топлотно дејство електричне струје, а открио и неке појаве у акустици.

ОМ (Ω), у SI изведена јединица за мерење електричног отпора. Представља отпор таквог проводника у коме тече струја јачине једног ампера када се његови крајеви ставе под електрични напон од једног волта: $\Omega = V/A = kg \times m^2/s^3 \times A^2$.

мент, батерију галванских елемената (Волтин стуб) и друго.

ВОЛТ (V), у SI изведена јединица за мерење електричног напона, електромоторне силе и електричног потенцијала. Представља онај напон на хомогеном жицаном проводнику кроз који пролази струја јачине једног ампера а утрошена снага између две тачке износи један ват: $V = W/A = J/C = kg \times m^2/s^2 \times A$.

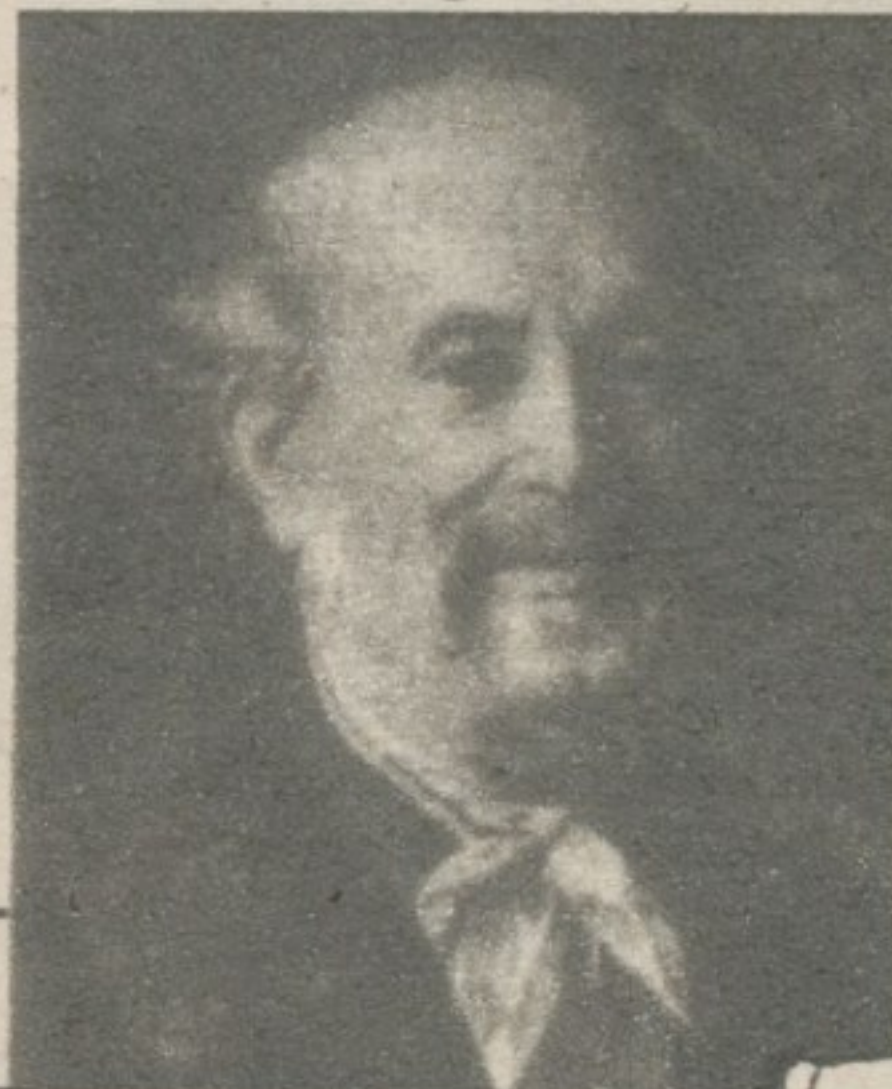
вио теорију електромагнетног поља и експериментално је доказао. Многе појаве у овој области носе називе које им је он дао: анода, катода, електролиза, самоиндукција, дијамагнет, парамагнет. Поставио је два основна закона електролизе названа његовим именом који су постали темељ електрохемије. Значајни су му радови о претварању гасова у течно стање.

ФАРАД (F), у SI изведена јединица за електрични капацитет и означава капацитет оног електричног кондензатора између чијих

проводника напон порасте за један волт када се напуни количином електрицитета од једног кулона: $F = C/V = s^4 \times A^2/kg \times m^2$.

Вилхелм Едуард Вебер (1804 – 1891), немачки физичар који је изумео електромагнетни телеграф, увео један од основних система јединица физичке величине и дао низ радова из области магнетизма и електрицитета.

ВЕБЕР (Wb), у SI изведена јединица за мерење магнетног флукса: $Wb = V \times s = T \times m^2 = kg \times m^2/s^2 \times A$.

НАУЧНИЦИ КОЈИ СУ ПОСТАЛИ МЕРЕ

Џозеф Хенри (1797 – 1878), амерички физичар који је поставио темеље за примену електромагнетизма у индустрији и техници. Открио је и појаву самоиндукције.

ХЕНРИ (H), у SI изведена јединица за индуктивност (коэффициент самоиндукције) и представља индуктивност проводника у коме се при промени струје од једног ампера у секунди индукује електромоторна сила од једног волта: $H = Wb/A = V \times s/A = kg \times m^2/s^2 \times A^2$.

Никола Тесла (1856 – 1943), славни Србин из Смиљана у Лици који се, после завршене гимназије у Карловцу и факултета у Грацу и Прагу, стално настанио у Америци. Његове заслуге на пољу електрицитета су толике да би данас цела техника стала ако би јој се одузели Теслини проналасци. Тешко је и набројати а камоли описати више од хиљаду његових изума и патената из свих области електротехнике. Он је пронашао вишефазни систем електричних струја, а његово решење преноса електричне енергије на даљину први пут је испробано у пракси изградњом електричне централе на Нијагариним водопадима. Остварењу овог подухвата жестоко се супротстављао Томас Алва Едисон захтевајући да централа производи једно-

ног поља направио електромотор до данас најсавршенији од свих електромотора. Конструисао је велики генератор који је производио електричну струју фреквенце 10 kHz, али тиме није био задовољан па је направио трансформатор назван Теслин којим је постигао фреквенцу од 12.000 kHz и напон од више милиона волти. То су такозване Теслине струје, мање опасне од обичних наизменичних, и имају велику примену у медицини. Дао је низ проналазака из радиотехнике и један је од њених пионира. Творац је система за бежично управљање и давање знакова на даљину. Објавио је низ радова из физике са идејама које су звучале фантастично и које су се касније оствариле. Учињена му је велика неправда јер су извесни научници његове проналаске приписивали другима, пре свега Марконију из радио-технике, док је откриће обртног магнетног поља приписано Ферарису.

ТЕСЛА (T), у SI изведена јединица за магнетску индукцију: $T = N/m \times A = kg / s^2 \times A$.

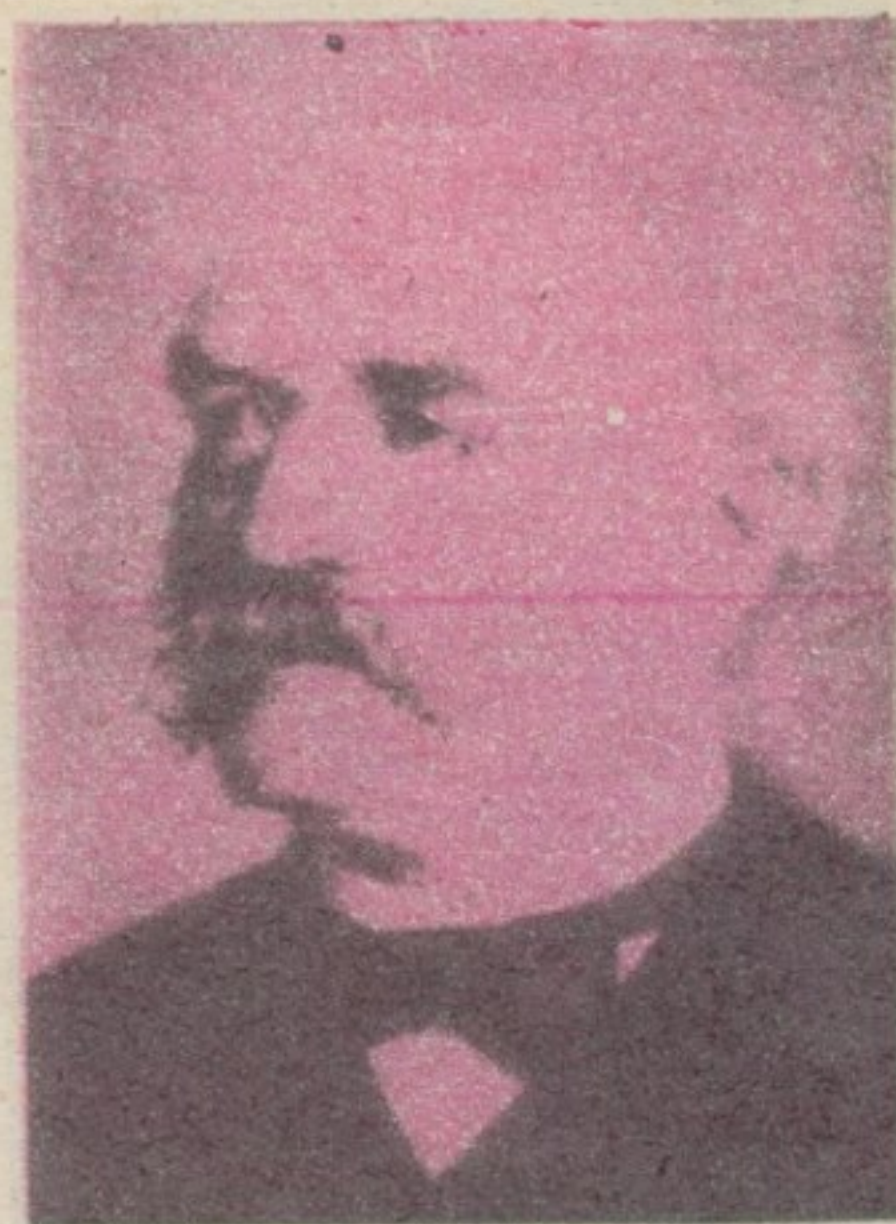
Андре-Мари Ампер (1775 – 1836) славни је физичар и математичар, отац електродинамике. Својим радовима заувек је спојио магнетизам са електрици-

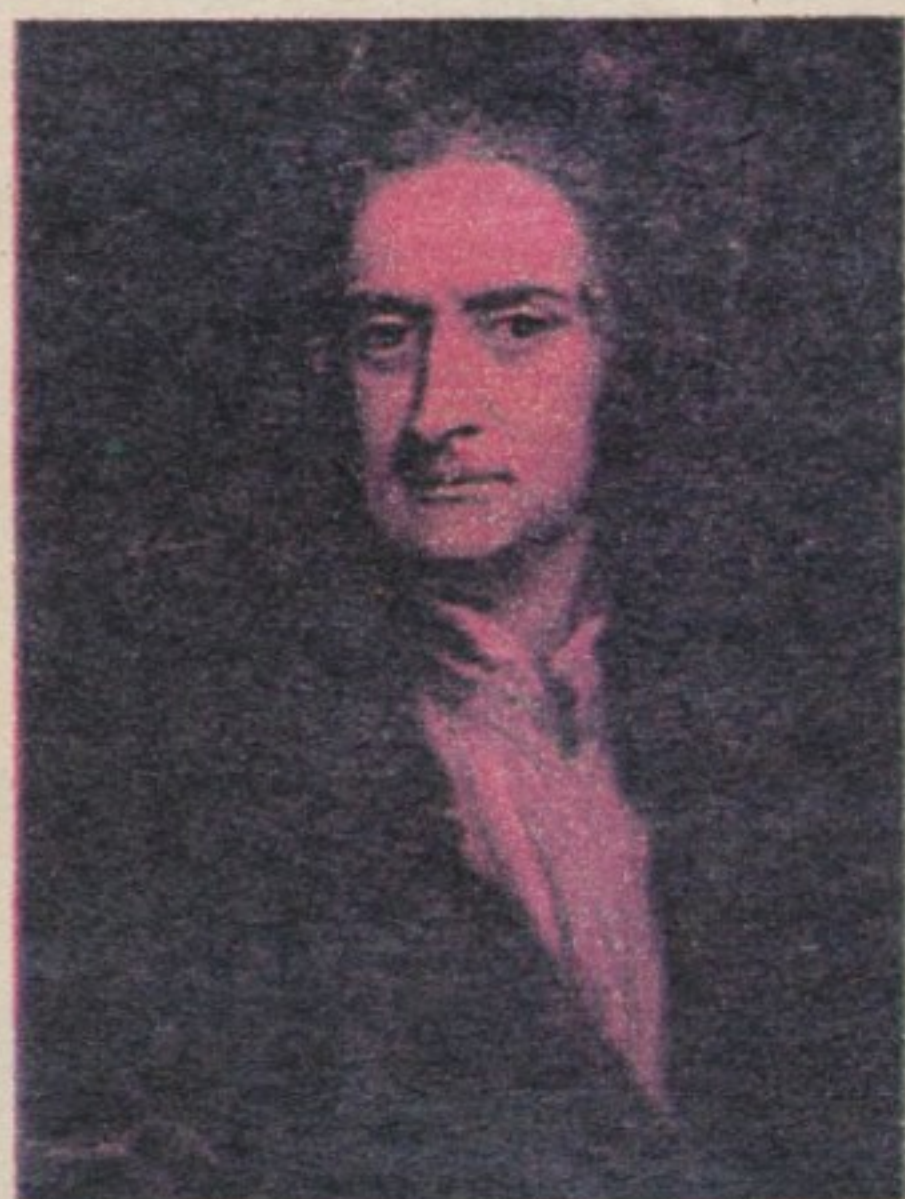
Ернст Вернер фон Сименс (1816 – 1892),

немачки проналазач и индустријалац познат, пре свега, по чувеној фирми која постоји и данас. Његово дело је телеграф с казаљком 1846. и прва телеграфска линија Берлин – Франкфурт две године касније. Затим динамо-машина, електрични трамвај 1879, селенијумов фотометар, електрични пирометар, употреба гутаперке као изолатора телеграфских и електричних каблова.

СИМЕНС (S), у SI изведена јединица за електричну проводност. Једнака је електричној проводности

проводника који има електрични отпор од једног ома: $S = A/V = s^3 \times A^2/kg \times m^2$.

Исак Њутн (1642 – 1727), енглески физичар, математичар и астроном, један од најгенијалнијих умова човечанства, оснивач је класичне механике и више матема-

тике. Поставио је природни закон опште гравитације, три основна закона кретања, емисиону теорију светлости, усавршио телескоп, открио законитости у науци о звуку и топлоти, извео Кеплерове законе, створио основе диференцијалног и интегралног рачуна, пронашао метод приближног решавања једначина и метод интерполације. Његово дело „Математички принципи филозофије природе“ сматра се једном од најзначајнијих књига које су икада написане.

ЊУТН (N) је у SI изведена јединица за силу. Дефинише се као сила која маси од једног килограма у једној секунди повећава брзину за један метар у секунди: $N = kg \times m/s^2$.

тетом, открио и проучио узајамно дејство електричних струја, написао дела која су обогатила физику, математику и филозофију. Назван је Њутном електрицитетом.

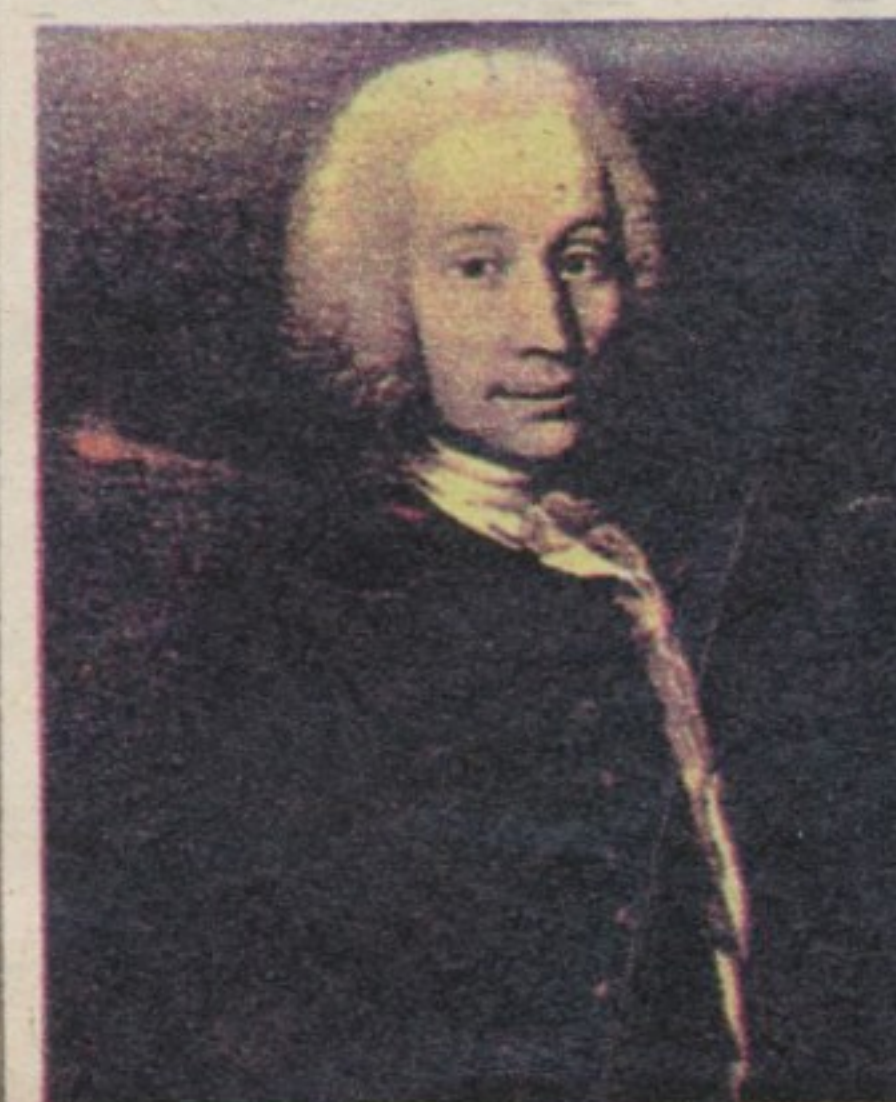
АМПЕР (A) је јединица јачине електричне струје, једна од седам основних јединица Међународног система мерних јединица. Дефинише се као јачина сталне електричне струје која, када се одржава у два праволинијска паралелна проводника неограничене дужине и занемарљивог кружног пресека смештена у вакууму на међусобном растојању од једног метра, проузрокује између њих силу једнаку 2×10^{-7} ъутна по метру дужине.

Андерс Целзијус

(1701 – 1744), шведски физичар и астроном. Године 1736. учествовао је у Лапонској експедицији за мерење лука меридијана и први уочио дејство поларне светлости на магнетну иглу. Увео је поделу од 100 степени температурне скале која је по њему добила име.

ЦЕЛЗИЈУС (°C)

степен је температурни интервал и спада у дозвољене јединице изван SI.

Бојана Дожић

смерну струју, а не наизменичну како је желео Тесла. Показало се да је Тесла био у праву и касније су све електричне централе у свету радиле по његовом принципу. Усавршио је генератор трофазних и вишефазних струја и на принципу обртног магнет-

Улога мяса у историји човека

ШНИЦЛА SAPIENS

**Да смо настави-
ли да једемо
само крушке и
јабуке, још и да-
нас бисмо чуча-
ли на гранама и
имали репове**

предака мајмуна је склоност да грицкамо: док су се верали по гранама тропских шума, време им је пролазило тако што су јели све што би им пало у руке или што су могли да дохвате руком. Јели су често,

јели су слатко, тачно као многи представници људског рода данас, нарочито док седе пред ТВ апаратом.

Уживање у грицкању прекинуто је пре отприлике седам милиона година кад су климатске промене натерале примате да напусте шуму и преселе се у савану. Наука каже да смо се тада усправили на задње ноге и – што је било веома важно – почели да једемо друге сисаре. Пре око 800.000 година усвојили смо правило да, као и остали месождери, једемо не непрекидно већ у одређеним временским размацама. Обичај који се очувао и кад смо од ловаца постали сељаци, а затим и становници градова, који данас до мяса долазе у самоуслугама.

Протеини стижу у мозак

Али, то што смо постали месождери, унело је и многе друге промене у живот човека. Да нисмо почели да једемо месо – тврди Клод Фишлер, стручњак за исхрану CNRS (Националног института за научна истраживања) – до еволуције која је створила Homo sapiens-а вероватно не би ни дошло. Нов јеловник, на

Пре неколико милиона година јели смо готово искључиво биљну храну. Сишавши са дрвећа, променили смо навике, али нисмо се одрекли воћа. То што волимо слатко, то нам је од наших предака – примата. И што грицкамо док гледамо телевизију, и то нам је остало од мајмуна.

воле све што је слатко, док месождери за то уопште не маре. Зато и добијамо колач или сладолед на крају ручка да би нам тај дивни укус остао дуго у устима. Друга оставштина од наших далеких

Као и други месождери (овде гепард), и човек највише једе месо биљоједа (говедина, јагњетина...). Зашто? Њих је лакше и ловити и гајити. Забрана која важи за Јевреје и муслимане да не једу свињско месо не лежи само у страху од зараза (обе вере поникле су у области где влада топла клима), већ има и психолошке корене: свиња нам је по много чему веома слична. Зар се њени органи најбоље не пресађују на човека?

Човек једѐ готово све. По томе се разликује од краве која пасе само траву, од термита који се храни искључиво дрветом или лава чија је пажња усмерена искључиво на зебре, газеле... У ствари, у почетку су наши преци били вегетаријанци чија је исхрана почивала само на воћу да бисмо се током дугог периода, који је потрајао стотинама хиљада година, привикли на узимање значајних количина мяса чиме се утростручио број калорија које људска бића уносе у организам. Ово двоструко наслеђе – вегетаријанско и месождерско – присутно је и данас у нашем начину исхране мада тога често нисмо ни свесни, каже чувени Дезмонд Морис, стручњак за понашање животиња и човека, у својој још чувенијој књизи „Голи мајмун“ и то објашњава.

Зашто волимо да грицкамо?

То што волимо слатко наследили смо од наших предака примата. И заиста, мајмуни

ШТА СЕ ЈЕДЕ

коме је било и меса, подстакао је развој људског мозга јер су сада уношене значајније количине беланчевина – драгоцене „хране за главу”. Али, то није све: деоба уловљене животиње условила је да ојачају везе унутар једне групе, да се устали бар један човек – једна жена, али и измисле разна оруђа за комадање плена. Тиме што је постао месождер човек је стекао слободу, стекао је већу способност прилагођавања околини и, за разлику од „уско специјализованих” животињских врста које су зависиле само од биљака или само од меса, успевао, као сваштојед, много боље да се прилагоди променама околине.

Међутим, иако је човек кроз своју историју довео до невероватних размера разноликост своје исхране, и многе животиње су сваштоједи: медвед једе бобице, крушке, мед, али богами и „шницле”, а кад нема ничег бољег, добри су и мрави, дивља свиња такође не прави питање – једе и зеље и месо, и то је овим животињама природно. Друге су постале свеједи силом прилика, у додиру с човеком. Тако је некада пацов живео искључиво од зрневља, а данас тамани наше отпатке, свих врста.

Слични избегавају да се једу

Зашто се човек од свих животиња које су му биле доступне, које је ловио или узгајао, чешће опредељивао за

ВРСТА	ЦИВИЛИЗАЦИЈА
Пилићи (месо и јаја)	363
Говеда (месо и млеко)	196
Свиње (домаће)	180
Рибе	159
Овце	108
Патке	67
Корњаче (месо и јаја)	46
Зебу говече (месо и млеко)	43
Пси	42
Пацови	42

Од 383 цивилизације колико је својим истраживањем обухватио амерички етолог Абрамс 1987. године, 363 једу пилетину. Следе говеда и свиње, најчешће животиње у нашим сеоским двориштима и фармама. На табели су присутни и сваштоједи (живина, свиње) и биљоједи (говеда, овце, зебу). Табу да се једу животиње објашњава зашто се пси и пацови налазе на зачељу ове топ-листе. Ипак, њих једе више од 10 одсто цивилизација. И то оних најмногољуднијих.

оне које се хране биљкама? Први разлог: оне су много мање опасне од месождера, бројније су и лакше их је уловити. И заиста, за првобитног човека било је много мудрије да нападне газелу него тигра. Биљождере је било лакше припитомити и гајити. Осим тога, амерички антрополог Мајкл Харис израчунао је да је однос између енергије добијене једењем једне животиње и времена утрошеног на њен лов много повољнији ако једемо биљождере него ако се хранимо месождерима.

То што прописи неких религија забрањују да се једе месо месождера (ислам, рецимо) има свакако дубље корене. Према неким научницима, то произилази из чињенице да ове животиње с којим делимо исти режим исхране, осећамо помало и као „рођаке”. Међутим, највећи број људских заједница храни се редовно и животињама које нису биљоједи (види табелу). И на западу је врло јак отпор према меду месоједу што је, свакако, израз здравствене културе. Али, кад дође стани – пани, једе се све одреда и то је универзално правило. Нису ли Италијани, који обожавају животиње, поготово кућне љубимце, у Другом светском рату просто потаманили мачке. Наравно, они то неће признати, али најгора увереда коју Фирентинци могу да добаце становницима Напуља или Калабрези Миланезима јесте „МАНБИГАТИ!” Мачкоједи.

В. Милићевић

Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

МА ШТА

КАЖЕШ

ИДЕАЛАН ПАРТНЕР

Ако не могу лично, људи понекад реше да идеалног партнера нађу уз помоћ компјутера. Одговоривши на сва неопходна питања о својим склоностима и попунивши формулар са биографским подацима, тридесетогодишњи Кенџи Оку чекао је да му јаве кад ће се упознати са својом „рачунарском драгом“. Кад су му из токијске агенције јавили да је сусрет уговорен, Кенџи је с нестрпљењем отишао на састанак. Не зна се чије је изненађење било веће кад се испоставило да је на уговореном месту Кенџија чекала његова (рођена) мајка, педесетпетогодишња госпођа Оку. ■

КАД ЛОПОВА УХВАТИ ПАНИКА

Двадесетогодишњи Рафаел Уранга мислио је на све, па и најситније детаље, кад је с пиштољем улетео у једну мадридску банку. Запањеној благајници уперио је оружје у лице захтевајући да му преда сав новац. Само што је изговорио „Ово је оружана пљачка!“, окренуо се и почео да бежи према излазу. Несрећног младића полиција је ухватила за мање од пет минута. Двојица полицајаца који су дежурали у банци потрчали су за Рафаелом и стигли га недалеко од банке. Како? Рафаел Уранга толико се уплашио да је урадио „нешто“ у гаће, а то „нешто“ сметало му је док је покушавао да побегне. ■

СИНДИ КРАФОРД ПРВА НА ЛИСТИ

По истраживању Галуповог института, недавно спроведеном у САД, изгледа да је Синди Крафорд тренутно најпопуларнија звезда Америке. На питање са ким бисте отишли на пикник и делили сендвиче и сокове, од 5000 испитаника добијен је сличан одговор. Највећи број рекао је да би кренуо са неким од породице, са пријатељима, девојком или младићем. Појединци, њих око тридесетак одсто, одговорили су да би повели Синди Крафорд. Сем овог чувеног модела, сада и глумице, на листи се није нашло име ниједне друге познате личности. ■

ВАЖНО ЈЕ ДА ВОЗИШ, А ВИД?

Не зна се ко је више био изненађен. Осамдесетогодишњи Хедли Томкин или саобраћајни полицајац који је овог временског господина зауставио у месту Редрут у Великој Британији. Хедлију је први пут у животу да је направио прекршај, па је полицајцу објашњавао да сигурно није прошао кроз црвено светло. Полицајац је декицу, више у шали, питао које су боје полицијска кола паркирана тачно испред Хедлијевог аута. Пошто је Хедли Томкин најпре питао која кола, потом рекао да испред себе не види ниједно паркирано возило, полицајац је са запрепашћењем закључио да Томкин „слабо“ види. Пошто није имао упутство шта да ради у таквим приликама, наплатио је казну од 20 фунти и пустио деку да, браником очешавши полицијски ауто, настави својим путем. ■

КАД ЈЕ МЛАДОЖЕЊА НЕОДЛУЧАН

Све је изгледало у најбољем реду. Октобра прошле године у сиднејској цркви Светог Ђорђа окупило се око 300 званица. Само се чекало да се појави млада. Уместо једне, појавиле су се две девојке у белом. Тек тада се испоставило да у цркви седе рођаци и пријатељи и Белинде Монтгомери и Едит Кокс. Најпре је дошло до препирке која је завршена таквом тучом да је седморо учесника пренето у болницу, а 52 особе су ухапшене.

Све је почело неколико месеци раније кад је двадесетпетогодишњи Брајан Ливингстон, аутомеханичар по занимању, запросио Белинду. Невоља је била у томе што је то исто, само недељу дана раније, урадио и са Едит.

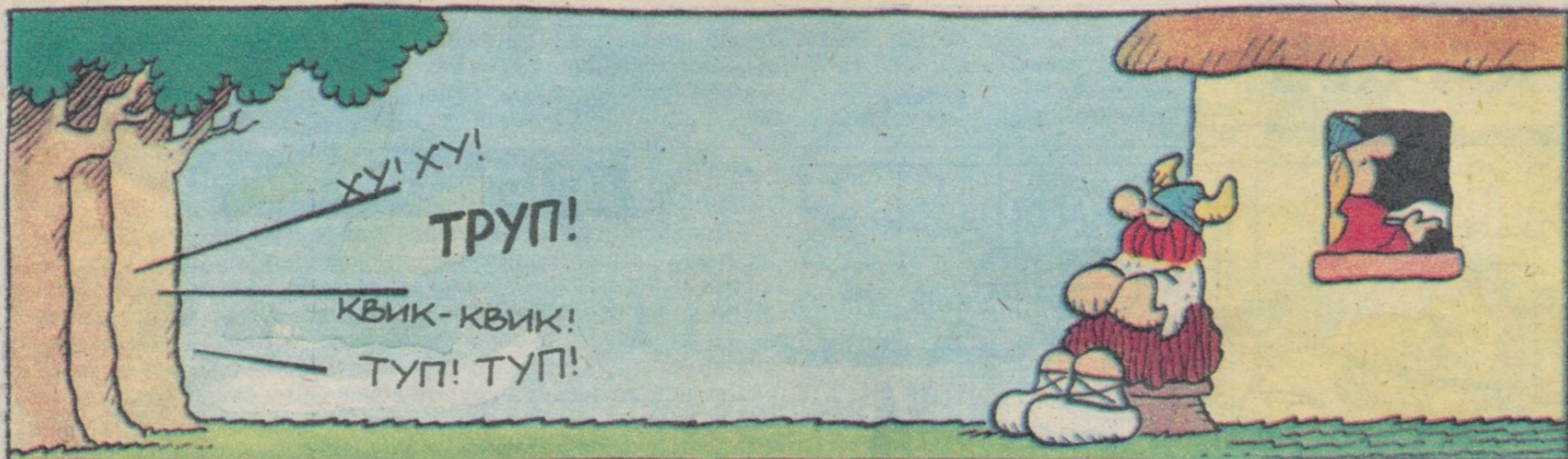
— У обе сам се толико заљубио — касније је објашњавао Брајан — да нисам могао да одлучим са којом бих од те две дивне девојке желео да проведем остатак живота. Када сам и са једном и са другом заказао венчање за 22. октобар, мислио сам да имам довољно времена да једној објасним да раскидамо веридбу. Било ми је толико незгодно да повредим осећања било које од њих две да сам пустио да се ствари саме реше.

И Едит и Белинда послале су позивнице не слутећи шта ће се догодити. Сада ће Брајан, по свој прилици, морати да одабере трећу младу. ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПАСЈИ УТОРАК

Четврти јул у народу важи за лош дан. Назван је Пасји уторак. Зато на овај дан нико не започиње никакав нови посао, не ради у пољу, а нарочито ништа не раде занатлије конопари, обућари, сарачи и абације. Али, има и нешто што ваља чинити четвртог јула: ако је неко у кући болестан, треба у бакрач бацити загрејано угљевље и том водом изненада полити псето. После такве чаролије болест ће прећи на пса, а болесник ће оздравити.

ВИШЊИЋУ НА ДАР

Само једна малецка Вукова забелешка била је довољна да се наслутити читава прича о једном сусрету Филипа Вишњића и Стојана Чупића.

Било је то, највероватније, између пролећа 1811. и 1813, последње године Првог српског устанка. Тада је слепи гуслар већ живео у Подрињу, преко пута своје Семберије коју је, заједно са православним живљем из Босне, морао да напусти бежећи пред Турцима. Породицу је сместио негде на сигурно, а он је, исто као што је то чинио и док је живео с оне стране Дрине, наставио да путује. Више није наилазио на призоре какве је до тада познавао. Уместо веселих вашара и раје која машта о некадашњем животу из времена славних Немањића, сада је сретао војску која јуриша на крваву крајину или се повлачи одатле пред Турцима, и на поворке жена и деце које траже прибежиште у збеговима и запевају за погинулима.

У једном од таквих збегова Филипа је затекао Стојан Чупић, војвода мачвански. Чупића су сви знали. Био је заповедник фронта дуж границе од Раче до Лознице, и организатор свих послова. Чупићу је Вишњић био и разонода и потреба. Његова песма о јуначким данима и успесима раје била је као мелем за јунаке – снажила их је и веселила. Једном таквом приликом, док је слепи гуслар певао а војска га слушала, Чупић му је поклонио два коња.

Да се није можда Чупић разгалио због песме коју је Вишњић спевао њему у част, због „Хвале Чупиће-

„Забавник“ би за Вука Караџића био календар. А календар је тада била књига која је најчешће излазила једном годишње и чији је први део био календар са подацима о празницима, месечевим менама, прегледом значајних догађаја из светске историје, а други део био је забавне садржине.

Вук је написао: „Календар је књига која народу највише ползе може учинити: једно за то што се сваке године издаје; друго, што га готово сви људи купују, који читати знаду; а треће, што се цијелу годину по рукама непрестано премеће.“

ве“, па је зато био тако дарежљив? Немогуће је сазнати, наравно. Зна се само за догађај. Сачувао га је Вук Караџић, у неколико речи које

је у загради дописао у рецензији романа Милована Видаковића „Љубомир у Јелисиму“. Сцену у којој Видаковићев јунак, цар Душан, поклања свом пријатељу Љубомиру „два прекрасна коња“, Вук је прокоментарисао примедбом: „Као Чупић слијепцу Филипу“.

И, то је све. Остало се наслућује.

ВЕСТИ О СЛОВЕНИМА

Јохан Гутенберг је знао за Словене.

Овај чувени Немац, изумитељ штампе, био је, као вероватно и сви Европљани половином 15. века, забринут због војних освајања Турака. Слушајући вести о њиховим ратним успесима, чуо је и о Словенима. У „Турском календару“ који је штампан 1454. године објављене су вести везане за Словене и Србију.

Није то био никакав календар. Била је то књижица којом се, у 13 песама, хришћани позивају у борбу против Турака. Прва песма је била

уводна, а осталих 12 подељено је по месецима почев од јануара, па отуд назив – календар. Словенски народи поменути су у песмама за март и април, а Србија у песми за децембар: „Уз то нам пишу даље / Како је султан био пошао / На Сирфију са својом силом / до Мађарове границе.“ Песмом је описан поход султана Мехмеда II на Србију, освајања Цариграда. Том приликом само је Смедерево остало слободно. Султан је одвео у ропство око 50.000 људи. Био је то догађај који је морао да занима и Немце.

КОШТАНИНА ПЕСМА

Песма коју је Коштана (она права, о којој је писао Борисав Станковић) највише волела зове се „Три пута ти чукна“. У њој је опеван истинит догађај.

Учитељ Коста Поповић из Преображења и његова жена Анка, учитељица из Београда, доселили су се у Врање некако баш при крају турске власти. Анка се разликовала од Врањанки. Носила је европске ха-

љине и слободно разговарала са мушкарцима на улици. Младићи су били очарани њеним изгледом и понашањем. Једног дана на њеној капији освануо је натпис: „Три пута сам куцао на твоје прозоре, учитељице“.

Ускоро се врањским сокацима чула нежна песма од само неколико стихова о љубави момка који је куцао на прозоре лепе учитељице, али му их она није отворила. Да ли је сличну тугу у себи носила и Коштана?

Лула мира
није
попушена

АПАЧИ ПРОТИВ ТЕЛЕСКОПА

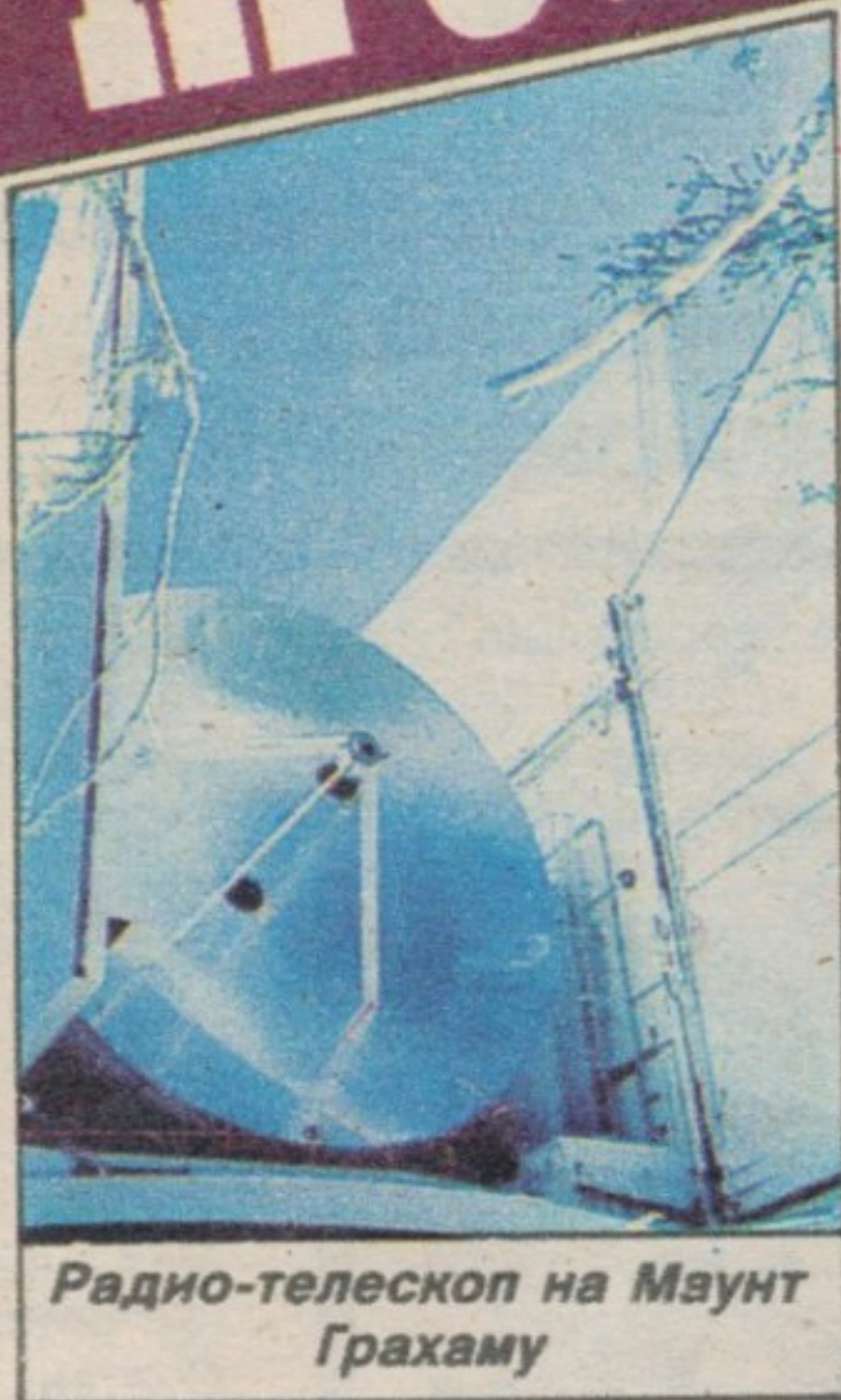
Зашто су Индијанци против изградње најмоћнијег телескопа на свету на Маунт Грахаму у Аризони?

Горе, високо на врху, живи дух планине. Он вечно води мој народ, даје нам знање и светлост. Бели човек сада жели да га протера, да сви добри духови напусте планину и Апаче – каже седамдесетогодишња Ола Касадоре Дејвис из легендарног индијанског племена Северне Америке.

Планина о којој говори ова жена уздиже се у пустињи Аризоне, зове се Маунт Грахам и један је од најважнијих симбола у историји и животу Апача који и данас ту бораве, у резервату Сан Карлос. Индијанци који овде живе покушавају због тога, да спрече нове грађевинске планове белог човека. Индијанци се не боре против изградње неке фабрике, отварања рудника или пробијања нове скијашке стазе, већ подизања – телескопа.

Узбуна због највећег телескопа на свету: Апачи бране планину и свог доброг духа

Радио-телескоп на Маунт Грахаму

Маунт Грахам је данас најважнији пројекат америчких астронома. На једном његовом врху требало би да почне изградња најјачег телескопа на свету који би помогао астрономима да, први пут, непосредно посматрају најудаљеније планете Сунчевог система. Такође, очекује се да овај телескоп помогне у одгонетању тајне квазара који, попут неких светионика на рубовима универзума, сијају неколико хиљада пута јаче од галаксија.

Добри дух

Планови америчких астронома не допадају се, међутим, Апачима. Они тврде да би изградња телескопа отерала њиховог доброг духа и да би последице могле да се упореде „са рушењем неке цркве”. Индијанци из племена поглавице Винетуа кренули су и у међународну акцију како би зауставили подизање телескопа са два параболична огледала пречника 8,4 метра. Њихови представници посетили су и немачку амбасаду у Вашингтону где су предали протестно писмо за канцелара Кола, а најавили су и путовање у Немачку. Јер, према најновијим плановима, део средстава за изградњу телескопа на Маунт Грахаму уложиће Немачка.

Немачки астрономи покушали су прошлог лета да изгледе своје неспоразуме са Апачима, посетили су њихов

резерват, али лула мира није попушена. Уместо тога, Индијанци су разговоре са Немцима снимили и послали у свет преко Интернета.

– Планина је огромна, има места за све нас – рекао је Апачима Гинтер Хазингер, директор Института за астрологију из Потсдама.

– Нема шта да тражите тамо горе – одговорио му је Бред Алисон, један од апачких преговарача. Да вас Бог жели тамо, он би вас већ послао до звезда.

Шта ће рећи Конгрес?

Нису, међутим, сви Апачи против изградње великог телескопа на Маунт Грахаму. Индијанцима на северу Аризоне нимало не смета што скијашка стаза пролази поред њиховог светог места. Осим тога, цела планина већ одавно није недирнути резерват дивљине. У њеном подножју постоји седам кампова, вештачко језеро, насеље са стотинак дрвених кућица за одмор. Годишње овде борави око 300 хиљада туриста и ловаца.

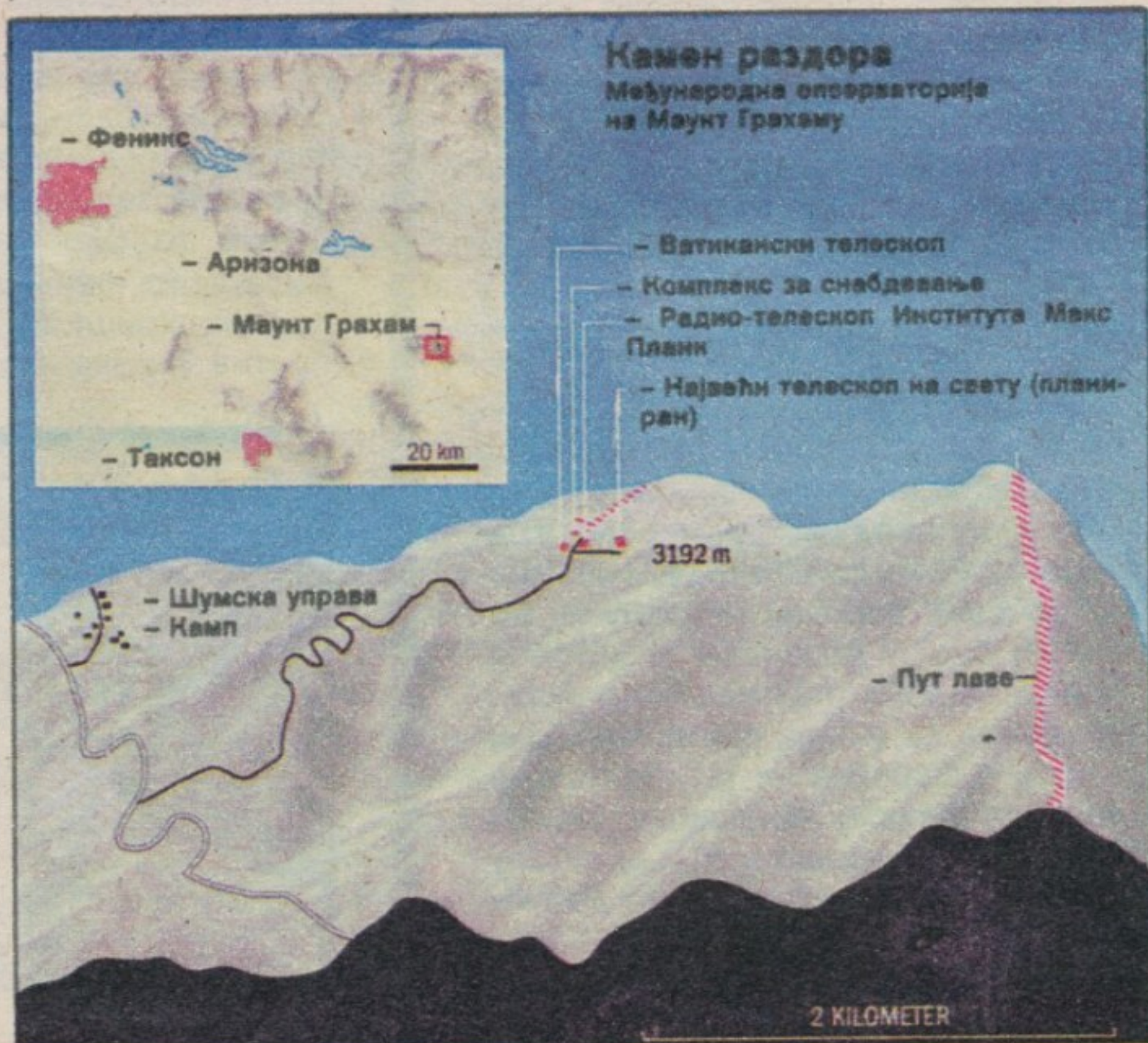
Прави индијански дух, изгледа, тешко губи свој мир. Није се узбудио када су на врху Маунт Грахама саграђени торањ за радио и телевизијски програм, радио-телескоп Института Макс Планк, те-

лескоп астронома из Ватикана. Нису се тада бунили ни Апачи који су остали мирни и када је пре једне деценије Универзитет Аризоне најавио да ће се на планини поставити седам телескопа. Невоље су почеле када су се умешали еколози који су успели да на своју страну привуку и извештај број Индијанаца. Тада се појавила и прича о могућем одласку индијанског духа са Маунт Грахама.

Покушавајући да униште што мање шуме – на врху планине има око 1600 хектара површине под јелама и боровима – градитељи новог телескопа померили су градилиште неколико стотина метара. Био је то сигнал за акцију заштитника животне околине, позвани су адвокати, побуњени Индијанци. Градња телескопа је заустављена.

Ни астрономи, међутим, не желе да се тек тако помире са поразом. Тврде да је Маунт Грахам идеално место за најјачи телескоп на свету: облачност је веома мала а влажност ваздуха изузетно ниска што је и те како важно у њиховом раду. Универзитет у Аризони најавио је да ће затражити помоћ америчког Конгреса како би телескоп стигао на врх планине. Исход овог сукоба још није познат. Знајући америчку историју, није тешко претпоставити ко ће победити у новом одмеравању снага Апача и белог човека.

Ж. Р.

ЈЕДНЕ НОЋИ ПРЕ 132 ГОДИНЕ

ПОДМОРНИЦА НА РУЧНИ ПОГОН

Остаци прве подморнице на ручни погон, која је пре 132 године потопила један ратни брод, откривени су у близини америчке источне обале

Било је то у току ноћи 17. фебруара 1864. године. Рат између америчког Севера и Југа већ се распламсао, па су јужњаци одлучили да у борбу убаце своје тајно поморско оружје. У луци града Чарлстона, који је био под блокадом Севера ужурбано се кретало двадесетак људи послујући око неке чудне металне цеви дужине десетак метара. Била је то, заправо, подморница на руч-

ни погон која је припремана за први ратни задатак.

Кроз два узана отвора – сваки је био пречника око пола метра – у металну цев дугачку 12 метара а пречника један и по метар ушло је девет људи. Они су били чланови посаде која је кренула на задатак – пробијање северњачке блокаде.

Уз светлост свећа

Подморница је тихо поринута у море, командант је заузео своје место за крмом, а осморица морнара прихватила су се окретања дугачке металне осовине која је покретала елису овог чудног пловила. Капетан је одврнуо славине и вода је почела да улази у два танка који су, када се напуне, помагали да се подморница пусти испод површине.

Морнари су у полумраку убрзано окретали металне осовине, задах зноја мешао се са димом свећа које су служиле као извор светлости. Свеж ваздух стизао је кроз уску цев која је, попут перископа, остала изнад површине воде.

Необична подморница кретала се веома споро, око четири чвора на сат. Ипак, и то је било довољно да њен творац Хорас Лаусон Ханлеј буде задовољан: подморница је кренула у прву ратну акцију. Њен циљ била је фрегата „Хорусатоник, северњачки ратни брод који је учествовао у морској блокади постављеној на око четири километра од Чарлстона. Када је подморница сасвим пришла своме циљу, капетан је усмерио према површини. Нико није приметио када се ово необично пловило појавило у близини крме северњачке фрегате, па је посада подморнице имала довољно времена да припреми нарочит торпедо напуњен са 41 килограмом барута.

Торпедо је усмерен према крми фрегате. Капетан подморнице наредио је повлачење како би експлозију дочекали на пристојној удаљености. Барут је упаљен посебним, водоотпорним фитиљем. у тренутку експлозије подморница се налази 60 метара од фрегате. Експлозија је била изузетно јака, непријатељска фрегата потонула је за пет минута.

Икона Југа

Био је то догађај који је златним словом уписан у историју подморничарства као први успешан напад на неки

ратни брод. У акцији су погинула петорица морнара.

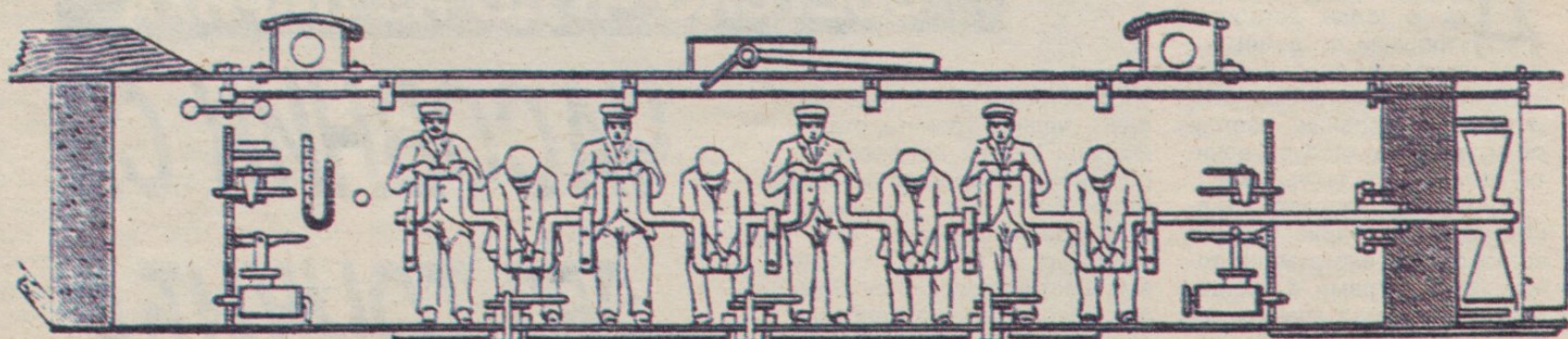
Напад јужњачке подморнице није, међутим, окончан сасвим успешно. Неколико минута после фрегате и подморница је отишла на морско дно. Разлог још није утврђен, али стручњаци претпостављају да је подморница на ручни погон потонула услед снажног удара након експлозије који је изазвао пуцање лоше спојених шавова и продора воде.

Данас, 132 године после ових догађаја из Америчког грађанског рата, подморница на ручни погон поново је привукла пажњу. На дубини од пет метара и под дебелим наслагама муља, шкољки и корала открила је група ронилаца необичну подморницу.

– Подморница је у одличном стању – изјавио је Ралф Вилбенкс, један од чланова екипе која је 23 године трагала за Ханлејевом подморницом потонулом испред обала Јужне Каролине.

Први човек овог истраживачког тима археолог Марк Невелсада најваљује и следећи корак: вађење подморнице. Град Чарлстон издвојио је за ову акцију двеста хиљада долара, а очекују се и новчани прилози других држава америчког Југа. Јер, како каже Невел, ова мала подморница могла би веома брзо постати права икона Југа.

Ж. Р.

Подморница уочи прве ратне акције (горе) и графички приказ њеног покретачког система (доле)

Одлазак у пензију осамдесетдвогодишњег бостонског архитекта Р. Б. Катлера значио је да ће убудуће моћи потпуно да се посвети ономе што му је већ годинама страст – откривању политичких завера. Бављење тим „послом“ захтевало је целог човека, али и знатна новчана средства у којима он није оскудевао, али која би једног дана могла да се покажу као недовољна за његове подухвате. Пошто Катлер уме да мисли, али и прави паре, нашао је решење у оснивању Музеја завера за шта му је требало око 400.000 долара. По његовом мишљењу, то ни пошто не би било бацање новца, већ улагање које треба више него да се исплати. Сличног мишљења био је и његов пријатељ Том Боуден који је преузео део послова око оснивања и, уз то, уложио не баш малу суму новца.

Заборављено убиство

У првом тренутку Катлер и Боуден помислили су да би најидеалније место за овакав

музеј био Спрингфилд, главни град савезне америчке државе Илиноис, у коме је сахрањен Абрахам Линколн, први амерички председник жртва атентата. Међутим, брзо су одустали јер се показало да

је мало Американаца који се још занимају за Линколна и због тога долазе у овај град. Много бољи могао би да буде Далас у коме је убијен Џон Кенеди. Све недоумице су нестале када су само угао даље од места атентата нашли погодан простор. Тако је 4. априла прошле године отворен Музеј завера.

Ни датум отварања није насумце одабран. Управо тог дана, 27 година раније, убијен је Мартин Лутер Кинг, борац за права Црнаца. Нема никакве сумње, сматрају Катлер и његов пријатељ, да је и он био жртва „професионалне ратне машине“, исте оне која је дошла главе Џону Кенедију и његовом брату Роберту и припомогла да и трећи брат, Едвард заувек остане с ове стране врата Беле куће. Саобраћајна несрећа која му се

Тексашки град у коме је 1963. убијен Џон Кенеди и даље мачи на десетине хиљада радозналаца који би да рођеним очима виде где је страдао председник и стога многи сматрају да је идеално место за отварање не-обичног музеја

догодила као последица „нечије преправке на колима“ обелоданила је неке његове неприличне везе и тако га изгурала из трке за највиши положај у држави. Претендента на Бели кућу из породице Кенеди, како сада ствари стоје, нема. Џон-Џону, сину Џона Кенедија, много пробитачније изгледа да уређује новине.

Врх под контролом

Први корак у Музеј води вас у дворану са огромним екраном на коме се, уз одговарајућа објашњења, графички приказује убиство Џон-Џоновог оца, места на којима су ушли и изашли меци, путања којом су се кретали и све остало битно за доказивање тезе о политичком убиству и постојање већ поменуте „професионалне ратне машине“ која надзире и сам амерички врх.

И ПЕТАК И ТРИНАЕСТИ

Трискаи декафобија

● Извесни Бакстер, ученик чувене енглеске приватне школе Итон, математички је доказао да тринаести дан у месецу чешће пада петком него неким другим даном. Његов рад објављен је у научном часопису када му је било тринаест година.

● Петак се традиционално сматра баксузним даном јер је Исус Христос у петак распет на крст, а верује се и да су баш у петак Адам и Ева окусили плод са Дрвета знања због чега их је Господ Бог избацио из раја. Овај прародитељски грех, кажу, још није окајан.

● Мисија космичког брода „Апола 13“, лансираног на Месец 11. априла 1970. у 13.30 h с рампе број 39 (13×3), морала је да буде прекинута 13. априла 1970. због експлозије резервоара са течним кисеоником на сервисном одсеку. Космонаути Левел, Свајцерт и Хејз облетели су Месец и вратили се срећно на Земљу.

● Болестан страх од броја 13 стручно се назива трискаидекафобија од грчких речи: трискаидека = тринаест и фобија = страх.

● Аустријски композитор Арнолд Шенберг рођен је 13. септембра 1874. Пошто је спадао у трискаидекафобичаре, он се веома плашио да ће умрети у седамдесет шестој години (7+6=13). И не само да му се страх остварио, већ је заувек склопио очи у петак 13. јула у тринаест минута до поноћи.

Двојица сајција из Цириха и један астроном утрошили су девет година на израду овог, у свету јединственог механизма. Овај „космички часовник“ састоји се од три дела: глобуса, вечитог календара и телуријума.

Уређај који, заправо, представља нашу васиону јесте астрономски инструмент тежак 160 килограма, а постављен је на комад гранита тежак 190 килограма. За изградњу овог „светског чуда“

употребљено је 1,2 тоне месинга, челика, гранита, стакла и злата. Укупна вредност утрошеног материјала износи отприлике шест милиона швајцарских франака.

Глобус на овом уређају има шест слојева. То су: Земља, Месец, Сунце, небески свод, еклиптика и сплет оријентационих дужи. Покретање

СВЕТСКО ЧУДО ИЗ ЦИРИХА

**ЧАСОВНИК СА
250 ТОЧКИЋА**

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

- ГРАД ЗАВЕРА

Дуж зидова ове дворане налази се и сијасет фотографија, илустрација и графика која показују и како су убијени Роберт Кенеди, Мартин Лутер Кинг, како је страдао Едвард Кенеди. У продавници сувенира, на улазу, продају се разне књиге о убиствима појединих политичара, али и мајице, лончићи и друге „ситнице“ које подсећају на трагичне догађаје у Даласу пре више од 30 година. Између осталих књига ту може да се нађе и „Човек с кишобраном“ коју је написао Катлер и у којој се износе докази да је Ке-

неди најпре био погођен стрелицом са омамљујућим средством да би се тако олакшао посао снајперисти. Катлеров глас прати иначе посетиоце кроз Музеј и објашњава им све, до сада познате, чињенице везане за ово убиство.

Бостонски архитекта сматра себе највећим ауторитетом за политичке завере и убиства у Америци па отуда не чуди што је, исмејао све чланове Воренове комисије која је била задужена за истрагу. По њему, они убиство председника нису разрешили, него су „испевали песмицу“ на основу унапред датих стихова: зато су у музејској поставци приказани као мандарини који скакућу по цветној ливади. Али, како је Катлер по опредељењу демократа, у продавници се нашла и књига Џералда Познера „Закључен случај“ у којој се бране налази Воренове комисије.

С обзиром на све то, изгледа врло вероватно да ће живахни осамдесетдогодишњак успети да увери многе неверне Томе да се иза многих политичких убиства крију завере с највишег места и да, успут, заради који долар. Тек толико да нова истраживања не запну због новца.

Илустровао Душан Павлић

● Празноверица да тринаест особа за столом доноси несрећу древног је порекла — Исус Христос био је тринаести на Тајној вечери са својих дванаест апостола и убрзо је страдао. Постоји веровање да ће прва особа која устане од стола за којим их је тринаест умрети пре него што истекне та календарска година. Једино решење у тако деликатној ситуацији јесте да свих тринаест гостију по договору у истом трену поскачу са столица, што је прилично тешко извести. У Француској је зато могао да се изнајми професионални четрнаести гост. Међу познатим људима који ни за

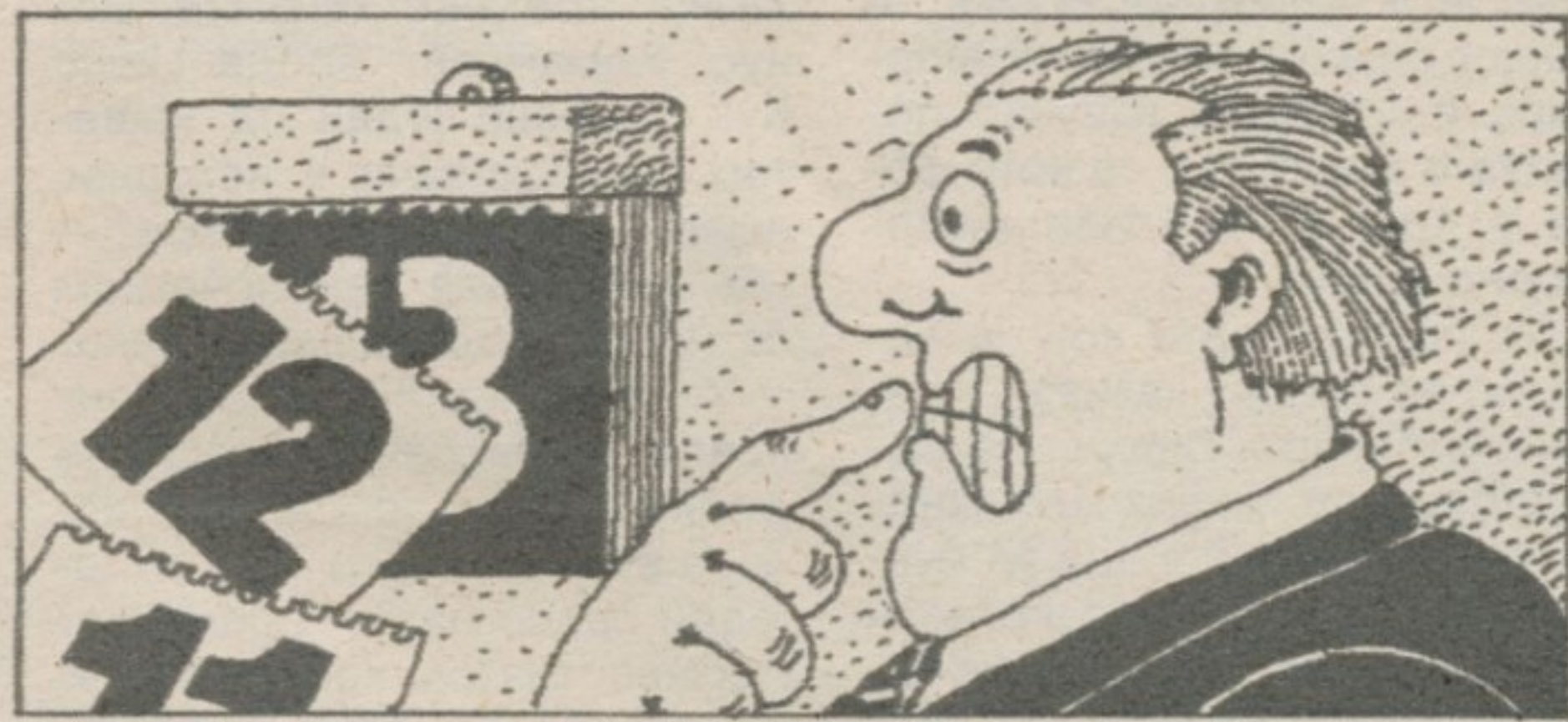
живу главу не би сели за трпезу око које је тринаест гостију били су Наполеон Бонапарта, амерички мултимилионер Џон Пол Гети и председници САД Херберт Хувер и Френклин Делано Рузвелт.

● Немачки композитор Рихард Вагнер живео је и умро у знаку броја тринаест. Рођен је 1813. године, умро је 13. фебруара. Кућа у родном месту отворена је за фестивале 13. августа. Написао је укупно тринаест великих музичких дела, његово име (у немачком оригиналу) састоји се од тринаест слова, цифре његове године рођења као збир дају број тринаест

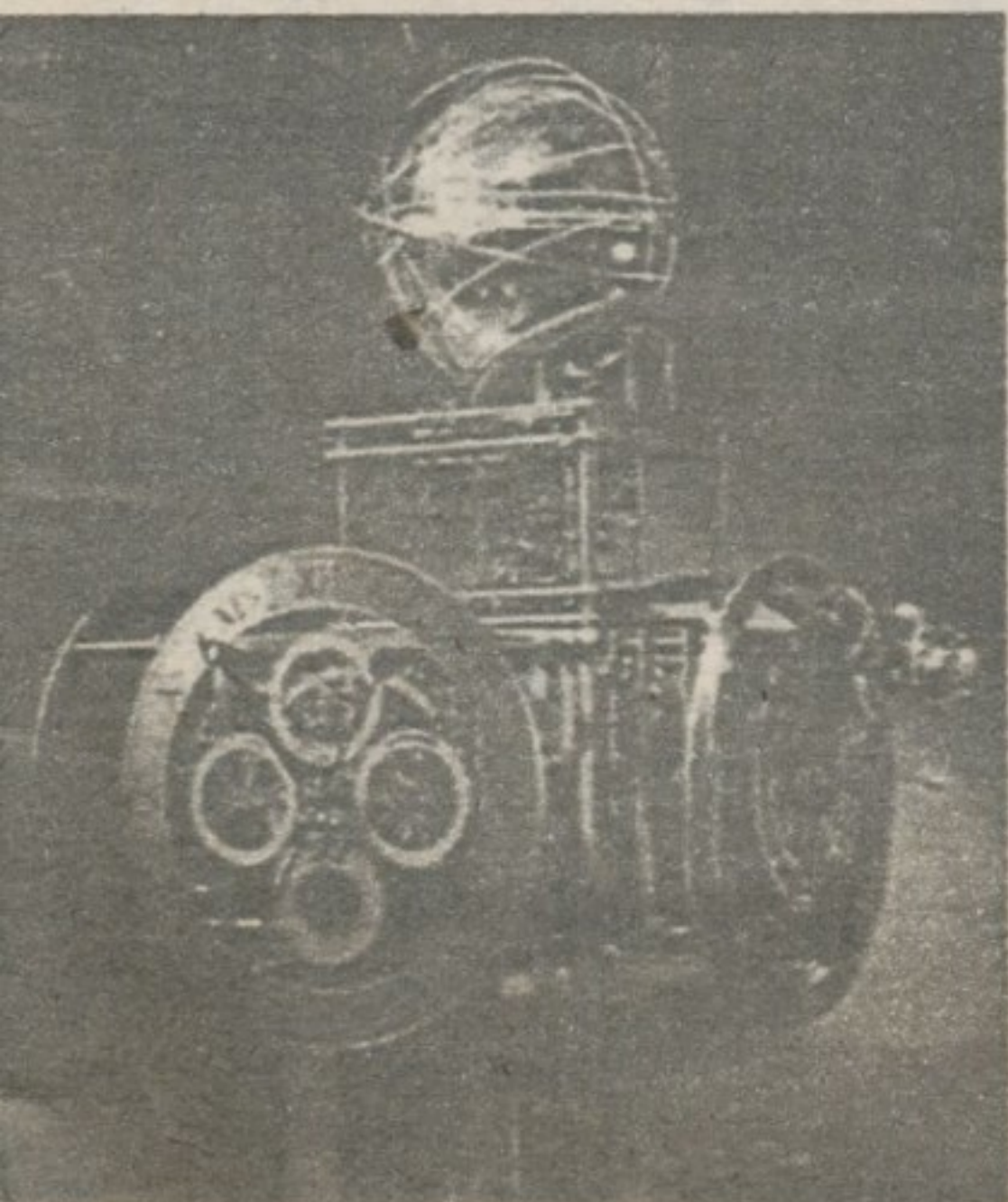
(1+8+1+3=13). Тринаестог марта 1861. доживео је уметнички крах у Паризу да би га француска метропола поново славила 13. маја 1895. Позориште у коме је почео као ди-

ригент отворено је 13. септембра 1837. Није познато да ли се Вагнер плашио броја тринаест.

Б.Д.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

глобуса, односно, његових сфера, омогућава 51 точкић, а они су смештени на 30 осовиница.

Вечити календар, који покреће 58 точкића, обухвата и преступне године. Планетаријум (50 точкића) верна је копија Коперниковог и Кеплеровог хелиоцентричног сунчевог система и његових девет планета. Телуријум (45 точкића) прати међусобна кретања Сунца, Земље и Месеца. Осим тога, телуријум прати и обртање Земље око сопстве-

не осе у току звезданог дана, обилазак Месеца око Земље за 27 дана, као и кретање Земље око Сунца (365 дана). Коначно, на телуријуму је приказан и хоризонт са прецизним изласцима и заласцима Сунца, а предвиђено је и посматрање помрачења Сунца и Месеца.

Овај чудесни часовник, астрономску опсерваторију у малом, покреће велики тег који се свака четири часа подиже помоћу електромотора. Енергију мотору обезбе-

ђују соларне ћелије смештене на крову зграде у којој је цео механизам смештен, а то је часовничарска радња Франца Тирлера једног од твораца овог необичног „планетаријума“ на такозваном парадном тргу у Цириху.

Да не би дошло до каквог поремећаја у раду и прецизности Тирлеровог „космоса“, клатно планетаријума усклађено је са званичним часовником Физичко-техничког института Швајцарске.

А.Г.

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

**НАТАНИЈЕЛ
ПАЛМЕР,
истраживач
коме су
украли земљу**

ДАН КАДА СУ ФОКЕ ПЛАКАЛЕ

Старо морско пристаниште Стонингтон у Конектикету, на источној обали северноамеричког континента, никад дотад није видело већу масу света. Све што је могло да хода похрлило је у луку, уз цику и вриску најмлађих.

После скоро годину дана избивања у Стонингтон је – у јесен 1819. – упловио брик „Херсилија“ враћајући се из похода на острва јужно од Кејп Хорна, на крајњем југу Јужне Америке, куда се запутио трагом прича о великим стаништима фока. Веровало се да ће се брод који успе да стигне на далеки југ вратити с непроцењивим товаром крзна. А „Херсилија“ је, уз продорну звоњаву с командног места, улазила у луку с газом дубоким готово до ивица брода.

Јунак дана био је деветнаестогодишњи други бродски официр Натанијел Браун Палмер. Захваљујући њему, „Херсилија“ је стигла у Стонингтон крцата драгоценим фокиним крзном. Наиме, док је „Херсилија“ попуњавала своје залихе на Фокландским острвима, млади официр наишао је у оближњој крчми на једног пијаног енглеског морнара и од њега извукао податке о месту где се коте фоке а које су Енглези љубоморно крили.

Уз помоћ карте коју је начинио на основу казивања пијаног морнара, Палмер је одвео брод до јужних Шетландских острва и посада је буквално направила масакр љупких животиња. Људима се чинило да су фоке тада плакале.

„Херсилија“ није још ни искрцала драгоцени терет у Стонингтону, а морепловци су већ правили план за следеће путовање. Убрзо је опремљена флотила од неколико бродова под командом искусног капетана Бенцамина Пендлтона.

Једногласном одлуком свих окупљених за команданта малог брода „Херој“ именован је Натанијел Палмер. Његов задатак био је да, крећући се вешто између ледених брегова, налази нова острва фока. Посаде осталих бродова биле су задужене за убијање и драње животиња...

Ова нимало весела епизода из времена кад је свет још био велика непознаница умногоме открива мотиве људи који су, касније, на велика врата ушли у – историју.

Тајна наредба капетану Куку

А историја каже да је замишљао о једном континенту на Јужном полу настала кад је човек сазнао да је његова планета лоптаста. Оно, кренеш тамо па, идући све право, дођеш овамо! Из једног места кренеш на исток, па се у њега вратиш са запада.

Прича о земљи на „дну“ планете најпре се, разумљиво, јавља у машти. Александар Далримпл, учени хидрограф Индијске источне компаније у 18. веку, са заносом је убеђивао своје земљаке, Енглезе, да тамо на Јужном полу постоји земља и у њој бар педесет милиона становника.

Првих месеци 1768. брод „Ендевр“ кренуло је из Енглеске у једну од најважнијих истраживачких мисија у историји. Кобајаги са задатком да астрономи посматрају на Тахитију кретање планете Венус. Командант брода Џејмс Кук, доцније један од највећих истраживача у историји, имао је у ствари тајна наређења, откривена тек почетком педесетак година нашег века.

У заповести, заштићену краљевским печатом, коју је добио писало је да, кад искрца астрономе на Тахити, заједри право на југ, према дотад непознатом континенту. И да тамо „осмотри природу земљишта и његове плодове, звери и птице које ту живе или долазе, рибе које се налазе у рекама и да ли их има много; да нађе неке руднике, минерале или драго камење. Треба да донесете примерке сваке од тих врста, као и семење, воће или житарице које можете да прикупите. Исто тако треба да проучите нарав, темперамент, наклоност домородаца и њихов број, и настојте свим поштеним средствима да гајите пријатељство и савез са њима дарујући им ситнице које би они ценили и предлажући им размену добара...”.

Велики истраживач Џејмс Кук није успео да доплови до нове земље. Наишао је на непроходан бедем леда иако је то било јужније од екватора.

Нешто касније, 1772. године, бретонски племић Ив де Кергуелен спустио се још ниже, све у нади да ће он – али и Француска – бити први који ће ступити на територију што се „пружа од најниже тачке Јужне Америке до Кинеског царства”. Открио је само једно чудновато острво прекривено зељем. Разочаран, назвао га је „Острво усамљености”, а историја се побринула да оно касније добије његово име – Кергуеленово острво.

Битка за земљу на дну света настављала се. Антарктик – који је добио назив од грчких речи анти – што значи – против – и арктос – медвед, а све зато што је био на супрот-

У потрази за местима где бораве животиње драгоценог крзна, млади амерички морепловац први је допловио до обала Антарктика. Међутим, многи му и данас оспоравају право првенства...

ној страни од Арктика над којим кружи сазвежђе Малог и Великог медведа – и даље је био Terra incognita, Непозната земља...

Дечак претекао адмирала

Јунак наше приче Натанијел Браун Палмер на свом малом броду а у потрази за насеобинама фока, у јесен 1820, јужно од Шетландских острва – места где је годину и више раније нашао животиње драгоценог крзна – запловио је даље, према југу. У непозната мора.

Много година касније обелодањен је његов дневник. У њему, поред осталог, и ово:

„Управио сам прамац свог брода ка југу и он је раширених крила, као да је живо биће, летео на путу према новим налазиштима фока. Са разапетим једром, као да је схватио жељу која ме је обузела. Брод је летео све док нисмо угледали копно које није било убележено на мојој

карти. Крстарио сам неколико дана да бих се уверио да то није било острво. Ушао сам у неколико залива и нисам наишао на фоке, скренуо сам према северу, пловећи кроз густу маглу која се и ноћу распростирала, те је тако пропала већина дана јер је магла била толико густа да нисам могао да видим осматрачницу на предњем јарболу...”

Касније је утврђено да је Палмер нашао нову земљу, бар један њен део. Професор Вилијам Х. Хопс, са Универзитета у Мичигену, утврдио је да је то било отприлике на 62,45° јужне ширине и 60° западне дужине.

У прилог Палмеровој тврдњи да је открио копно новог континента иде и све-

дочење Фабијана фон Белинксхаузена, адмирала руске царске морнарице, који је по налогу Александра I већ три године узалудно трагао за континентом из маште.

Запис из Палмеровог бродског дневника потврдио је, касније, сам адмирал. А он је настао након сусрета царског бродовља и малог „Хероја”, у тренуцима кад се царски изасланик празних руку, односно мапа, враћао у Русију:

„Дао сам му географску ширину и дужину најниже тачке докле сам стигао. Он је, веома узрујан, устао, молио да му покажем бродску књи-

гу и карту. Испунио сам његову молбу и по њих послао чамац. Кад су књиге и карта прострте на сто, он их је, без речи, пажљиво испитивао. Онда је устао и рекао:

– Шта имам да видим и чујем од једног младића, боље рећи дечака? Да је командант једног брода, малог као чамац за спасавање моје фрегате, успео да се пробије до Пола, кроз буру и лед и допре до тачке коју сам ја, командант једне од најбоље опремљених флота којима мој господар располаже, тражио и дању и ноћу у току три дуге, заморне године пуне стрепњи.

Стављајући своју руку на моју главу, додао је:

– Шта да кажем мом господару? Шта ће он мислити о мени? Шта је да је, мој бол је ваша радост. Носите своје ловорике с мојом искреном молитвом за ваше добро. Земљи коју сте ви открили, племенити дечаче, у част вашу, дајем име Палмерова земља!”

Пут у средиште земље

Десет година касније Натанијел Браун Палмер последњи пут је крстарио водама око Антарктика, сада као капетан брика „Анаван”, командног брода истраживачке експедиције од три пловила, коју је финансирао заједно са још неколико ловаца на фоке из Стонингтона. Циљ је био „да се трага за земљама у још непознатим водама”.

Експедиција ни по чему не би била посебно значајна јер се, због изузетно лошег времена, вратила не убележивши у своју карту ниједно ново парче копна, да се у оквиру ње – а то је откривено доцније – није збивало једно од најфантастичнијих путовања у историји. Бар на папиру.

Наиме, на командном броду „Анаван” налазио се и Цереми Н. Рејнолдс, уписан као „научник”. Ништа необично да поменуто особа није била главни поборник теорије да је наша планета шупља и да се у њеној утроби сасвим лепо може живети.

Пре ступања под заповедништво Палмера, дотични „свезнадар” тумачио је широм Америке своју теорију и придобио мноштво следбеника. Чак је и америчком Конгресу поднео двадесетак законских нацрта о земљи у Земљи и начину живота у њој. Само је ваљало окупити експедицију која ће отпловити у средиште земље. Жил Верн је тада био још у кратким панталонама.

Међутим, Едгар

Илустровао Брана Јовановић

Алан По био је на просто залу-
ђен Рејнолдсовом теоријом,
чак је и у неким својим прича-
ма обрађивао ту тему.

Невреме је онемогућило
маштовитом Рејнолдсу да, уз
помоћ „капетана Ната“, стиг-
не до Јужног пола, једног од
— како је веровао — пупака
Земље. Други је био, разуме
се, Северни пол.

Враћајући се дуж западне
обале Јужне Америке, „Ана-
ван“ је због снабдевања и оп-
равке пристао на острво Хуан
Фернандесе, познатије као
острво Робинсона Крусое. Ту
су га изненадили чилеански
робијаш и мало је фалило да
Натанијел Браун Палмер ту
изгуби главу.

Ваљда поучен тим иску-
ством, Палмер је дигао руке
од трагања за копном на дну
Земље. Бацио се на градњу
брзих бродова, коришћених у
трговини са Кином, и стекао
углед вештог пословног чове-
ка. О својим открићима, као
већ богати стари господин,
повучен у свом дому у Сто-
нингтону, углавном је причао
својој малој нећаки. Никада
није стигао, или хтео, ко би га
знао, да среди своје бродске
књиге и карте. Умро је у ду-
бокој старости.

Већ помињани професор
Вилијам Хопс потрудио се да
проучи и систематизује живот
и дело Натанијела Брауна
Палмера. Недвосмислено је
утврдио да је северно полу-
острво на Антарктику — дакле,
сам Континент — открио упра-
во „капетан Нат“ и да су му
украли земљу. Јер, једанаест
година после Палмера ту је
стигао капетан Џон Бископ и
копно на које је први пут сту-
пио човек, тако је бар он мис-
лио а други му у томе припо-
могли, назвао Грејамова зем-
ља, у част Џемса Грејама, та-
да првог лорда британског
Адмиралитета.

У британским картама тај
део Антарктика и даље се на-
зива Грејамова земља, што је
прихватио и добар део света
засењен британским осваја-
њима и просторима. Амери-
канци су више склони свом
земљаку па је то за њих —
Палмерова земља. Има и
оних класичних „између“ који
северни део највећег антарк-
тичког полуострва називају
Грејамова земља а онај уз
сам континент — Палмерова
земља.

Јединствени су, пак, сви у
називу острва до којих је На-
танијел Браун Палмер стигао
на свом првом путовању, кад
је потаманио фоке. Она се и
данас на свим картама зову
Палмерова острва.

П. Милатовић

И то је Америка

ЖЕНУ ДОБИО НА ПОКЕРУ

Брак може да се
склопи на разне
начине, али да
на њега утиче
картарошка сре-
ћа, то већ није
убичајено

Херц краљ и краљица, снимљени 1936. године, на
дан венчања

Тек сада, после 60 година,
Идит и Фред Емброуз ре-
шили су да открију тајну.
Прослављајући шест децени-
ја брака, осамдесетједного-
дишњи Фред и седамдесе-
тосмогодишња Идит призна-
ли су под каквим су се окол-
ностима упознали.

Кћерка као улог

Живећи с родитељима на
средњем Западу, Фред Ем-
броуз сањао је да се некако
докопа Калифорније. Било је
лето 1935. године, време ве-
лике економске кризе, и
Фред је рачунао да ће у Кали-
форнији лакше наћи посао, па
ће део зарађеног новца сла-
ти родитељима који су једва
преживљавали на својој фар-
ми.

— Сећам се да сам возио
три дана и три ноћи повремено
се заустављајући само да
протегнем ноге — прича Фред.
— Био сам уморан и гладан и
најзад сам морао да предах-
нем и преноћим. Кад сам не-

НАЈВЕЋИ НЕСТАШКО У

1995. ГОДИНИ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Одабрани светски жири,
уз велику помоћ европ-
ских и америчких про-
извођача дечијих играчака,
изабрао је седмогодишњег
Џоа Кандротиа за несташка
број један у протеклој години.
Жирију, који су чинили пре-
тежно психолози, није било
лако да између 24.562 канди-
дата из целог света изабере
највећег малог злоћка. Због
чега је то Џо био у преднос-
ти? Због следећих несташлу-
ка:

- Залепио је 12 жвака на
омиљену перику своје тетке
што је било страшно с обзи-
ром на цену перике — 500 до-
лара.

- Полио је врућим сосом
свог млађег брата зато што
је, каже, у соби било толико
хладно да је овај цвокотао од
зиме.

Идит и Фред Емброуз ових дана, после 60 година срећног брака, Фред у рукама држи карте које су и Идит и њему промениле живот

где у Колораду наишао на јефтин мотел, решио сам да одморим и себе и машину очевог „форда“, тадашњег популарног модела „Т“.

Седео сам у ресторану чекајући да ми келнер донесе скромну вечеру. За столом поред мога четворица незнаца била су задубљена у карте. Видео сам да играју покер. Један од тих постаријих људи изненадно је устао и љутито саопштио да му је

свега доста. Уместо да добије неку пару, изгубио је целу недељну зараду.

— Трудио сам се да се не обазирем на картароше, сећа се даље Фред. — Халапљиво сам јео пасуљ са кобасицом која се једва видела у тањиру. Био сам изненађен када ме је један од те четворице ословио и гласом који не трпи поговор рекао да сместа седнем за њихов сто. Недостајао им је четврти играч.

Имао сам само 21 годину па није било потребно да ми два пута кажу да им се придружим. Одмах сам помислио да ће ме можда срећа послужити и да могу да умножим оно мало новца што сам имао. Нисам, наравно, ни сањао како ће се завршити та игра.

— И, за само неколико отварања зарадио сам 150 долара, сат једног од играча и пар каубојских чизама.

Тројица незнаца гледала су ме са мржњом у очима. Било ми је јасно да сам им узео сав новац који су имали. Не желећи да се картање претвори у кавгу, предложио сам им да прекинемо. Један од њих био је упоран да се игра настави. Немајући више шта да уложи, на опште запрепашћење објавио је да као улог даје своју кћерку. Погледавши његову осамнаестогодишњу лепотицу која је седела за шанком и нервозно ломила прсте, остала двојица пристала су да се игра настави. Ја нисам имао куд.

Флеш ројал доноси срећу

— Дошао је тренутак да се отворе карте — Фред се с видним узбуђењем сећа тих давних дана. — Човек који је у игру уложио своје дете поносно је објавио да има фул — три кеца и две даме. А када сам показао да у рукама држим „флеш ројал“, најјаче отварање у покеру, остао је без даха.

Почео је да плаче као дете. Узалуд сам га тешио да немам намеру да му узмем кћерку. Он се љутито окренуо према мени. — Коцкарски дугови се поштују — рекао је и додао да нема намеру да промени своју одлуку.

— Била сам запањена када ми је наредног дана отац рекао да морам да идем са непознатим младићем и да слушавам све што ми тај незнацац каже — причу наставља Идит. — У Фредова кола сам ушла заокупљена најцрњим мислима. Но, испоставило се да је Фред много пажљивији од свих младића које сам до тада упознала. Током читавог путовања водио је рачуна о мени као о другарици коју су му њени родитељи поверили на старање.

Идит и Фред докопали су се Калифорније и обоје нашли посао на фарми. По дванаест сати сваког дана брали су поморанце живећи у скромној бараци за раднике. Идит је водила рачуна о храни за обоје настојећи да уштеди новац за повратак кући.

Октобра те године Фред је одлучио да запроси Идит. Уверен да га девојка презире због начина на који ју је добио, очекивао је да ће га одбити. На Фредову срећу, Идит је рекла: „Да“.

„Херц краљица и краљ“, баш као у некој бајци, од тада живе срећно у Сан Дијегу. Добили су петоро деце а данас имају 11 унучића и једно праунуче. Флеш ројал променио им је живот.

В. С.

Шта ли смишља Џо Кандрот и његови родитељи

● Одсекао је прамен косе свом оцу који је слатко дремао на канавету.

● Једног поподнева одлучио је да се игра лова на медве-

де. Узео је кухињски нож и ушао у спаваћу собу својих родитеља. Њихов водени кревет замислио је као медведа и „опасној звери“ задао

неколико смртоносних убода. Собу је преплавилa вода, а родитељи су морали да мењају паркет и, наравно, купе нови кревет.

● Тајно је снимио на касетофону жеље своје шеснаестогодишње сестре, међу њима и ону најватренију — да се забавља са једним zgodним студентом медицине. А када је дотични дошао у посету породици Кандрот, Џо му је пустио касету са сестрином жељом.

И, шта је за све то добио несташни Џо? Позамашну сумицу од ни мање ни више него 20.000 долара. Али, не да би га, рекоше психолози, подстакла на још веће несташлуке. Новац има да се утроши само на једно: на његово школовање на колеџу у Дејтону.

Н. И.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

СУТРА ЋЕ МЕ

ВАЉДА

После
пада
аутомобилом
у
дубоки
кланац
Џон
Вихтел
је
шеснаест
дана
покушавао
да
се
спасе

ПОЛИТИКИН

20

ЗАБАВНИК

НАТЊИ

Џон није схватао шта се дешава све док није било касно. Снопови светлости из његових кола која су се кретала уским и кривудавим планинским путем тешко су се пробијали кроз маглу. Уморан од дуге вожње напрезао је очи да му не промакне једва видљиви обриси ивичњака и оgrade коловоза. Онда му се у тренутку учинило да пут скреће удесно, па је нагло окренуо управљач. Осетио је, затим, јак ударац у ограду, кола су најпре пролетела кроз ваздух, а онда, уз јак тресак, почела да се тумбају низ стрму литицу дубоке клисуре.

Чуо је скрипу метала, ломљаву, а он је летео из једног угла кола у други, као лопта. Када се све то завршило, схватио је да лежи на стомаку и то на унутрашњој страни крова. Покушао је лагано да помери руке и када му је то успело, запазио је само неколико посекотина и мало крви на њима. Погледао је у ручни сат: било је 6 и 15 по подне.

Непланирани излет

Покушао је да се извуче из тог незгодног положаја, али га је нешто ометало. Успео је некако да савије горњи део тела и запази како је једна грана, дебљине око 15 центиметара, пролетела кроз разбијену шофершајбну и прикљештила му леву ногу уз таблу с инструментима. Али, пре него што је покушао да уклони ту грану, био је још толико присебан да искључи мотор који је радио отклонивши тако опасност да ауто експлодира. Сада је већ почела да га хвата паника и он је покушао да ослободи ногу коју је притискала грана. Скоро читаву ноћ узалуд се мучио да је извуче. Исцрпљен од мука и болова, успео је да дохвати врећу за спавање, покрио се њоме и пре него што је заспао, помислио: Сутра ће ме већ неко наћи.

Несрећа се догодила у суботу 11. септембра 1986. го-

дине. Џон Вихтел је тога дана око подне стигао колима у Портленд, у држави Орегон, из свог места Вајтхол у држави Мичиген. У Портленду је требало да присуствује десетодневном семинару у фабрици Дрејк Вилкок која је правила нове уређаје за дијализу бубрега. Његова фирма послала га је на овај семинар да се обучи у руковању и управљању поменутог уређаја који је намеравала да продаје на читавој територији Филаделфије. По повратку са семинара требало је да се венча са Мери Фанер, учитељицом из Вајтхола, са којом се дружио још од детињства.

На путовање је кренуо „караваном“, великим путничким возилом своје фирме којим је после семинара требало да доведе и један уређај за дијализу. Пошто је семинар почињао у понедељак 13. септембра, он је суботу и недељу желео да проведе у обиласку Националног парка Маунт Рејније. Читаво суботње преподне обилазио је парк, а да би поподне тог дана и недељно преподне искористио, изненада је одлучио да обиђе и област планине Маунт Худ, око 240 километара јужније. Пут који је водио на ту планину био је прилично узак и веома кривудава, што он није знао.

Када се Џон у недељу ујутро пробудио, схватио је да је имао луду срећу – остао је жив. Кола су му била сва излупана и улубљена као лимена конзерва. Од поломљених седишта до крова једва да је било око 60 центиметара простора у којем је могао да се креће. Стакла на прозорима више није било. Кроз прозорске отворе, на једној страни, чуло се хучање речице на дну кланца, док се са друге стране видела само стрма литица која се уздизала ка планинском путу.

С муком је погледао према врху литице и угледао једна кола како пролазе. Мора да су ме приметили, мислио је. Није, међутим, знао да одозго, с пута, нико није могао да га види. Од пута до дна кланца, где је лежао, било је више од педесет метара, а заклањало га је и жбуње.

Пошто се у понедељак Џон није појавио на отварању семинара, Стив Евартс, вођа семинара коме се Џон још у суботу изјутра јавио да је стигао и да ће ићи да обиђе Национални парк, веома се забринуо. Одмах је позвао шефа полиције и објаснио му у каквим је колима у суботу Џон кренуо у обилазак парка.

Већ после два сата око 180 километара путева у Националном парку и сва опасна

места била су претражена. После тога шеф полиције је обавестио Евартса: „Такво возило није примећено у парку“.

Када је на десетак возила прошло планинским путем, а ниједно се није зауставило, Џон Вихтел је почео да схвата да би више дана могло протећи пре него што га неко нађе. У колима је успео да нађе само једну јабуку, али то га није много бринуло. Висок готово два метра и тежак преко 90 килограма, знао је да може да издржи више дана. Али, жеђ је почела озбиљно да га мучи. А једва три метра од њега, протичало је на хиљаде литара воде у минуту!

Џон је почео детаљно да испитује стање у колима. Најпре је од једне металне шипке која је држала тканину с унутрашње стране крова почео да импровизује „печарошки штап“. Затим је ишчупао неке жице које су повезивале електричну инсталацију у колима, канапе из вреће за спавање и најлонску жицу из тенис-рекета. Све је то наставио једно на друго, па је један крај привезао за врх шипке а за други белу мајицу коју је скинуо са себе. Успео је мајицу да баци до речице и да је добро натопи у води, а затим да је привуче и воду лагано исцеди у уста. Сада је бар, насмејао се у себи, знао да неће умрети од жеђи.

Првих неколико дана у колима Џон је упорно настојао да уклони грану која му је прикљештила леву ногу, али му то никако није успевало. Затим је свом тежином тела покушавао да заљуља кола и да их помери некако од дрвета, али ни то није помагало. Најзад је ножем почео да сече грану. И то је веома споро напредовало. Знао је да то мора што пре да уради, како му грана не би потпуно зауставила доток крви у доњи део ноге и стопало.

У среду, 15. септембра, Џонов брат Френк долетео је у Портленд из Детроита и кренуо у потрагу за Џоном. У градићу Ешфорду, неколико километара западно од улаза у Национални парк Маунт Рејније, полицији се јавила жена која је у суботу, 11. септембра, видела једног човека, који је одговарао Џоновом опису. Распитивао се за Национални парк, али је и та потрага остала без резултата.

У петак, 17. септембра, Џонове наде почеле су да оживљавају. Надао се да ће за викенд већи број излетника кренути колима у планину. На свој тениски рекет закачио је некако огледало са ретрови-

зора, али је знао да на дно дубоког кланца сунчеви зраци падају два-три сата по подне. У суботу и недељу освајуо је сунчан дан, а и саобраћај на путу се појачао. У та два дана око 60 возила прошло је путем и Џон је у одређено време огледалом упућивао светлосне сигнале. Нико их, нажалост, није приметио. У недељу увече био је бесан и очајан. Стално је понављао: Ја видим кола горе на путу, а зашто они не могу мене да виде?

Френку су се у недељу придружила у потрази још два брата, Лари, пилот ваздухопловне компаније, и Џо, рударски инжењер. С њим су пошла још три пријатеља из Вајтхола и Том, брат Џонове девојке Мери Фанер. Изнајмили су троја кола и, поделивши се у три групе, кренули у потрагу.

Препуштен сам себи

У слупаном возилу Џон је у току друге седмице од несреће почео да осећа да су ноћи постале хладне. На дну кланца, на висини од преко 1300 метара, температура се у ноћним и јутарњим сатима спуштала испод нуле. Осећао је како време брзо и неумитно истиче.

Ако ме следећег викенда не нађу, сигурно ме после тога живог неће видети, често је размишљао. Од среде до петка, те друге седмице, изbroјао је да је путем, у једном или другом правцу, прошло преко две стотине возила. Непрекидно је у одређено време држао испружену руку с рекетом и огледалом давао светлосне сигнале. Нико их није приметио. Закључио је да на крају, док још има снаге, мора сам да се избави.

Те друге суботе, 25. септембра, Џо Вихтел и Том, већ готово празних џепова и изгубљене наде, растурали су огласе са Џоновом сликом и описом у области планине Маунт Худ, где је и Џон нестао у дубоком кланцу. Завршивши посао, а да би уштедели у времену, кренули су оним истим планинским, кривудавим путем са кога је и Џон слетео у провалију, само сада обрнутим смером. Враћали су се у област Маунт Рејније. Око седам сати увече прошли су поред места са кога се Џон суновратио. Ништа нису приметили.

У ноћи између суботе 25. и недеље 26. септембра време се нагло погоршало. Најпре је

почео јак ветар, а онда се око поноћи небо провалило, речица је набујала, а низ стрму литицу, низ коју се и Џон сурвао у провалију, сливали су се прави потоци воде плавећи Џонова кола. У тренутку је осетио да се аутомобил мало померио, а онда је нешто снажно ударило у кола. Од ударца неког великог камена, који су потоци воде покренули низ литицу и који је треснуо баш у његову прикљештену ногу затреперило му је пред очима! Затим је осетио да је притисак на ту ногу знатно ослабио. Камен је померио кола и грана је попустила. Почео је лагано да помера ногу али како је још био мрак, одлучио је да је извуче сутра, на светлости како не би направио неки непредвидив покрет.

Са првом јутарњом светлошћу Џон је почео лагано да помера ногу. После скоро два сата мучења, најзад је успео да је ослободи.

— Слободан сам, слободан сам! — викао је опрезно се извлачећи из разлупаних кола. Било је то 26. септембра, шеснаестог дана откако се сурвао у провалију.

На прикљештену ногу ипак није могао да се ослони па је, наставши једну поломљену грану полако, више бауљајући него ходајући почео да се пење уз стрму литицу. На свака три-четири метра морао је добро да се одмори. За педесетак метара пењања до пута било му је потребно око два сата. Ту је, поред самог коловоза, на сунцу остао да лежи неколико сати док га возач једног камиона није видео и сместио у своју кабину, а онда га одвезао у болницу у Портленду.

За шеснаест дана проведених у планини Џон Вихтел је изгубио више од 13 килограма. Узалуд се, међутим, надао да му крвоток у нози није био поремећен. Део ткива ипак је изумро, па су лекари морали да му ампутирају стопало. У болници су га задржали три седмице, а онда га, пошто су му уградили стопало, упутили на рехабилитацију.

Врло брзо Џон Вихтел се толико добро опоравио да не само што се при ходу није примећивало да храмље, него је могао да вози бицикл, да се клиза, смуча...

М. Б.

БУМБАРОВ ПУТ

Мрави и термити стижу до својих извора хране крећући се скоро увек истим путевима које сами нађу и утабају.

Биолози универзитета државе Арканзас открили су недавно у области Амазона једну врсту бумбара који не само што лете, већ се дели-

мично крећу и по земљи. Њихову стазу, широку до десет центиметара, граде бумбари-радилице чији је иначе задатак, и специјалност, да граде бумбарска гнезда. Грађевински материјал за то — лишће и

суве влати траве — оне скупљају ногама. Друштвени инсекти очигледно су два пута нашли начине за изградњу путева што је за истраживаче пример напоредне еволуције понашања.

МОЖДА ЈЕ ПРАЖЕНА — МУШКАРАЦ

Антрополози Мартин Хојслер и Петер Шмит проучавају грађу „Лусиних“ костију.

Није искључено да је једна од најславнијих жена на свету била — мушкарац, тврде два циришка антрополога. Док су Мартин Хојслер и Петер Шмит проучавали фосилне кости наше пра-прамајке назване „Луси“, јер се досад сматрало да те кости потичу

од пражене, дошли су до неочекиваног открића. Попречни пресек „Лусине“ карлице типично је мушки: узан и срцастог облика.

Остаци пра човека названог „Луси“ нађени су 1974. године у етиопској провинцији Хадар. Ситан скелет од свега један метар важио је међу стручњацима све досад као женски јер су га упоређивали са знатно већим фосилним скелетима мушкараца откопаних на истом налазишту у Етиопији.

Нова теза циришких научника разилази се с досад важећим мишљењем о једној јединој врсти пра човека названог *Australopithecus africanus* јер она говори о две различите врсте наших пра-прадека. Ако њихово мишљење буде потврђено, човеково генеолошко стабло мораће поново да се црта.

ПРАСТАНОВНИЦИ СТИГЛИ У ЈЕДНОМ ТАЛАСУ

Једно ново испитивање гена помогло је да се реконструише историја насељавања Америке. Генетичари Станфордског универзитета открили су код 67 одсто Ескимана, 50 одсто Навахо Индијанаца и 90 одсто прастановника Средње и Јужне Америке

извесну мутацију у хромозому Y (ипсилон) које нема код осталих народа. Ово откриће потврђује тезу да су дошљаци из Сибира пре 30.000 година дошли и преплавили Америку у једном таласу.

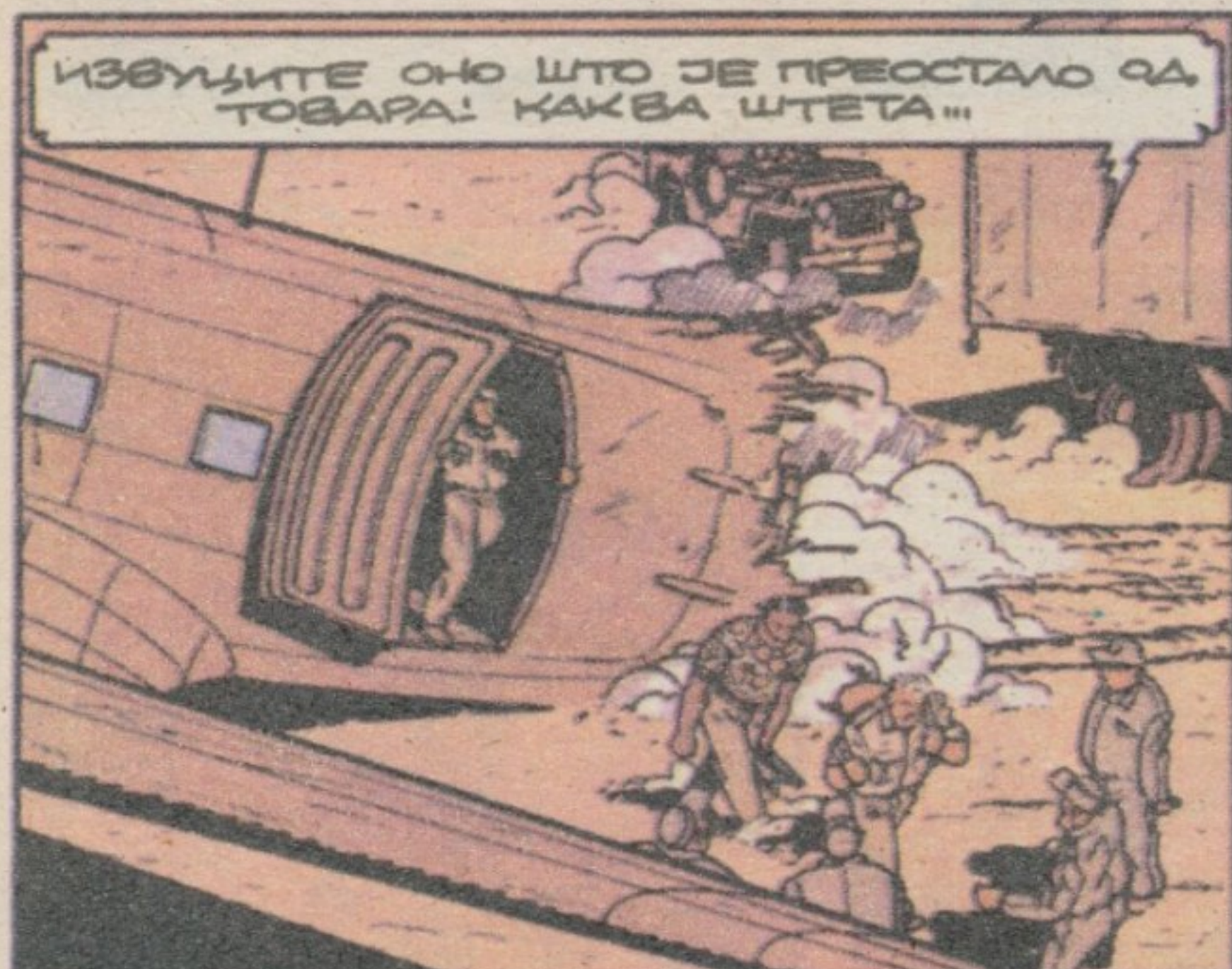
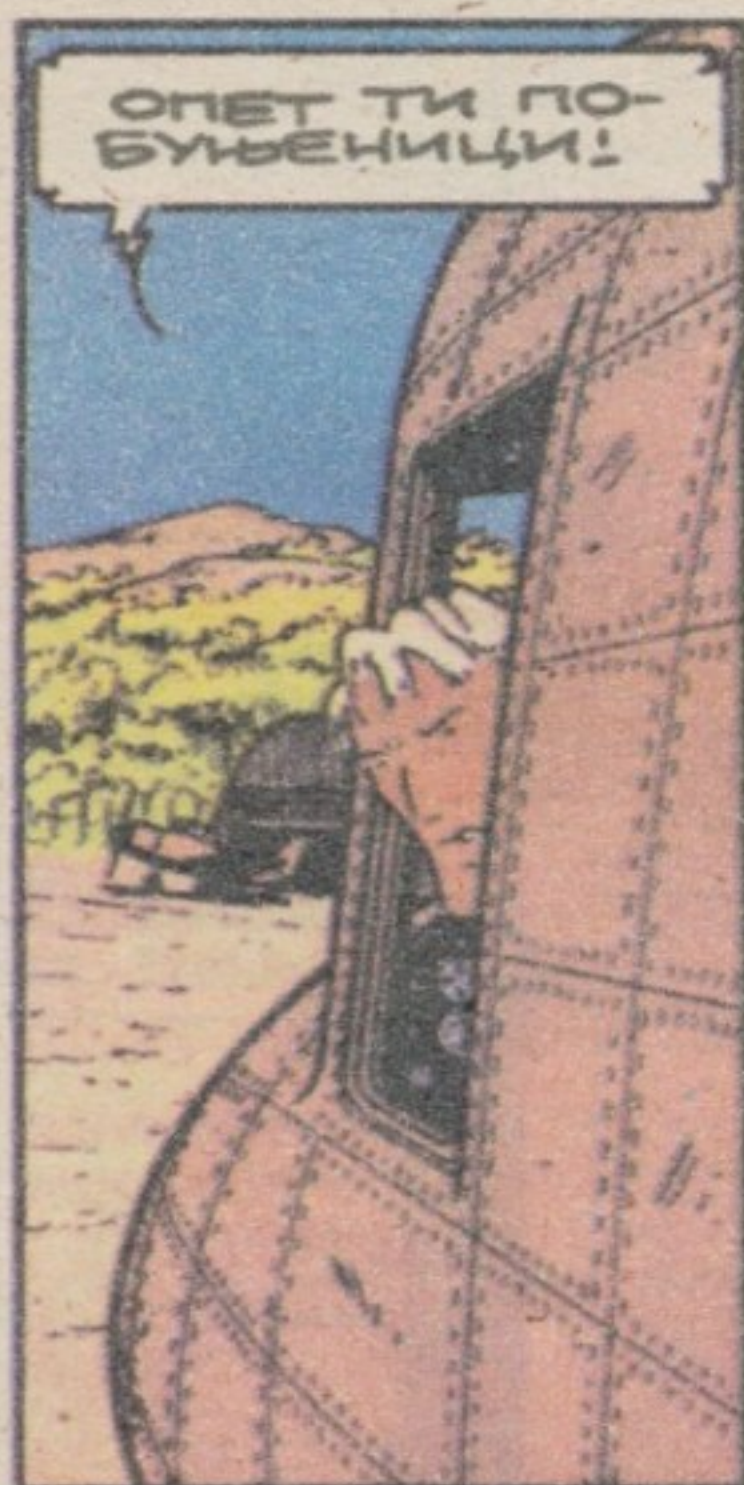

АДЛЕР

КАТАНИНА БИТКА

ИДЕО

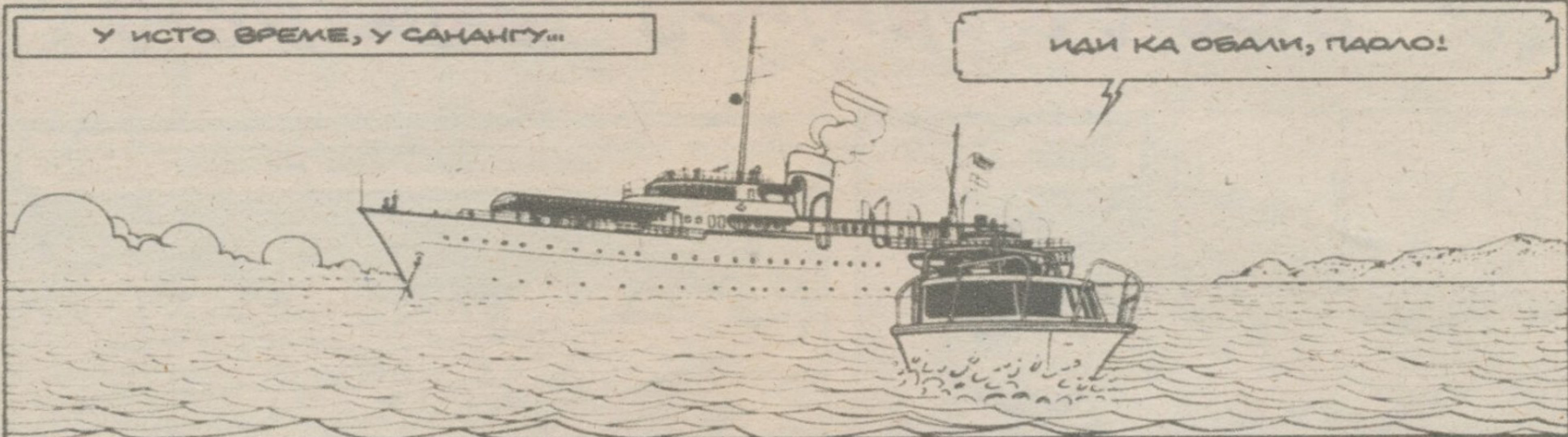
НАПИСАО И НАЦРТАО РЕНЕ СТЕРН

У ИСТО ВРЕМЕ, У САНАНГУ...

ИЛИ КА ОБАЛИ, ПАРЛО!

РАЗУМЕМ, БЕКО!

ИДЕ ПРЕМА НАМА, МАЈО!

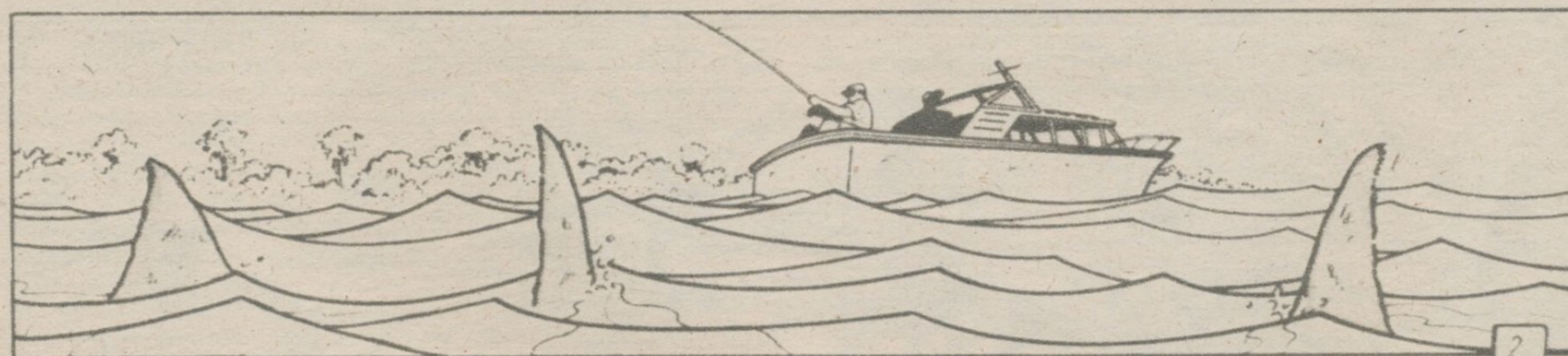
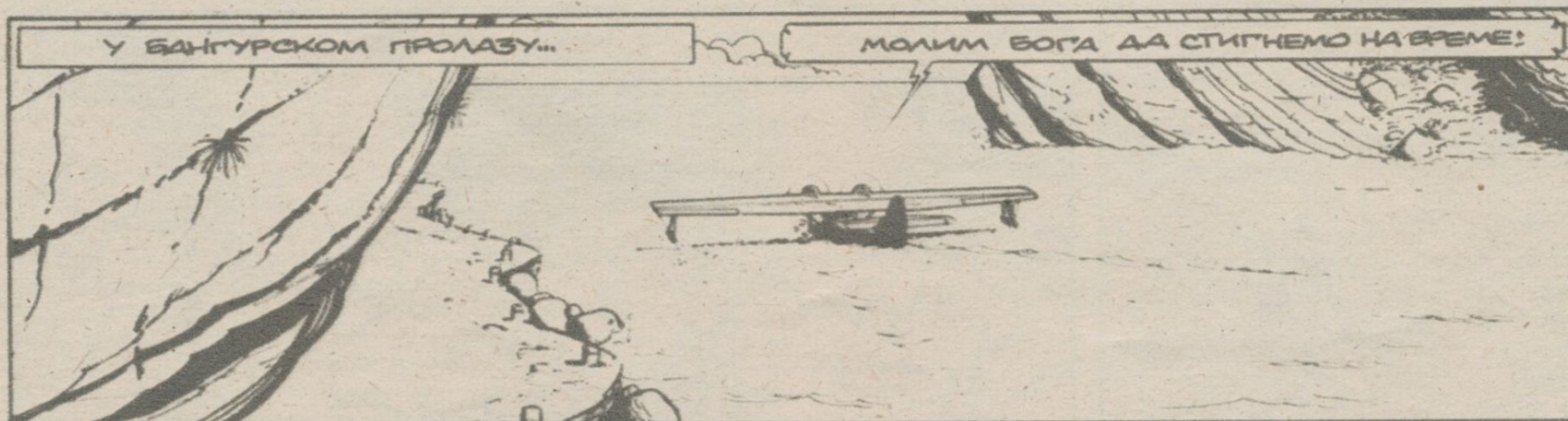

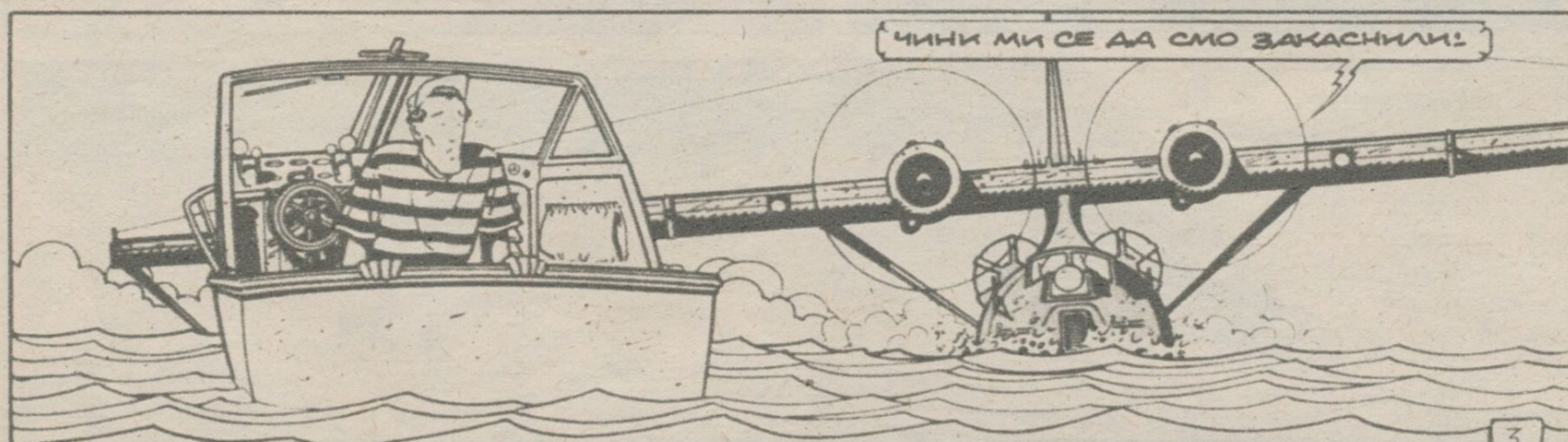
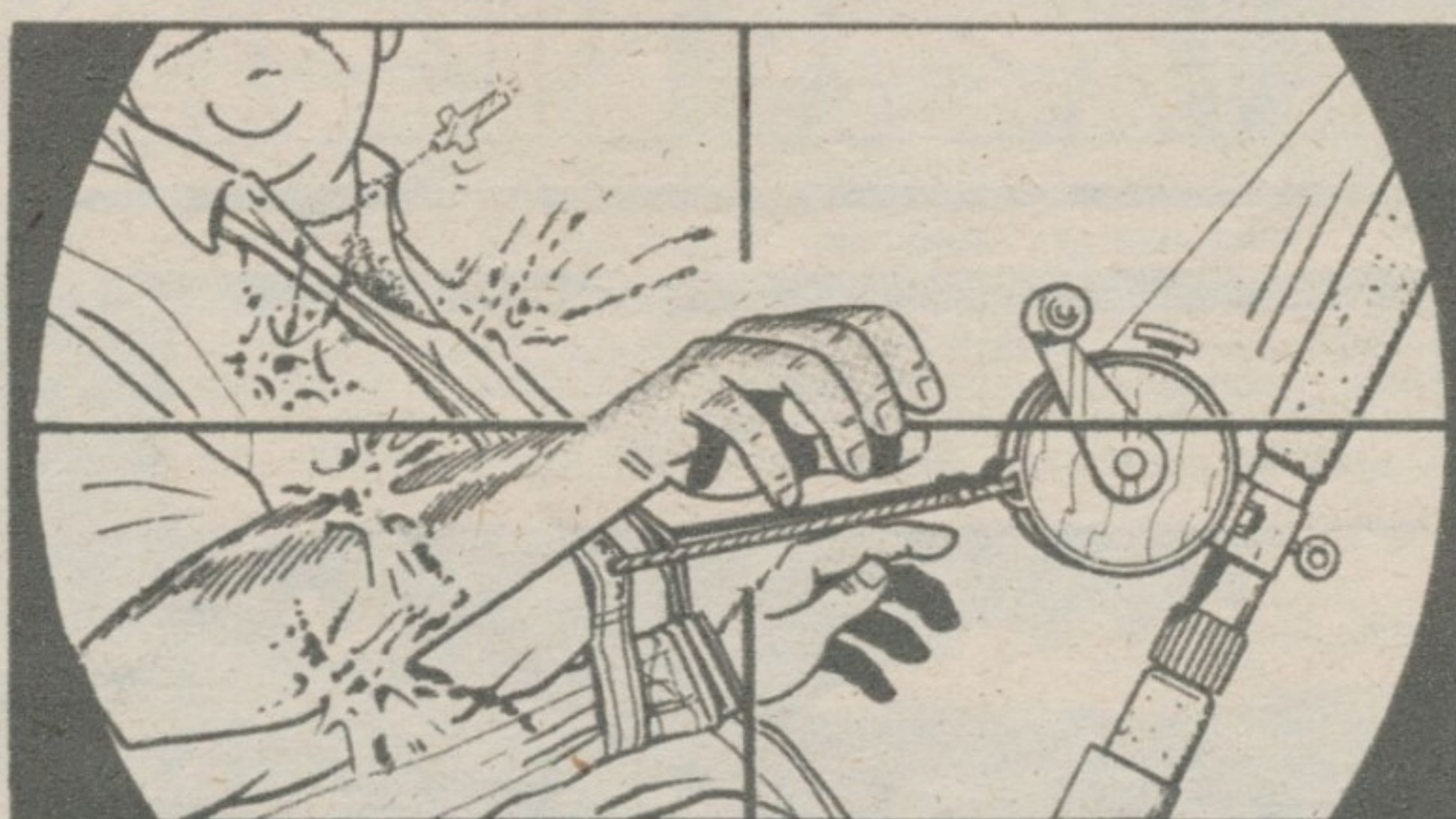
ТАКО, ДЕБЕЛИ! САМО ТИ ПРИЏИ!
ПОЧАСТИЋЕМО ТЕ МЕЏИМА!

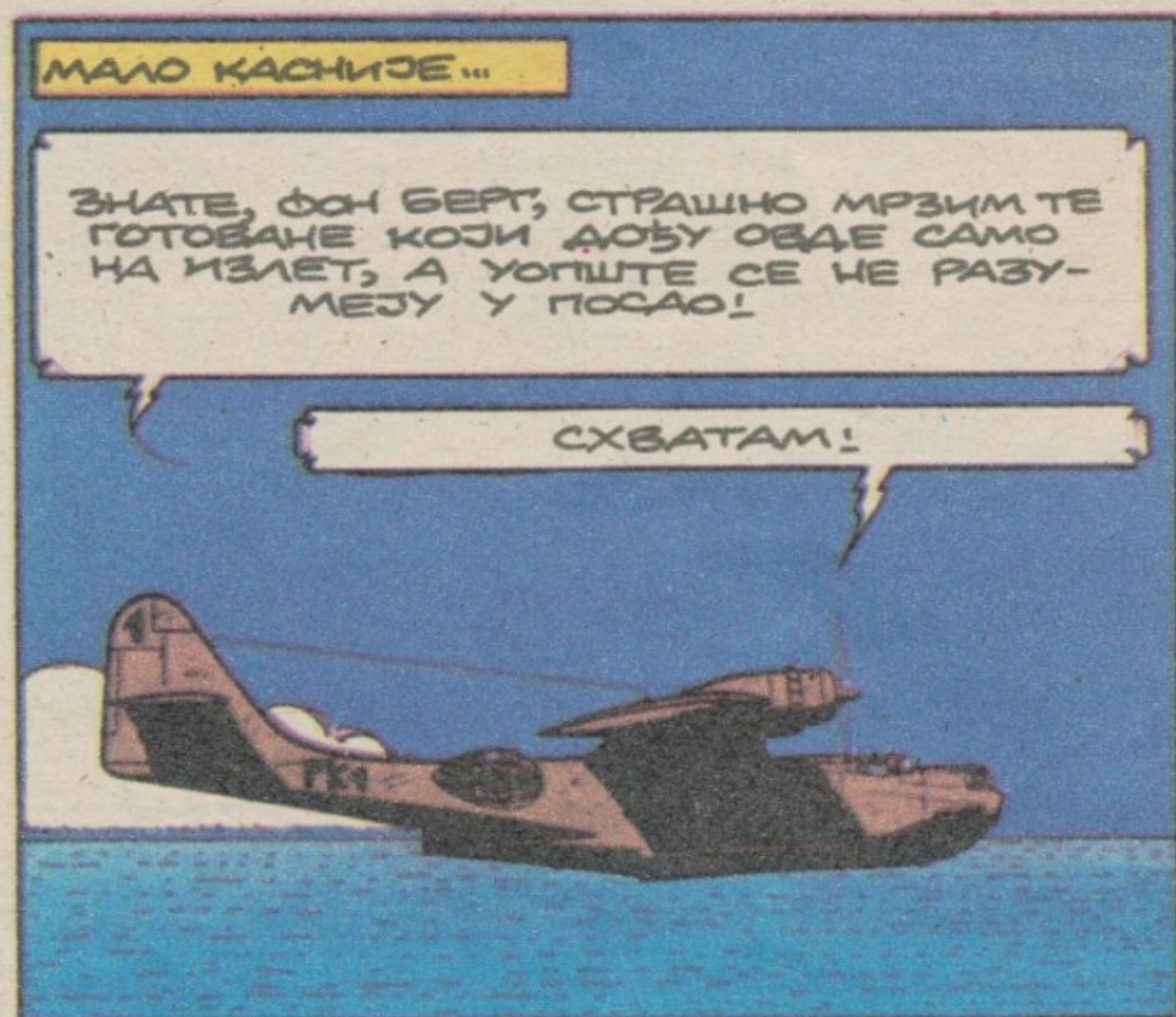

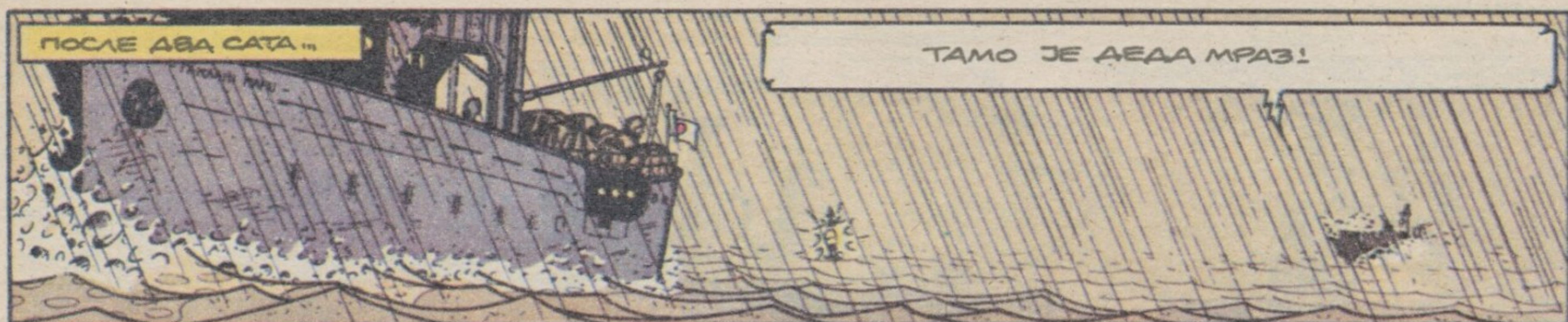
У БАНГУРСКОМ ПРОЛАЗУ...

МОЛИМ БОГА ДА СТИГНЕМО НА ВРЕМЕ!

ПОСЛЕ ДВА САТА...

ТАМО ЈЕ ДЕДА МРАЗ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

НЕ, ЗАНИМА МЕ ГДЕ
ИДЕ ТОВАР: У ХАМБУРГ,
ЛОНДОН, МАРСЕЈ, НИЈЕ
УОПШТЕ ВАЖНО!

ТОВАР?!

АХА!
ДИЗАМАНТИ
И ЗЛАТО
ДИДОМА!

ЗАТО ЈЕ СВЕ ОБАВИ-
ЈЕНО ТАЈНОМ!

ТАЧНО, ФОН БЕРГ!
ТРЕБА ЖИВЕТИ!
ДИДОМ ДАЈЕ СИ-
ГУ КОЈА ЈЕ НЕДО-
ВОЛНА ЗА ВОДУ!

ДОБАР ДАН, КАПЕТАНЕ!

ДЕДА
МРАЗ
ПЛАГА
КЕШОМ,
ДОМА-
МА!

У ЛУЦИ...

ПРИДРУЖИТЕ НАМ СЕ,
ФОН БЕРГ! НАЗДРАВИЋЕ-
МО ВАШЕМ ДОЛАСКУ!

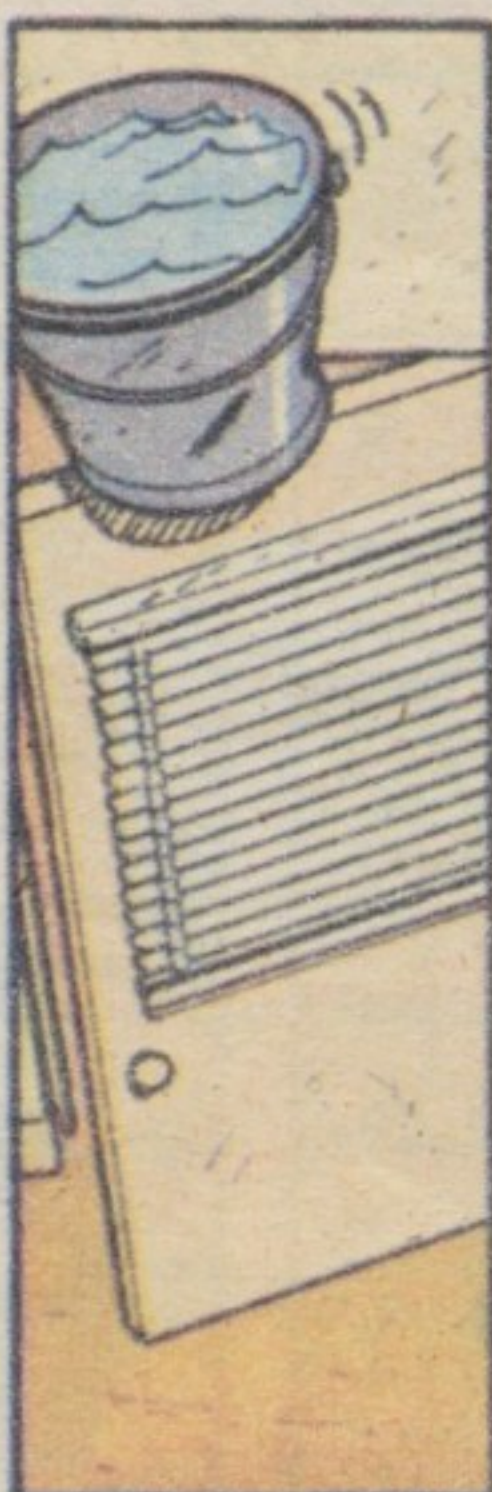

САМО ДА СЕ
ПРЕСВУЧЕМ!

ЗАТИМ...

НЕ ТРЕБА
ДА БУДЕМ
МНОГО ЗА-
ПАЖЕН!

ТО ЈЕ КОД МОМАКА ИЗ-
РАЗ ДОБРОДОШЛИЦЕ!
НАЈБОЛЕ ЖЕЉЕ НАШЕМ
НОВОМ ПИЛОТУ!

СУТРАДАН ...

НОГАС БЕМО СЕ ПРЕБАЦИТИ УТЈАН НА ОСТРОВСКЕ ВИСИНЕ...

ВИДЕТЕТЕ КАКО СЕ ДРЖИ
ЗЕМЉА КАО ШТО ЈЕ ОВА!

СВЕ ШТО ЈЕ ЖИВО РАДИ У РУДНИКУ!
ЧВРСТА РУКА ЈЕ ОВАЈ ЗАКОН!

ЈАДНИ ЛУДИ! ПРАВИ СУ РОБОВИ!

КАД СЕ ВРАТЕ КУБАМА, СУ-
ВИШЕ СУ УМОРИЛИ ДА БИ
ОБРАЗЛИВАЛИ СВОЈУ ЗЕМЉУ!
А МНОГИ СЕ И НЕ ВРАТЕ!

ЗАШТО?

ЗЕМЉИШТЕ ЈЕ ПРИЛИЧНО КИЗА-
ВО ТАКО ДА ИМА ДОСТА ОДРОНА У
КОЈИМА СТРАДАЈУ! А И УБИЈАМО
ОНЕ КОЈИ СУ СУВИШЕ ТВРАОГЛА-
ВИ! СТИГЛИ СМО!

НЕБЕРОВАТНО!

ШКРИП!

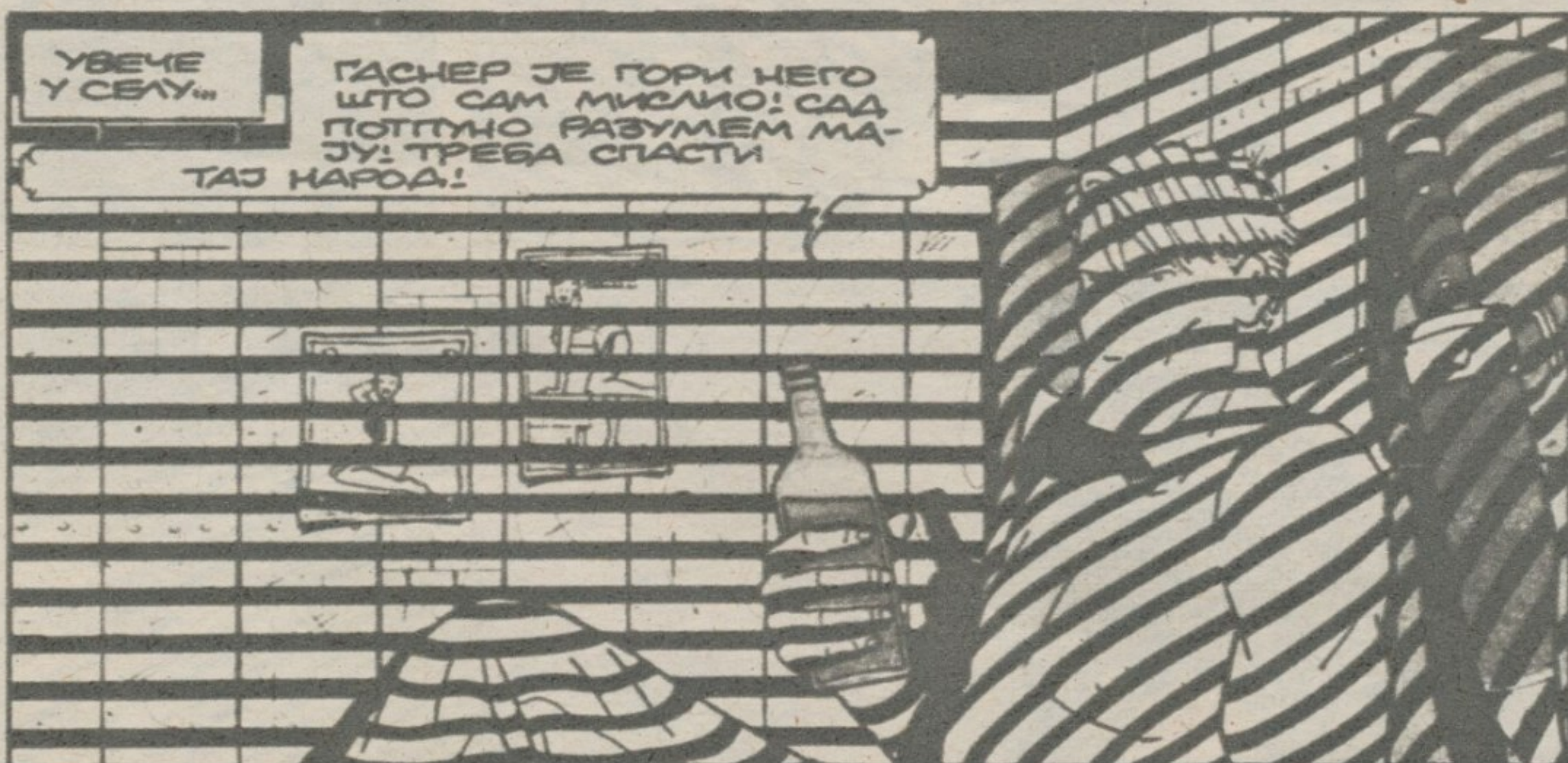
ДОБРО СУ ЧУВАНИ!
А ОА ГЛАДИ И УМОРА
НЕМА БОЈБЕГ
ТАМНИЧАРА!

ОХ! ОВОГА
ЗНАМ!
ПА ТО ЈЕ
СУКИ!

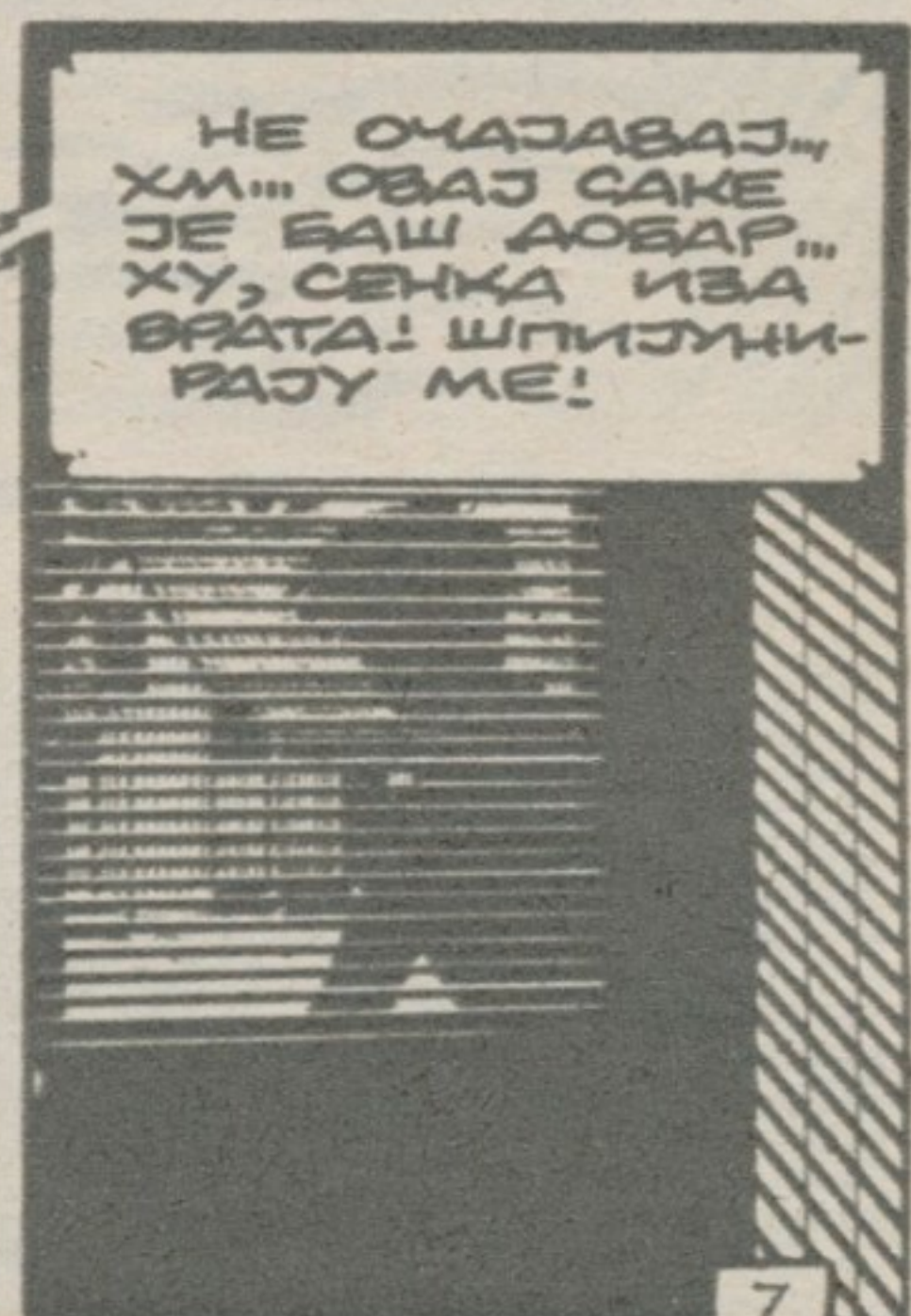

ЗАПАДНИ
СТЕ ОВОГА ТАЈ
ЈЕ ОПАСАН,
АЛИ СЛОМИЉУ
ТА ЈА ВЕГ!

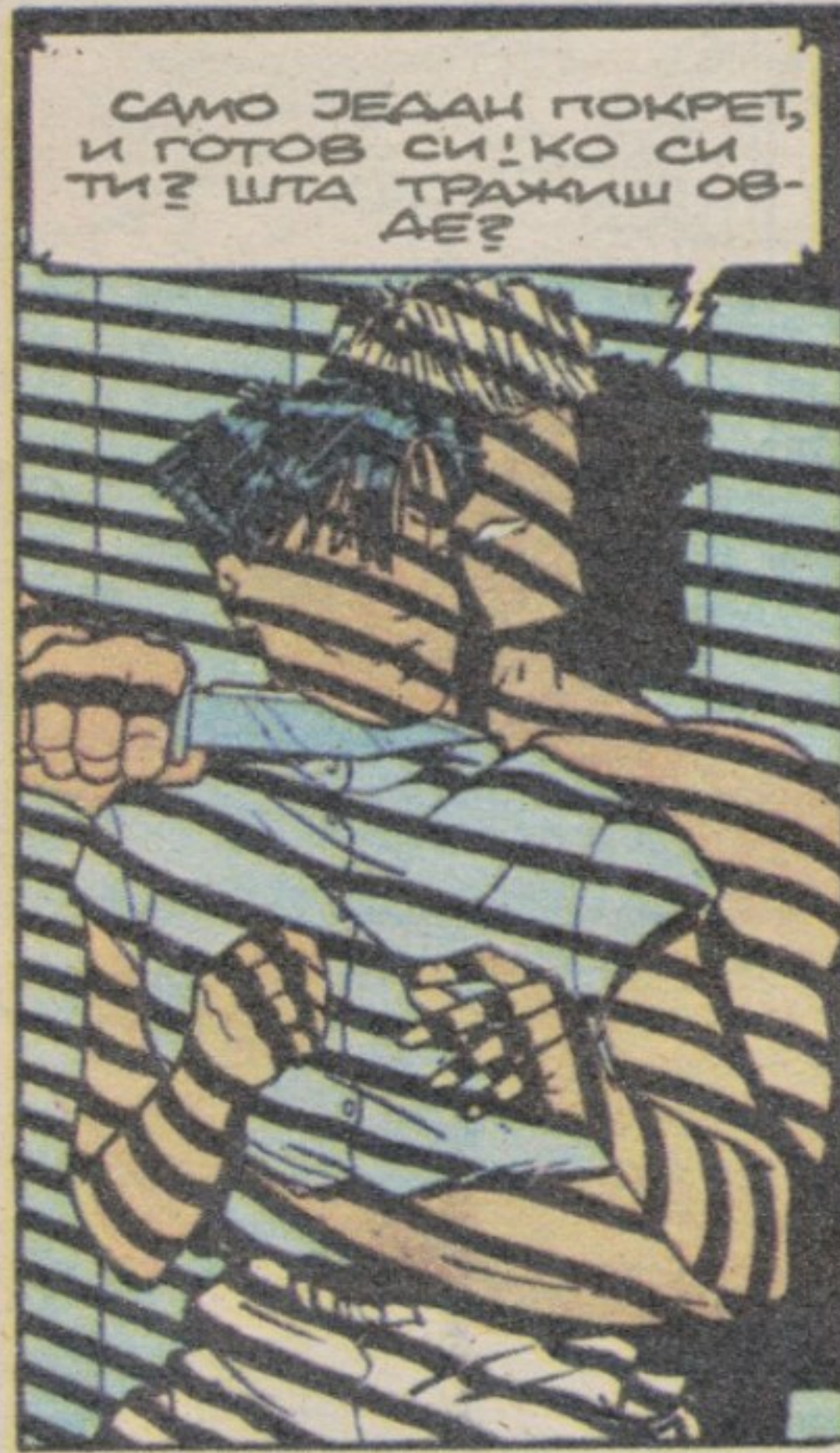
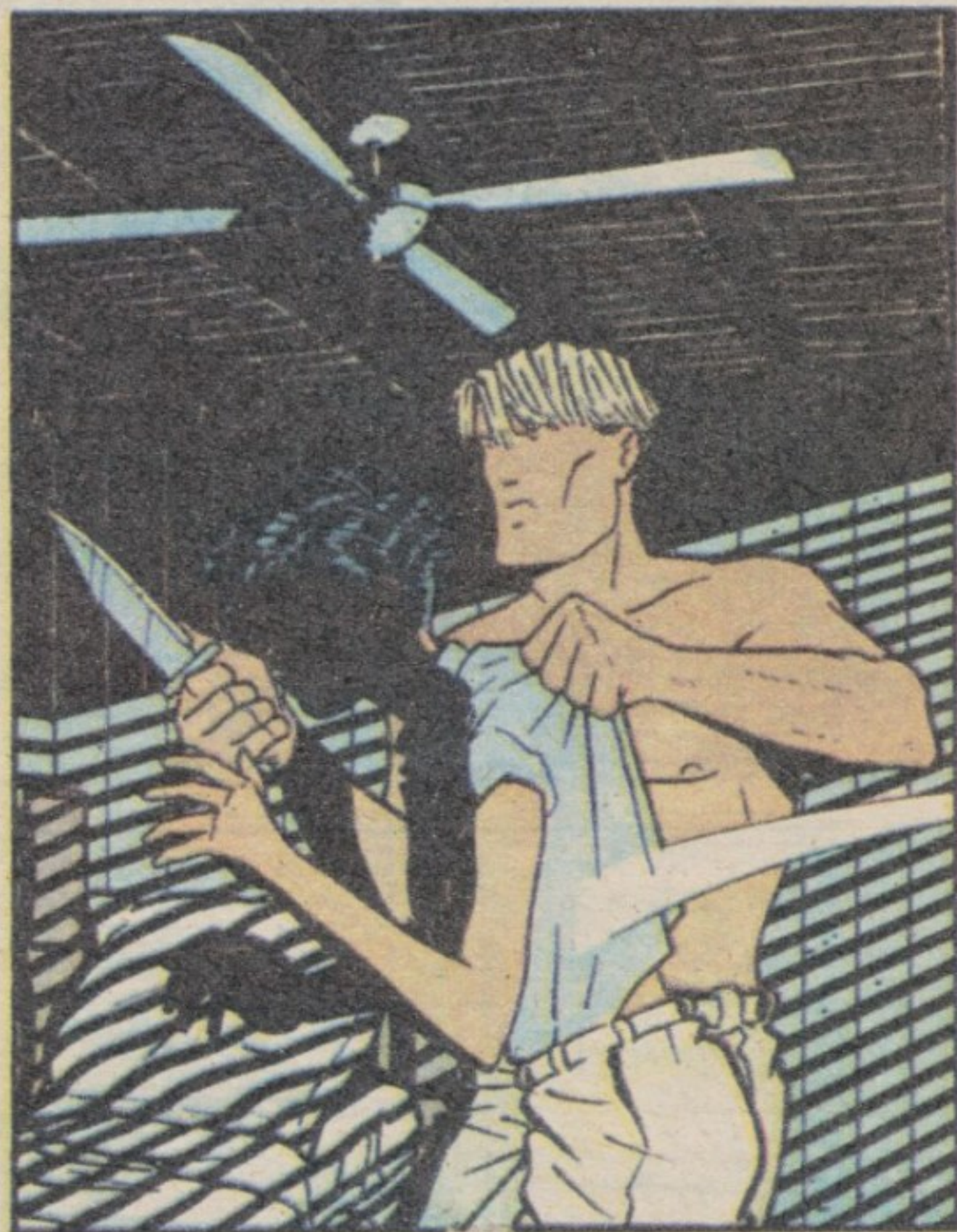

УВЕЧЕ
У СЕЉУ...

ГАСНЕР ЈЕ ГОРИ НЕГО
ШТО САМ МИСЛИО! САД
ПОТПУНО РАЗУМЕМ МА-
ЈУ! ТРЕБА СПАСТИ
ТАЈ НАРОД!

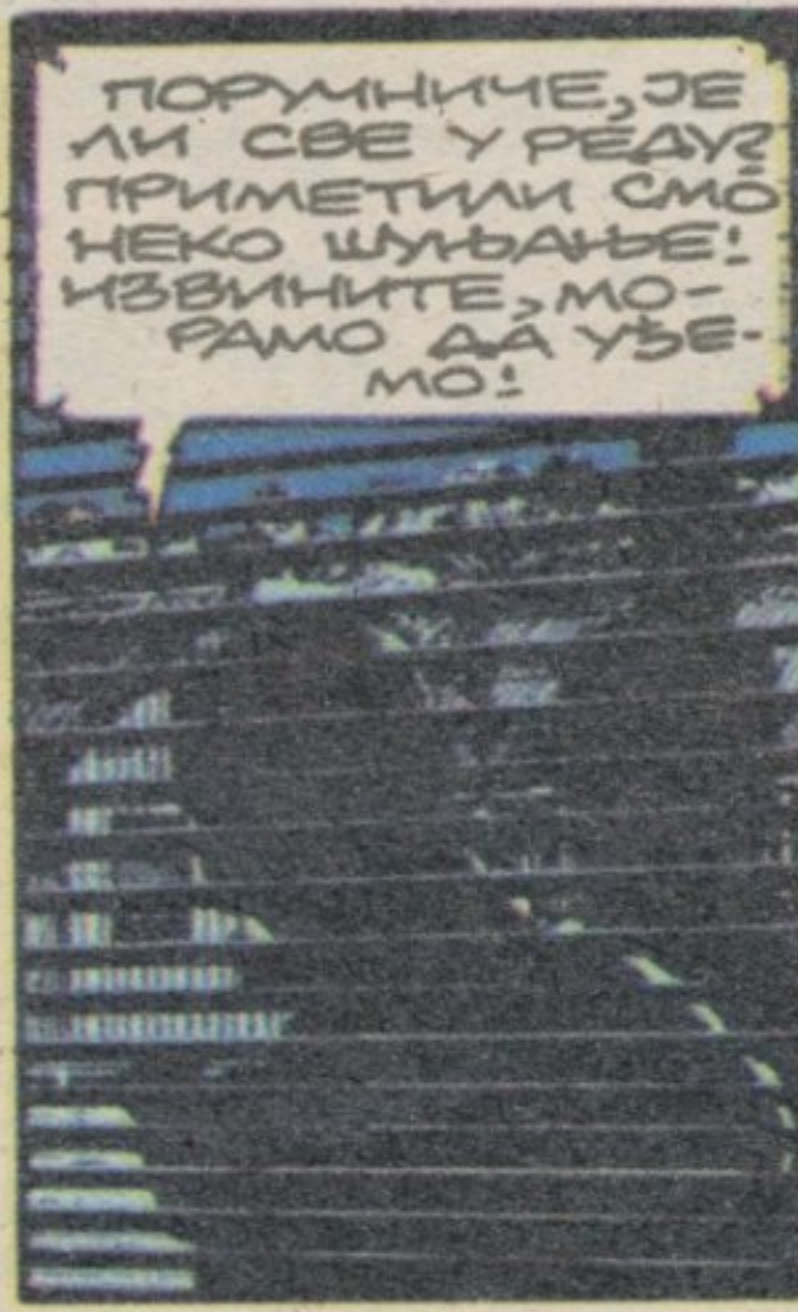

НЕ ОЧАЈАВАЈ...
ХМ... ОВАЈ САКЕ
ЈЕ БАШ ДОБАР...
ХУ, СЕНКА ИЗ
ВРАТА! ШПИЈУНИ-
РАЈУ МЕ!

САМО ЈЕДАН ПОКРЕТ,
И ГОТОВ СИ! КО СИ
ТИ? ШТА ТРАЖИШ ОВ-
ДЕ?

АА... ААЛЕРЕ,
ТО САМ ЈА...
НА!

НА, ОТКУД ТИ
ОВДЕ? ЗНАЧИ
НИСИ ПОГИНУЛА
У ЕКСПЛОЗИЈИ
ЧАМЦА!

НИСАМ! ВИДЕЛА САМ КАД
СИ СТИГАО, ПА САМ ЗАТО
ДОШЛА! ХОЋУ ДА ОСЛОБО-
ДИМ СУКИЈА! ОХ, НЕКО
ДОЛАЗИ!

АА СЕ СКИНЕМ!

ПОРМИЧЕ, ЈЕ
ЛИ СВЕ У РЕДУ?
ПРИМЕТИЛИ СМО
НЕКО ШУЉАЊЕ!
ИЗВИНИТЕ, МО-
РАМО ДА УБЕ-
МО!

ОХ, ИЗВИНИТЕ!
ЈА... ЈАКУ НОГ!

НОВАЈИЦА НИЈЕ
ГУБИО ВРЕМЕ!

ХА, БЕР ЈЕ НАШО ЧУРУ!

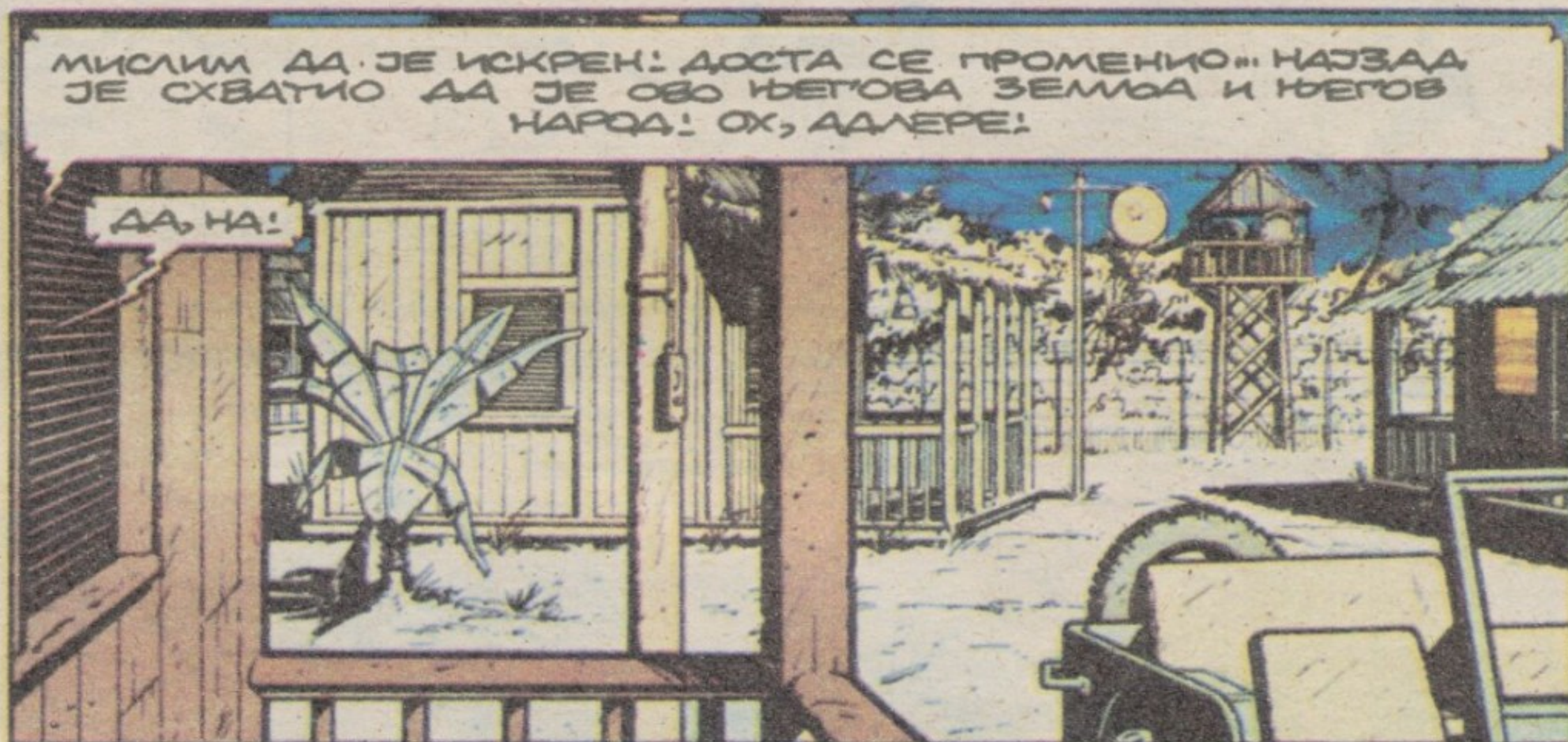
БРАВО, НА! САД МИ СВЕ
ИСПРИЧАЈ!

КАД ЈЕ ЧУКА ЕКСПЛОДИРАЛА, ЈА НИСАМ БИЛА НА
ЊОЈ! БИЛА САМ НА ОБАЛИ, НЕСРЕЋНА ЈЕР СИ МЕ ТИ ОДБА-
ЦИО! ПОСЛЕ СНАЖНЕ ЕКСПЛОЗИЈЕ, МАЛАНГ И СУКИ СУ СЕ
НАШЛИ У ВОДИ... СУКИ ЈЕ УСПЕО ДА ОНЕСВЕШЋЕНОГ И РАЊЕНОГ
МАЛАНГА ДОВУМЕ ДО ОБАЛЕ! ДОК СЕ МАЛАНГ ЛЕЧИО, УПРАВО
ДИДОМА ГА ЈЕ ЗАМЕНИЛА ГАСНЕРОМ! УВРЕЂЕН, МАЛАНГ
СЕ ПОВЕЗАО СА ГУСАРИМА И ЗАПОЧЕО БОРБУ ПРОТИВ
ГАСНЕРА! ЖЕЛЕО БИ ДА СЕ СРЕТНЕ С МАЈОМ И ДА
СЕ С ЊОМ УДРУЖИ! НАДА СЕ ДА ЋЕ МУ МАЈА
ОПРОСТИТИ!

МОЖЕ ЛИ МУ СЕ
БЕРОВАТИ?

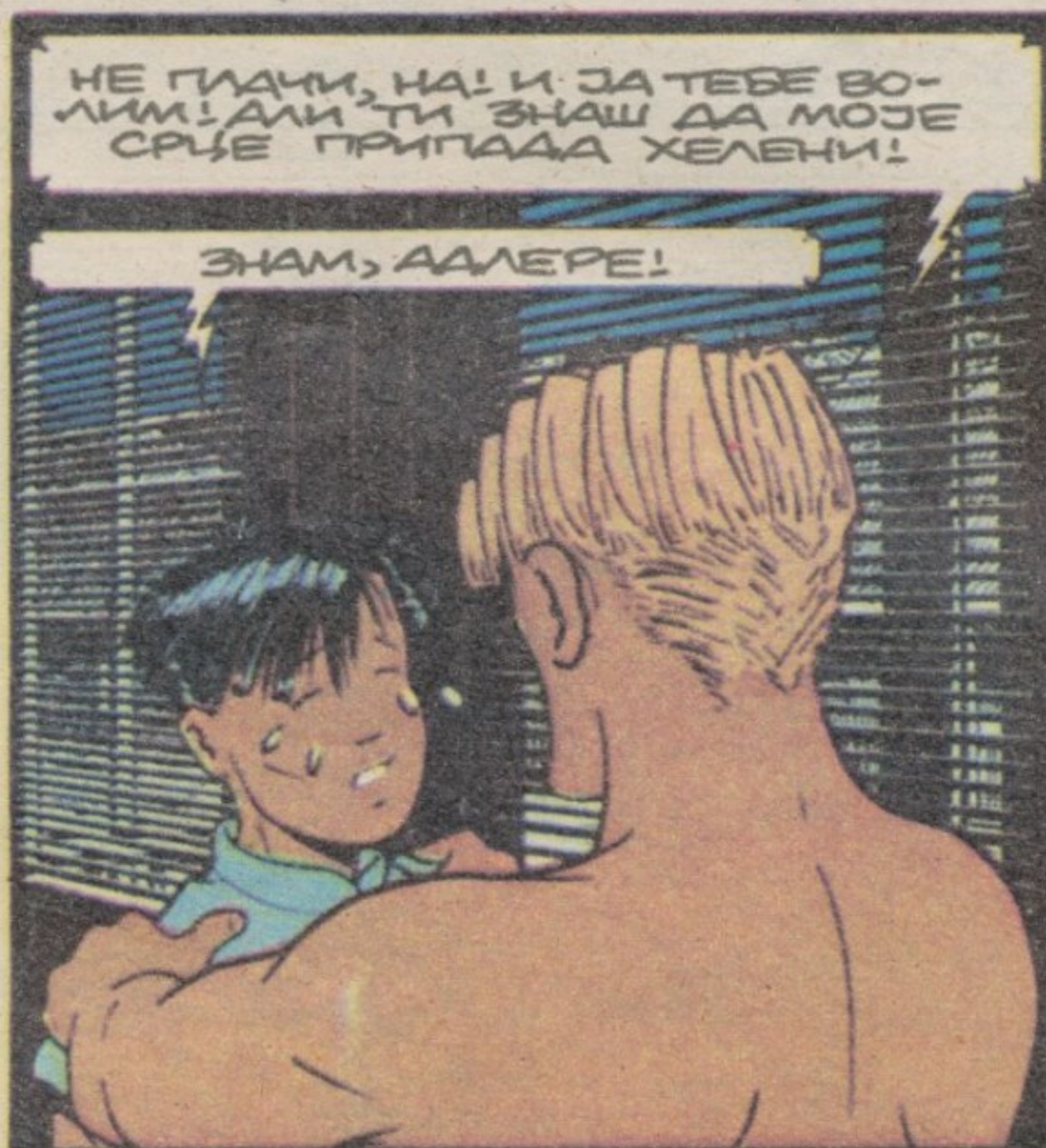

МИСЛИМ ДА ЈЕ ИСКРЕН! ДОСТА СЕ ПРОМЕНИО! НАЈЗАД
ЈЕ СХВАТИО ДА ЈЕ ОВО ЊЕГОВА ЗЕМЉА И ЊЕГОВ
НАРОД! ОХ, АДЛЕРЕ!

ДА, НА!

ХОЋУ ДА ЗНАШ ДА
ТЕ МНОГО ВОЛИМ...

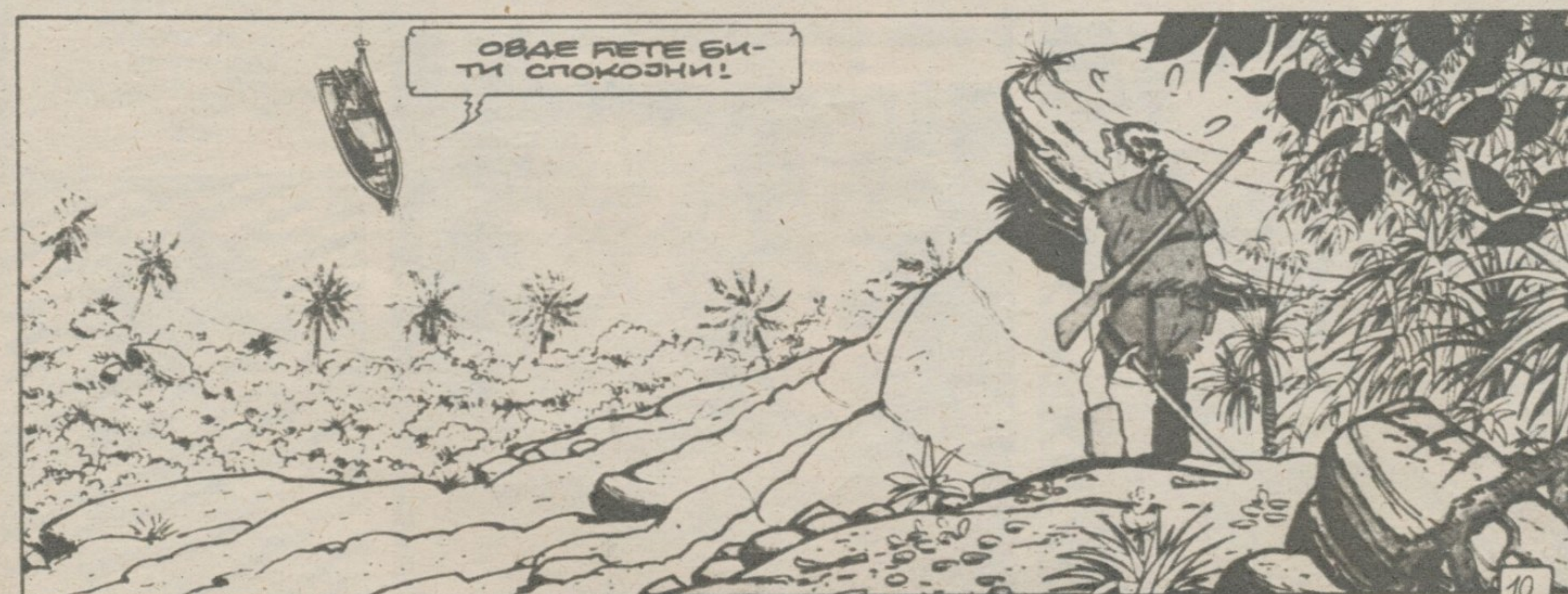
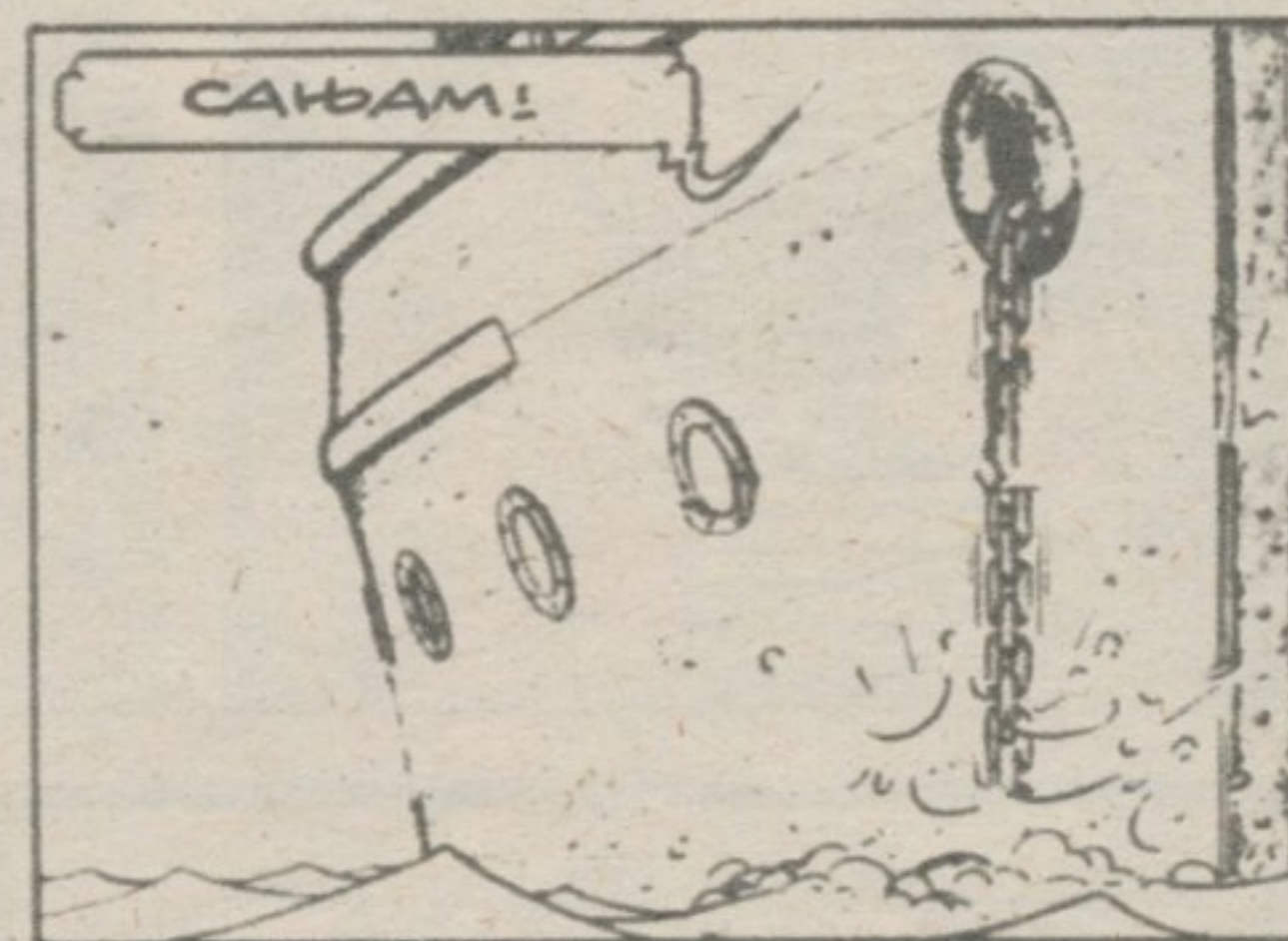

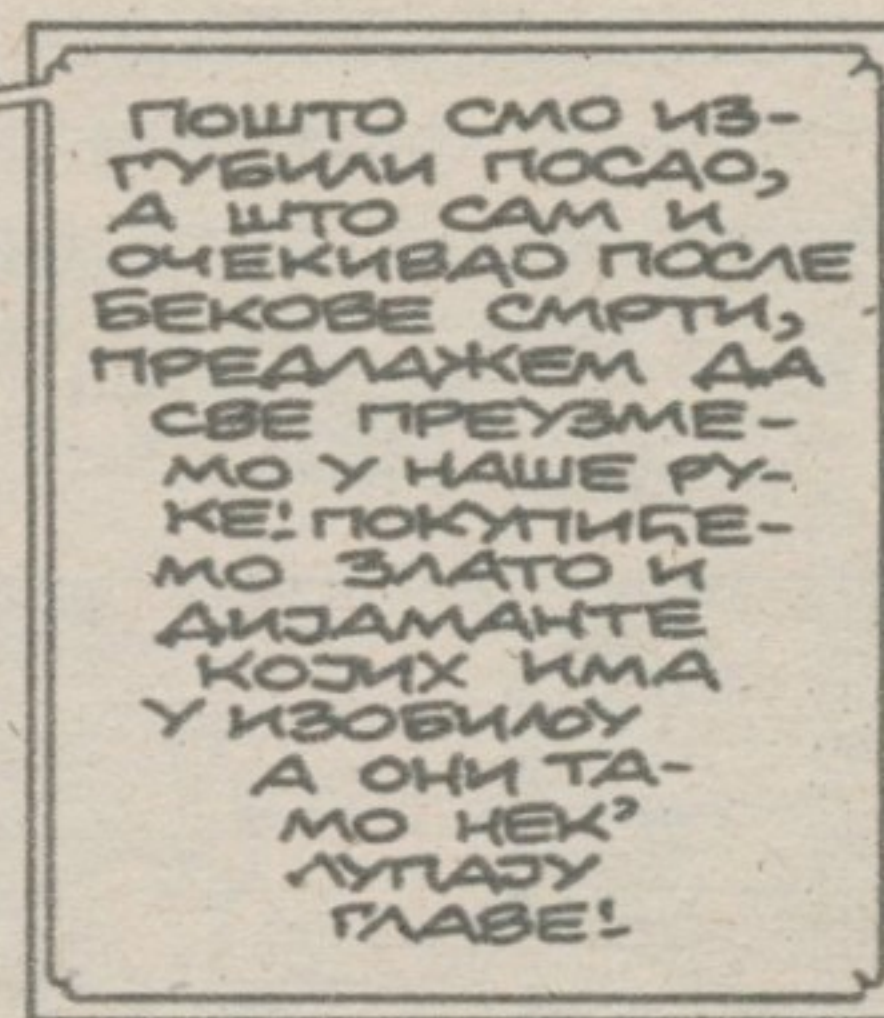
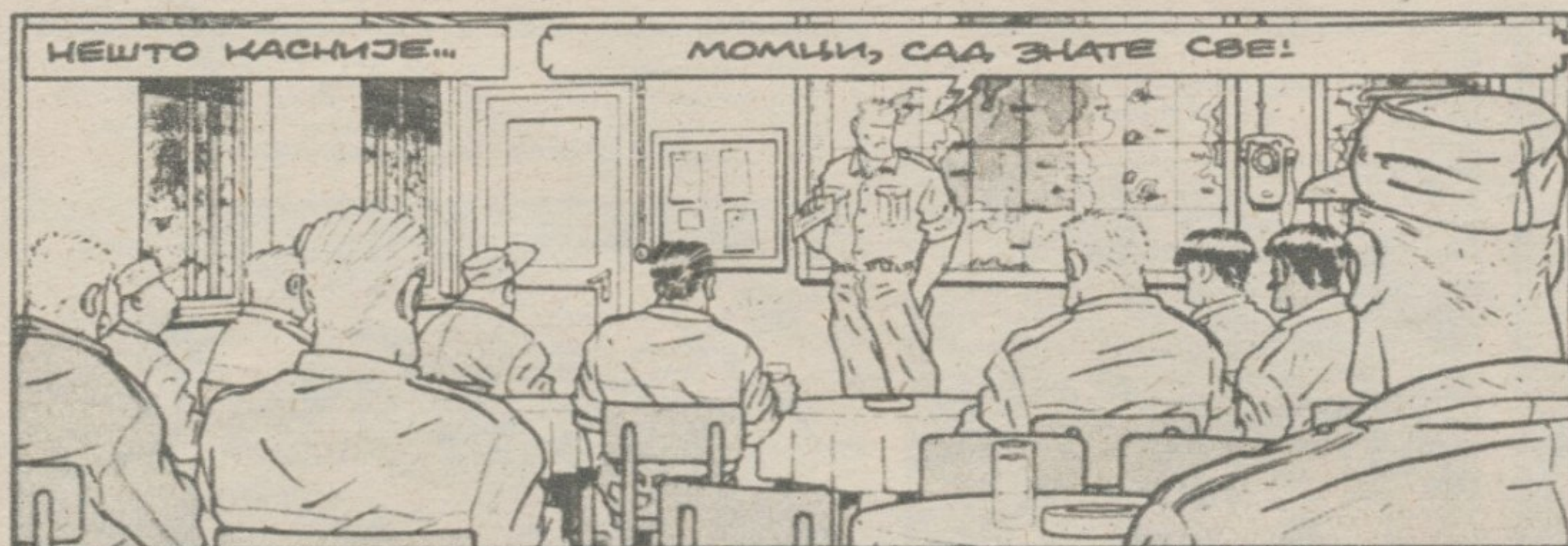
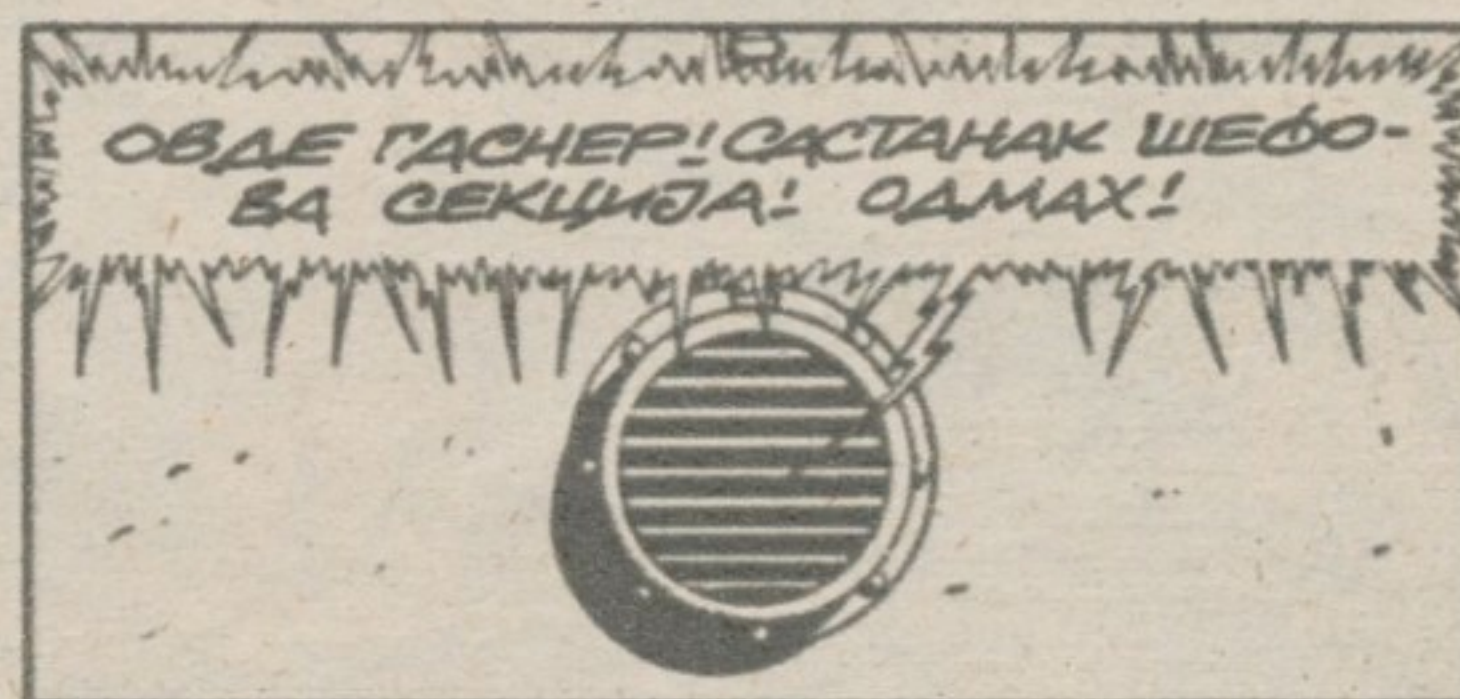
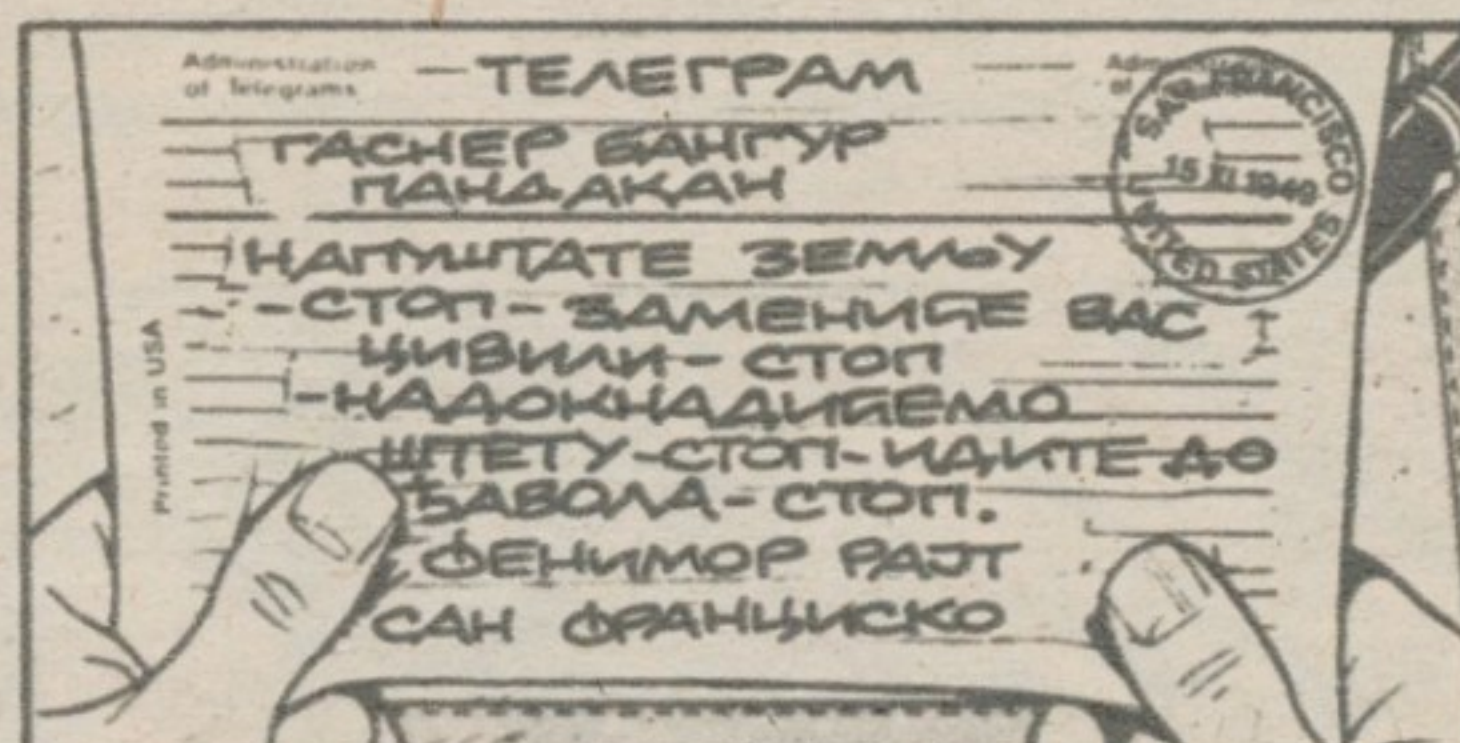
НЕ ГЛАЖИ, НА! И ЈА ТЕБЕ ВО-
ЛИМ! АЛИ ТИ ЗНАШ ДА МОЈЕ
СРЦЕ ПРИПАДА ХЕЛЕНИ!

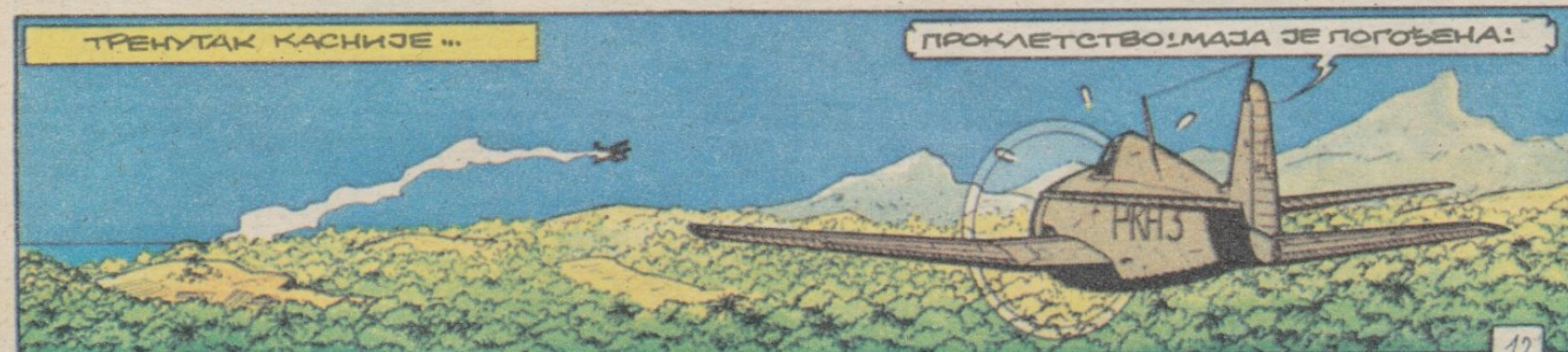
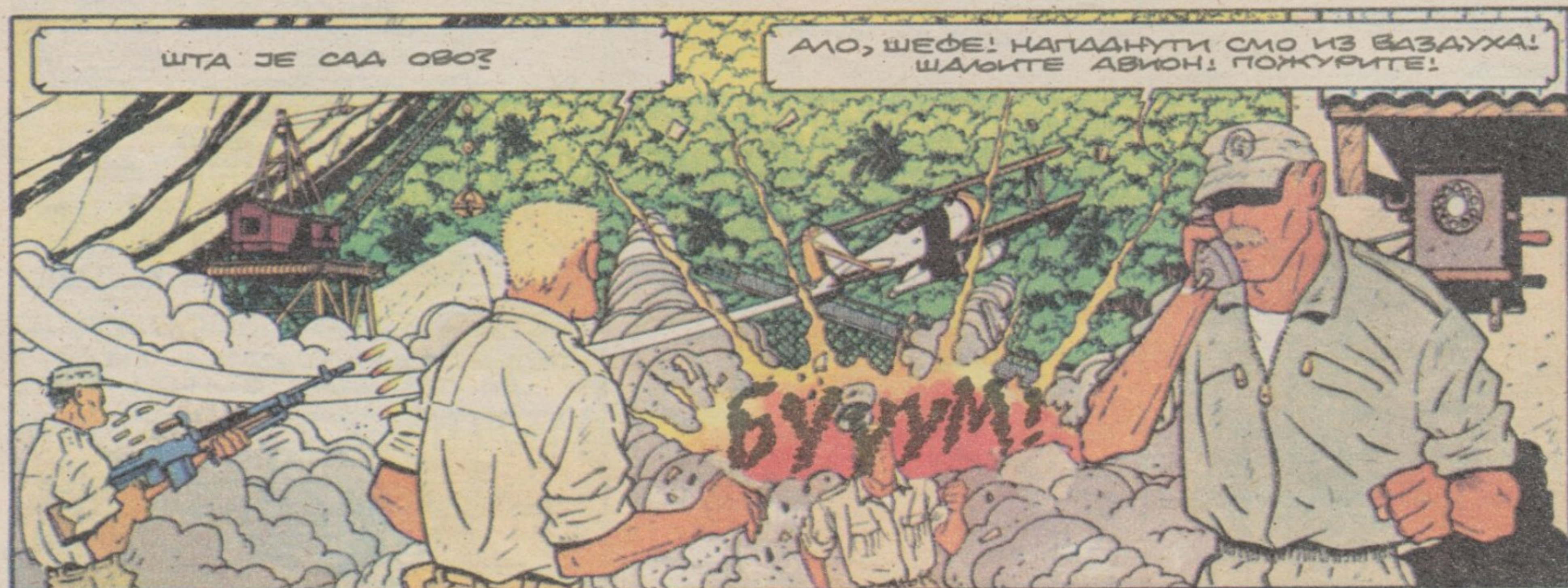
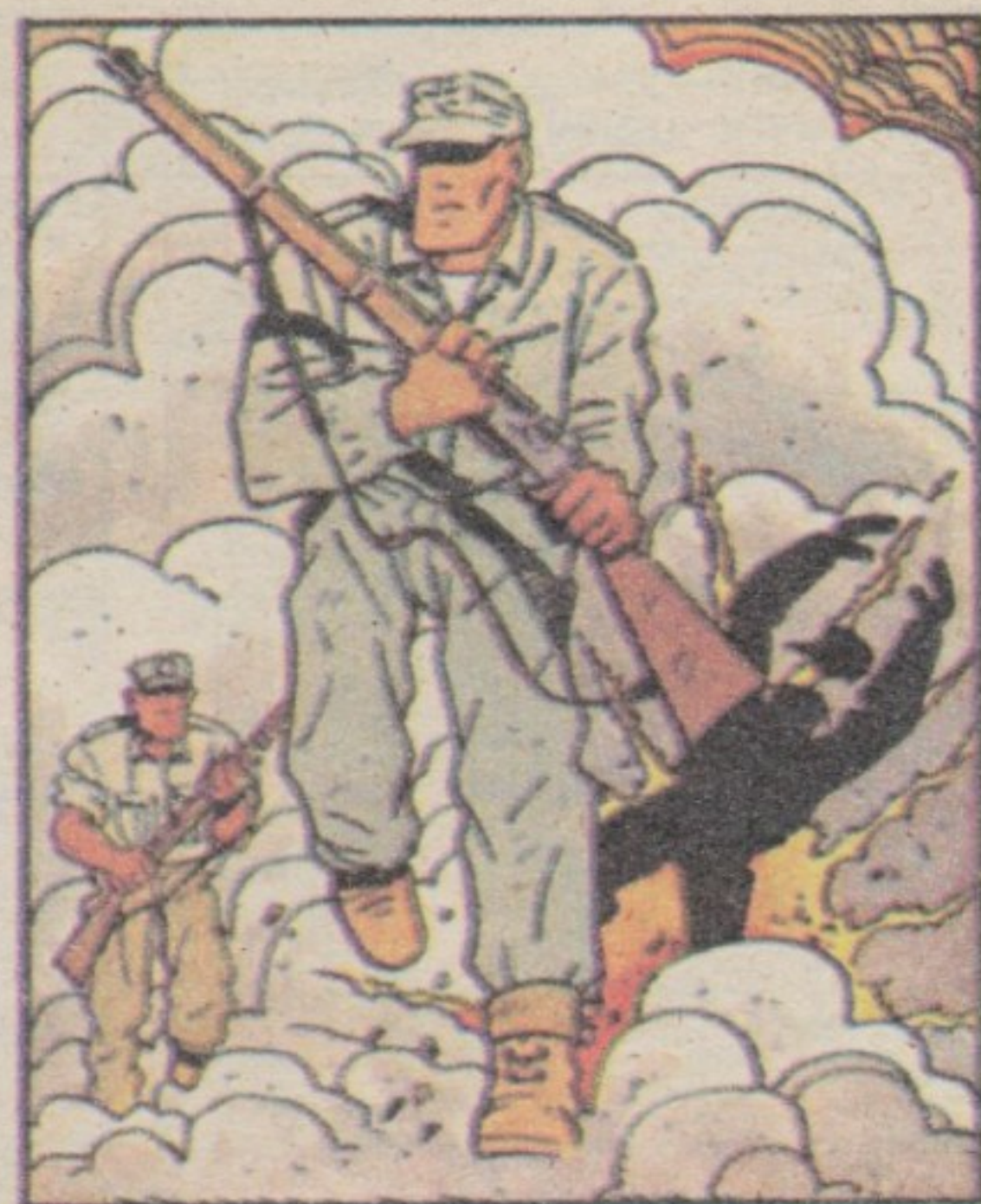
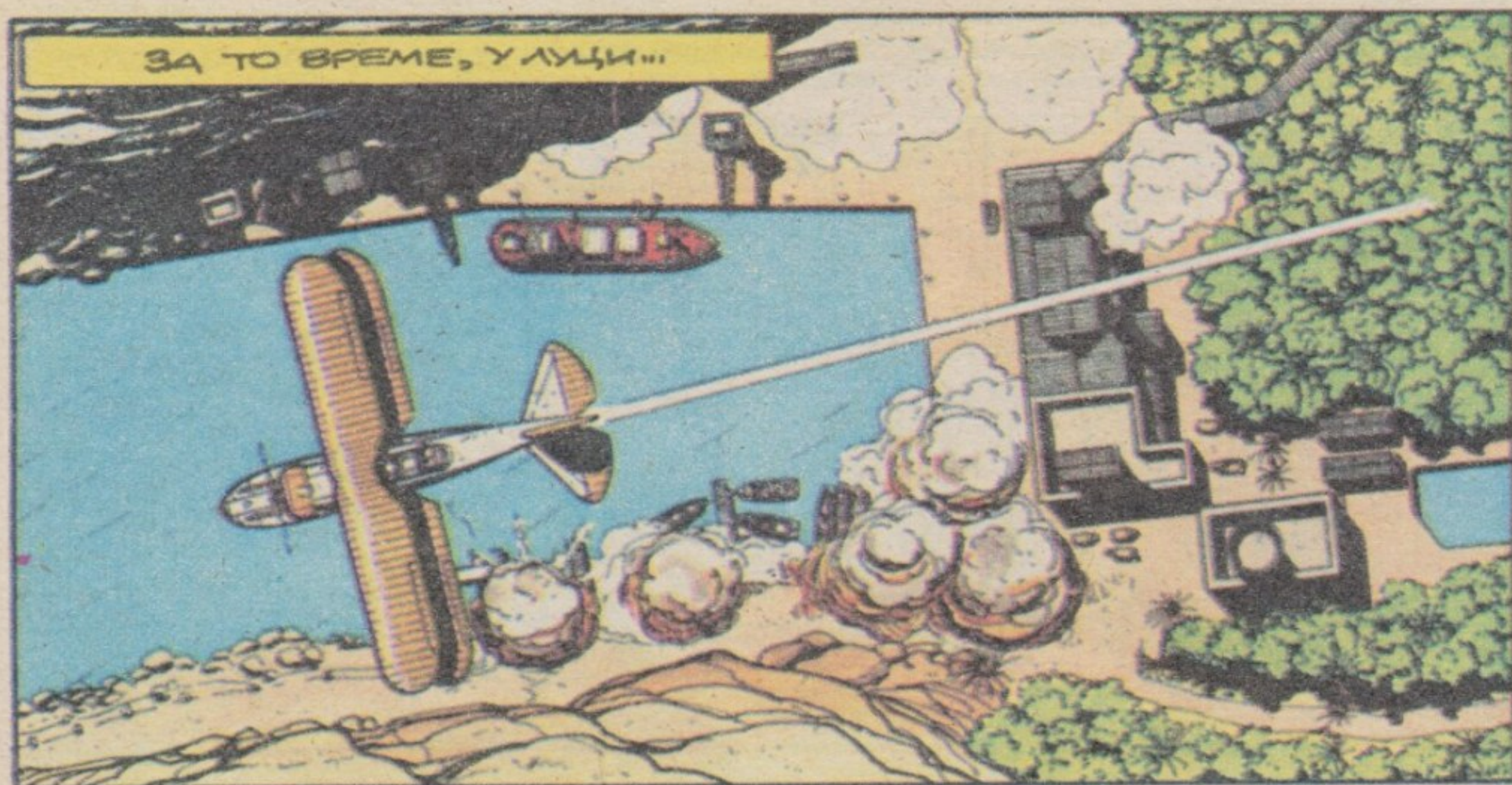
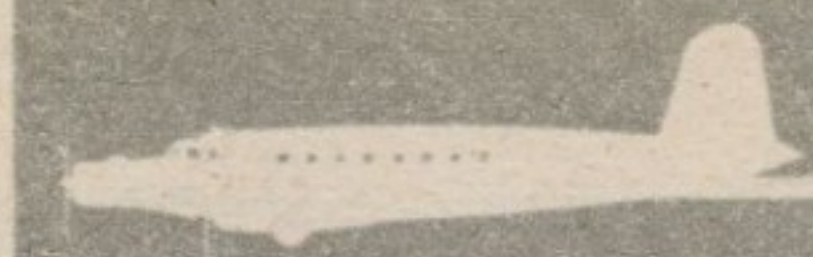
ЗНАМ, АДЛЕРЕ!

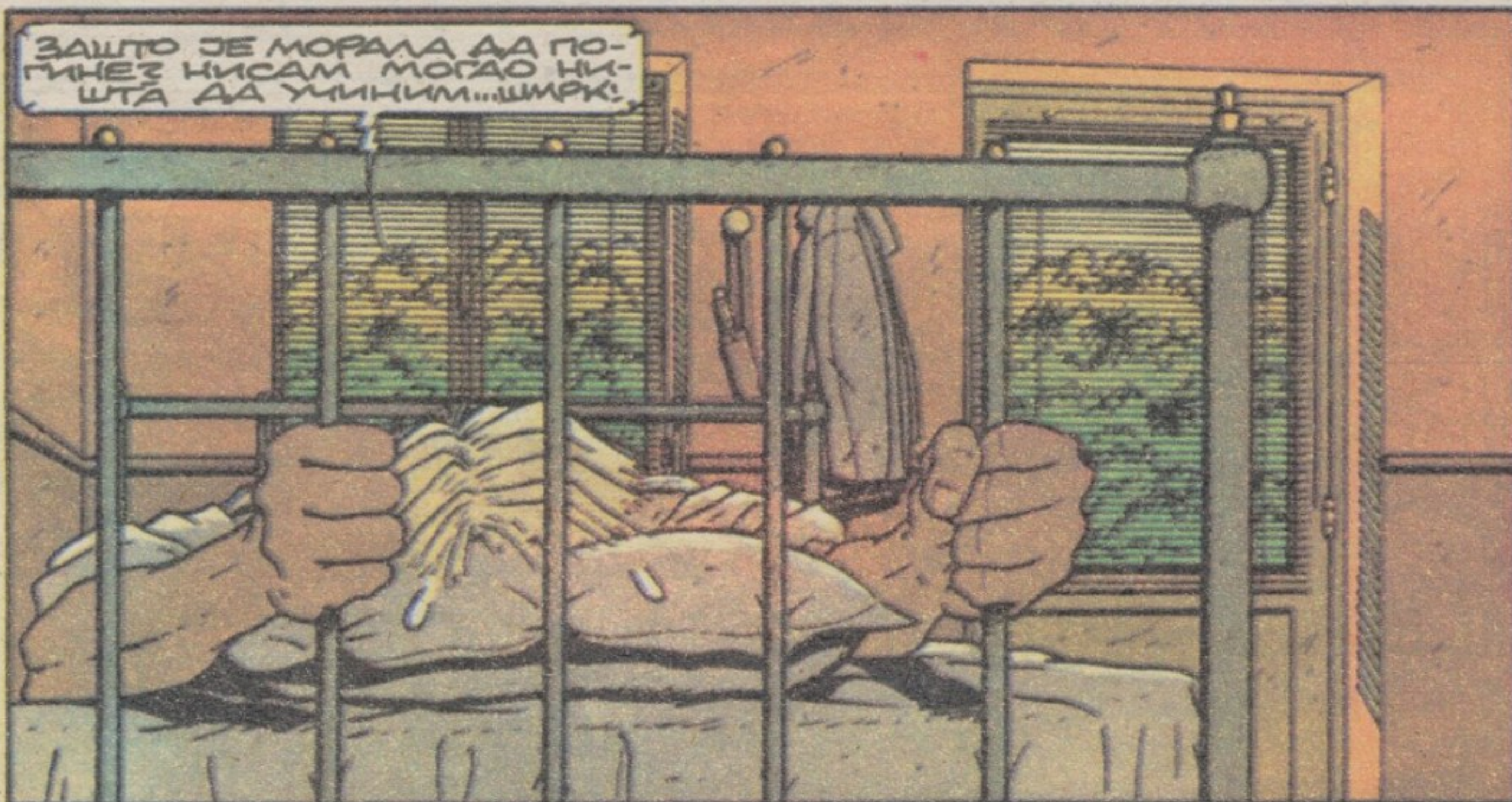
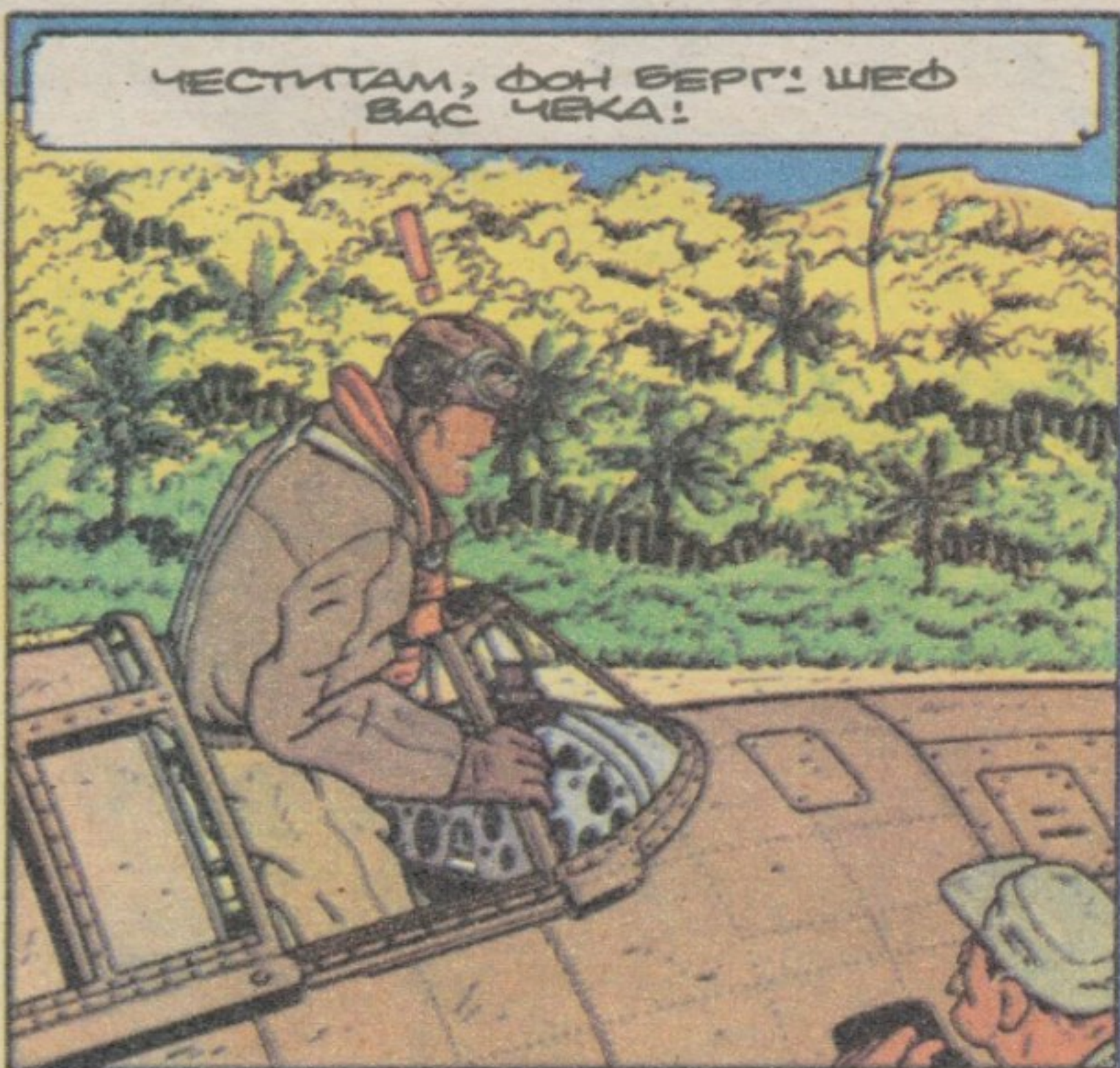
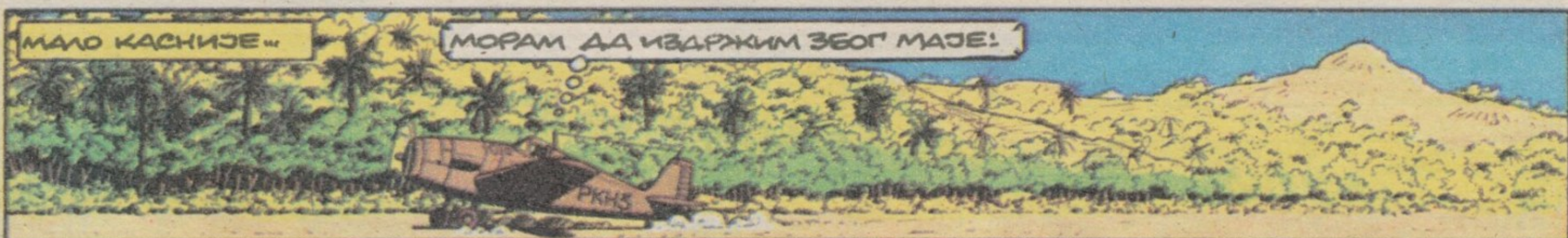
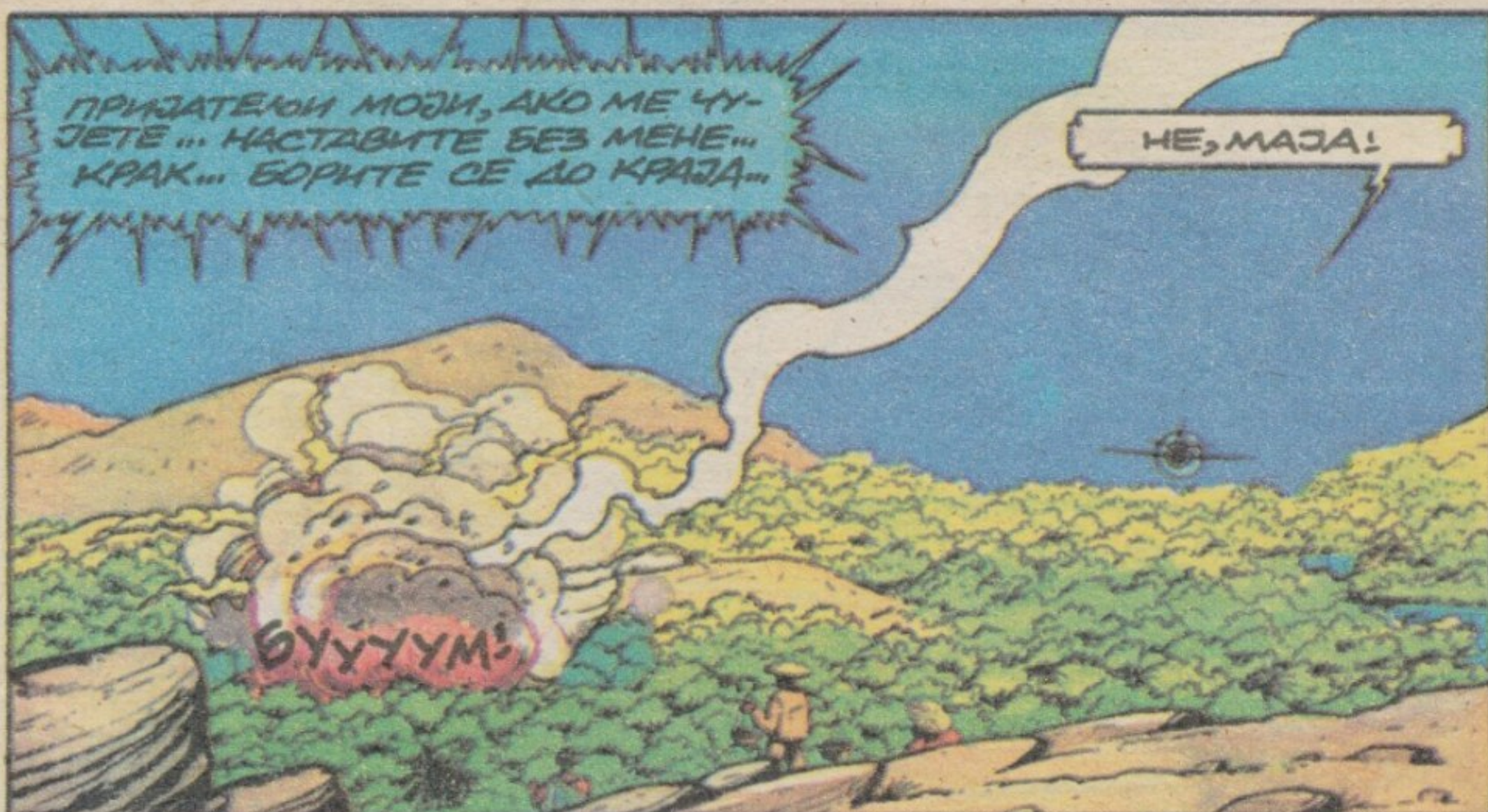

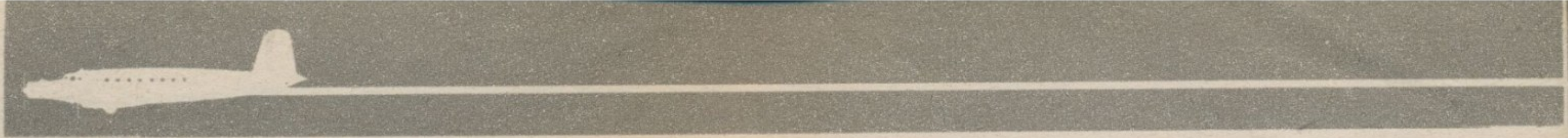
САД КАД САМ
ТИ РЕКЛА, ЛА-
КШЕ МИ ЈЕ И
ОДЛАЗИМ
МИРНЕ
ДУШЕ! ЗБОГОМ,
И ЧУВАЈ
СЕ!

ОБАЕ РЕМО ДА СЕ СМЕСТИМО И РИЧАМО!

НЕШТО КАСНИЈЕ...

СПРЕМИЛА
САМ ВАМ
ЧОРБУ!

РИЧБУ ЧОРБУ!

МММ...
ДИВНА ЈЕ!
ГЛОП!

ЈААААА!

НЕК' НИКО НЕ МРАА!

СЕДИТЕ СВИ НА
КАМЕН!

У, КАКВА ДИВНА
ЧОРБА!

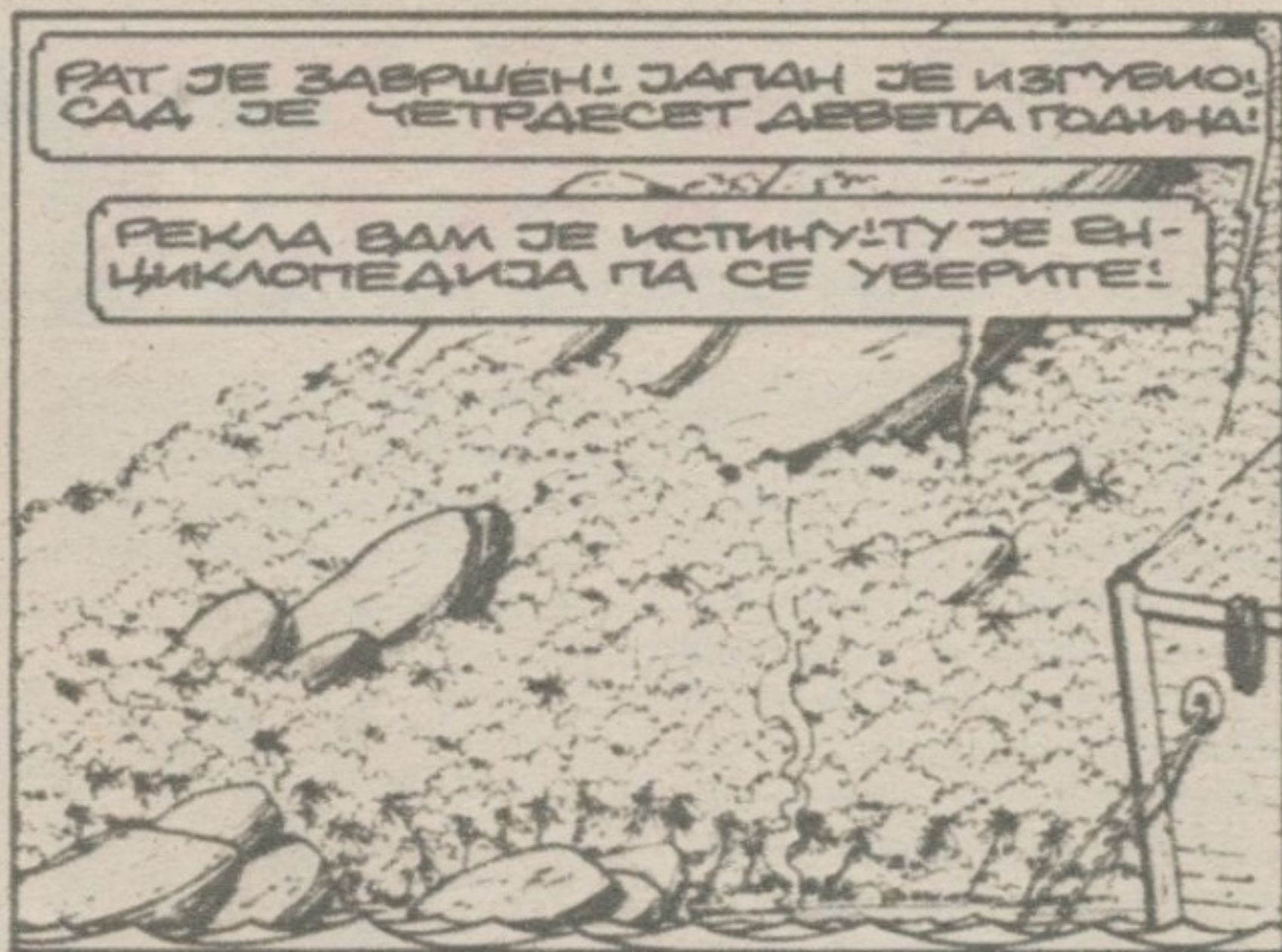
НЕ РЕМО ВАМДА ДОЗВОЛИТИ ДА НАМ
ОБАЈ РОБИНЗОН ПОЈЕДЕ СВУ ЧОРБУ?

САД ЈЕ ДОСТА!
ОТКУД ВИ ОВДЕ?

ЗОВЕМ СЕ ТОРУ НАГАТО!
ХОЋУ ДА СЕ ВРАТИМ У
ЈАПАН И НАСТАВИМ РАТ!
ОДУЗИМАМ ВАМ
ВАШ БРОД!

РАТ ЈЕ ЗАВРШЕН! ЈАПАН ЈЕ ИЗГУБИО!
САД ЈЕ ЧЕТРАДЕСЕТ ДЕВЕТА ГОДИНА!

РЕКЛА ВАМ ЈЕ ИСТИНУ! ТУ ЈЕ ЕН-
ЦИКЛОПЕДИЈА ПА СЕ УБЕРИТЕ!

ЛАЖЕТЕ ДА БИТЕ
ДОБИЛИ У ВРЕМЕНУ!
ЈАПАН НИЈЕ МОГАО
ДА ИЗГУБИ РАТ!

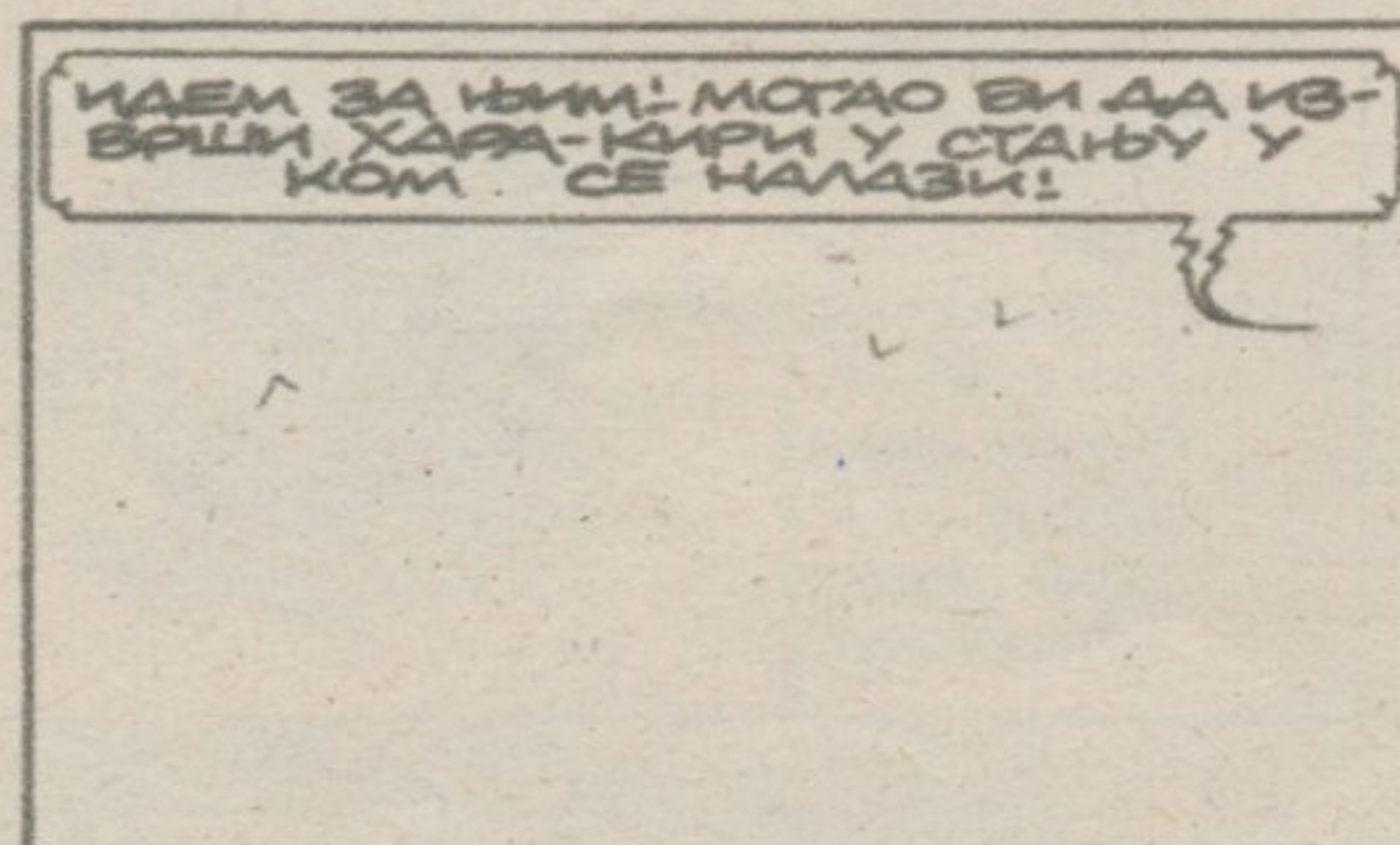

ПОСЛЕ ПЕТ МИНУТА...

ЈА... ЈАПАН! ЕВО ГА!

САМ!

ИДЕМ ЗА ЊИМ! МОГАО ВИ ДА ИЗ-
ВРШИ ХАРА-КИРИ У СТАЊУ У
КОМ СЕ НАЛАЗИ!

ЈА БУ ЗА ТО ВРЕМЕ ДА РУНАМ!

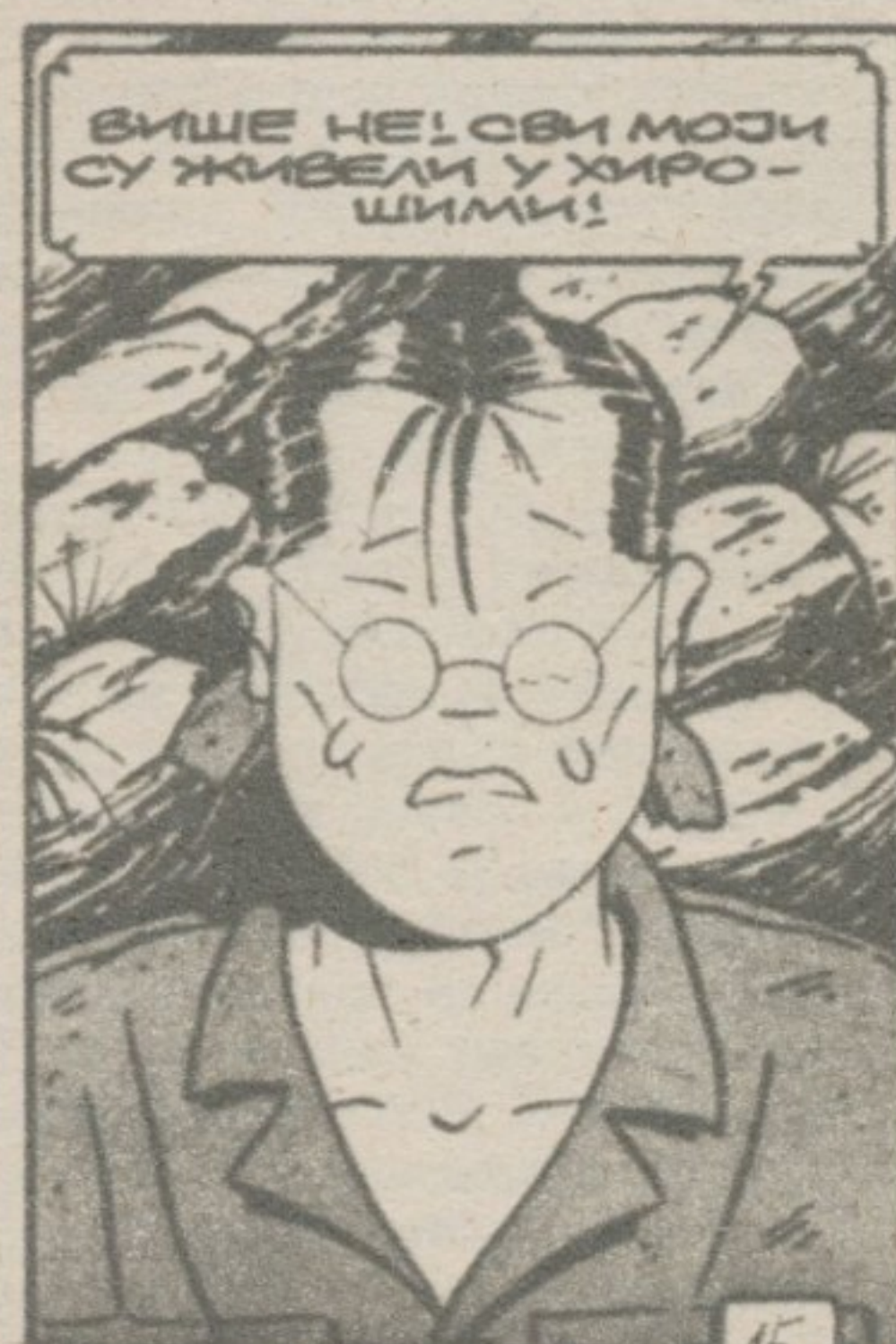
И...
КАКВА СРАМОТА!
ЧАК НЕМАМ ХРАБРО-
СТИ НИ ДА СЕ УБИЈЕМ!

ЗАШТО, ТОРУ? ВИ ВОЛИТЕ
ЖИВОТ, А ТО НИЈЕ СРАМОТА!

САМ САМ НА СВЕТУ...

СИГУРНО ИМАТЕ ПОРО-
ДИЦУ У ЈАПАМУ!

ВИШЕ НЕ! СВИ МОЈИ
СУ ЖИВЕЛИ У ХИРО-
ШИМИ!

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ДРАГО КАМЕЊЕ — опасно камење

ПРОКЛЕТСТВО ИЗ УТРОБЕ ЗЕМЉЕ

Дијаманти су моји најбољи пријатељи", певала је Мерилин Монро. Али, живот доводи у сумњу њене речи. У чему је тајна ових светлуцавих, моћних, а често и кобних каменчића?

Много пре него што је почео да уздиже и слави разум, науку или чак самога Бога, људски род обожавао је топазе, смарагде, дијаманте, о чему сведоче и најстарији верски текстови. У Библији, Господ се јавио прорку Језекиљу седећи на трону од сафира. У Апокалипси "Нови Јерусалим" личи на драгуљарницу: бедеми су од јасписа, смарагда, топаза а врата града од циновских бисера!

Међутим, више него њихова лепота и вредност, драго камење привлачило је људе јер су га сматрали за амађију захваљујући којој могу да се издигну изнад осталих, постану недодирљиви и непобедиви. Није зато чудно што су владари одувек од њих правили симболе или чак "ослонце" владања. Прост је невероватно колико је историја најређих и највреднијих драгуља повезана с историјом

европских монархија. А све борбе за власт сводиле су се, у крајњој линији, на то да царске породице нису могле да се мере у својој „љубави“

према драгоценостима. Узмимо само француске владаре. Анри III имао је обичај да се шета у одећи прекривеној бисерима, од главе до пете. Луј XI дао је да се бокал из кога је пио опточи драгим камењем из страха да не буде отрован (!). Луј XIV је на смртничкој постељи пио истуцани рубин у нади да ће зауставити смрт.

Очигледно, драго камење је израз врхунске таштине, чак и махните наде да се њиме може победити и сама

ХОУП — ДИЈАМАНТ КОЈИ ДОНОСИ НЕСРЕЋУ

Прича о овом дијаманту личи на неки Спилбергов филм.

За почетак, дијамант је украден из једног хиндуистичког храма, са статуе на којој је представљао једно око. Од тада једноока богиња не престаје да се свети: „Хоуп“ је донео несрећу великом броју својих власника. Најпре га је у Индији купио француски трговац Жан-Батист Таверније. Убрзо пошто је уклет дијамант продао Лују XIV, доживео је потпуни и неочекивани финансијски крах. Сто година касније Луј XVI поконио га је својој жени Марији Антоанети, а како је она завршила — зна се: 1793. године за време Француске револуције, одрубљена јој је глава. Следећа жртва која није могла да одоли кобном шарму овог драгог камена била је принцеза Ламбала. И њена се глава откотрљала испод оштрог сечива гиљотине.

Дијамант је наставио да иде из руке у руку. Пошто је променио облик брушењем, купио га је барон Хоуп по коме је и назван. Али, упркос новом називу, „Плави Хоуп“ и даље је остао уклет. Године 1901. купио га је турски султан Абдул Хамид, који је осам година касније био збачен са престола и прогнан из земље... Злокобни дијамант припао је 1911. богатој Американки Евелин Мекли. Већ следеће године њен муж се утопио приликом бродолома „Титаника“...

Данас је „Хоуп“ смештен у Смитсонијан институту, у Вашингтону. Савет провалницима: пустите га да спава!

Луј XVI и Марија Антоанета, власници дијаманта, погубљени су на гиљотини. Тада је рођена легенда о дијаманту који доноси несрећу.

Евелин Меклин добила је 1911. године уклет дијамант „Хоуп“ на дар од свог мужа. Годину дана касније он је нашао смрт у „Титанику“.

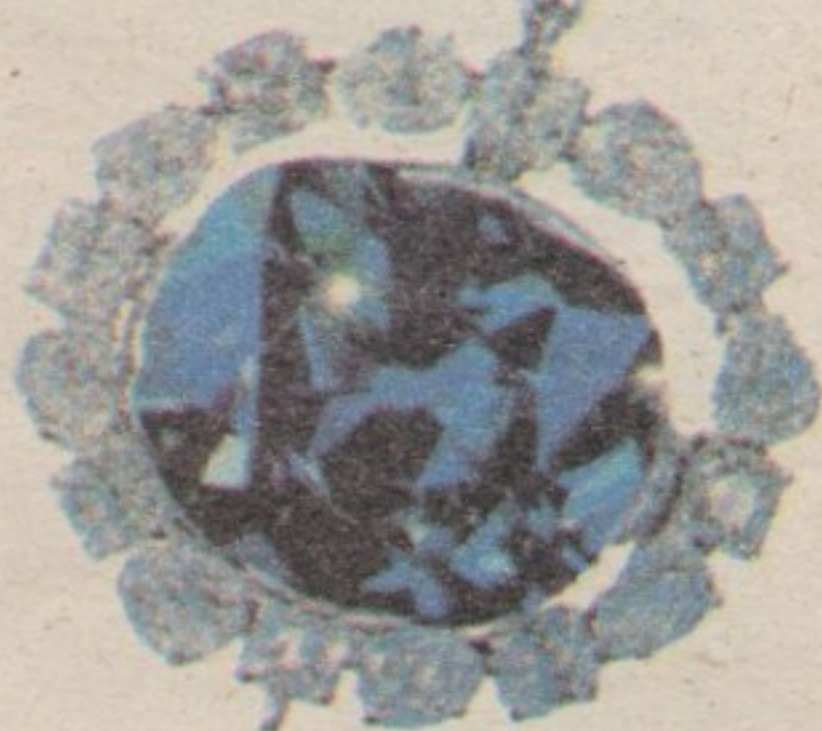
смрт, али понекад, ако је веровати предању, уме и да се свети: Анри III стално се жалио на тешку круну која га је жуљала и — умро је тако што је убијен. И за Луја XVI ношење круне била је права мора. Изгубио је и круну и главу — завршио је на гиљотини.

Д'Артањан спасава краљицу од скандала

И драгуљи, као и медаље, имају и другу страну. Док су у време мира симбол моћи и изобиља, у кризна времена лако се претварају у оличење тираније и расипништва. Исто онако како их је обожавао, народ креће да их мрзи, и њих и њихове власнике. Тако је у 17. веку замало избио ве-

Због њих су краљевима и краљицама одрубљиване главе, уништаване политичке каријере, дизане буне и револуције. Да би их се докопали, људи су се тукли, доживљавали потпуни новчани крах, постајали убице...

Године 1668. Луј XIV купио је овај дијамант чија га је непоновљива плава боја очарала. Уклет камен постао је највреднији украс на круни француских краљева.

РЕГЕНТ - ДРАГУЉ У СЛУЖБИ МОЋНИХ

Један заробљеник ископао је овај драги камен у Индији, почетком 17. века. За половину суме коју ће добити од продаје камена замолио је једног енглеског поморца да га укрца на брод. Нажалост, Енглеz није био расположен за деобу, па је заробљеника бацио у потпалубље, а драгуљ отео, као цену за карту. Дијамант ће завршити тако што ће бити продат гувернеру Мадраса који ће га потом препродати војводи од Орлеана, француском намеснику, регенту, отуд му и име.

Већ чувени драги камен нестао је без трага 1792. године да би потом био нађен на једном тавану, одакле је доспео право на мач Наполеона Бонапарте! После пораза код Ватерлоа краљица Марија-Лујза успела је да га склони и преда свом оцу аустријском цару Фрањи I који га је поштено вратио Лују XVIII кад је овај ступио на француски престо.

Током свог века овај дијамант увек је био у служби моћних, али се показао и као „родољуб“: за време окупације, током Другог светског рата, Геринг је објавио да је „Регент“ доспео као ратни плен у трезоре Трећег рајха. Али, то није било истина – драгуљ је на време био склоњен на сигурно место, у Шамбору. Данас се чува у Лувру, без превелике шансе да се нађе у круни новог француског краља или цара.

Овај дијамант од 140 карата, поред Кох-и-нора, Великог могула и Калинана, један је од најблиставијих и најчистијих на свету. Да би целој Европи показао своју моћ, војвода од Орлеана, регент, није жалио да за њега плати огромну суму.

лики скандал. Ана Аустријска (мајка Луја XIV) усудила се да једном од својих обожавалаца Бакингему поклони два дијаманта из огрлице коју јој је поклонио муж Луј XIII! Ова љубавна несмотреност надахнула је серију шаљивих стихова у народу, али и писце мемоара из тог времена. Два века касније овај догађај подстакао је машту Александра Диме за епизоду „Дијамантска дугмад“ у роману „Три мускетара“.

Друга велика афера, али са далеко озбиљнијим последицама, била је куповина огрлице за Марију Антоанету, и иначе омражену у народу због њеног расипништва. Беспариског народа због ове вести (изгледа да је била лажна!) попримио је такве размере

да је послужио као каписла за избијање Револуције 1789. Најзад и један пример из недавне прошлости. Зар седмогодишњи мандат француског председника Жискара д'Естена није био доведен у питање

Драгуљи су за Бокасу, били симбол његове неограничене власти, 1977. прогласио се за цара на престолу који је красило равно 5.000 дијаманата!!!

због дијаманата које му је, „у знак пријатељства“, поклонио руандски цар Бокаса?

Последњи клијенти – шеици

Данас кад се склапа све мање бракова, а породичне везе, и обичних смртника и краљевских династија, слабе, накит се поклања све ређе. Трајност, верност, чистота, коју симболизује драго каме-

Милијардерка Цеки Оназис била је смртно увређена што је дијамант продат Ричарду Бартону јер је и сама жарко желела да има овај раскошни драгуљ.

ње, вајкају се они који сањају о „старим добрим временима“, нису више у моди. Млади носе бижутерију, прстенчиће од сребра, минђуше најнеобичнијих облика. Ово хлађење љубави, међутим, погоди-

Ричард Бартон није жалио да плати милион и сто хиљада долара за овај дијамант који је поклонио Елизабет Тејлор.

Пошто је продала дијамант за три милиона долара, глумица је део новца поклонила за изградњу велике болнице у Боцвани, једној од најсиромашнијих афричких земаља.

КАРТИЈЕ - БАРТОН - ПОСЛЕДЊИ ЦИН

Ево и последњег од ђаволски лепих цинова у историји драгуља. Ископан је 1966. у једном руднику Јужноафричке Републике да би га убрзо затим купио и избрусио драгуљар Хери Винстон. У прави час. Јер, глумац Ричард Бартон управо тада пожелео је да својој супрузи Елизабети Тејлор поклони нову „цицу“. Дијамант крушкастог облика од 69 карата савршено је одговарао. Накит је, међутим, најпре отишао у руке чувене јувелирске куће Картије за милион и 50.000 долара да би га власник затим препродао нестрпљивом Ричарду Бартону уз минималну зараду од 50.000 долара, што је био начин да покаже колико цени овог изузетног клијента. Разлика јесте била мала, али то није сметало да између глумца и јувелира избије сукоб око имена. Како назвати дијамант: Бартон-Тејлор или Картије? На крају је нађен компромис да нико не буде повређен и драгуљ је добио име у наставцима: Картије-Бартон-Тејлор. Глумац је најзад могао да поклони накит својој драгој.

Десет година касније, кад је прошао и Бартон и љубав, у тренутном (и привременом) расположењу кад је овоземаљске ствари нису занимале, Лиз се растала од свога дијаманта за „злосрећна“ три милиона долара! Део суме дат је за изградњу једне болнице у Боцвани.

Шта сад ради Картије-Бартон-Тејлор? Па, вратио се у пределе баснословног богатства из 1001 ноћи: припада једном саудијском шеику.

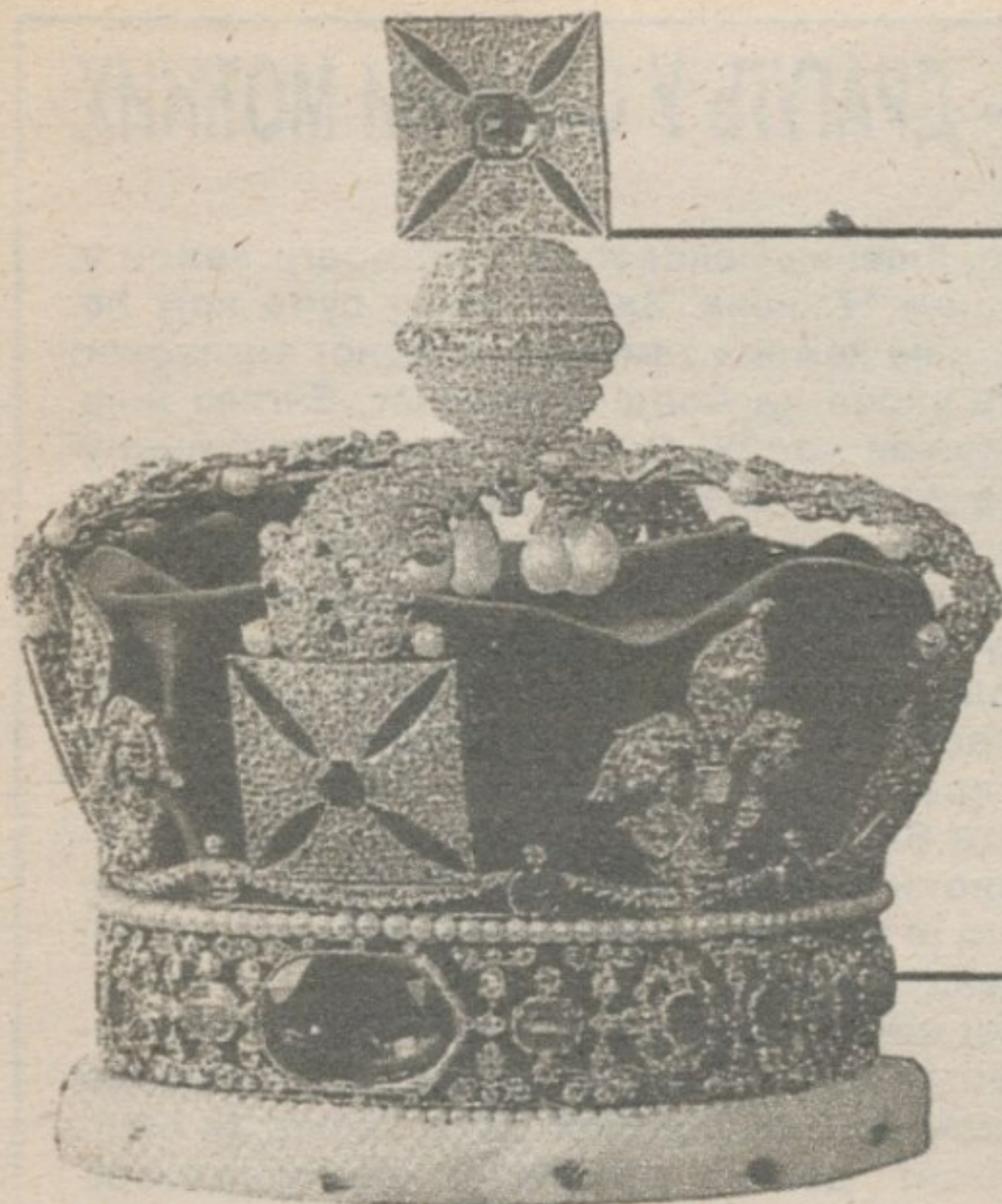
САФИР КРАЉА ЕДВАРДА

Два најлепша драга камена у енглеској круни не-раздвојни су као Авељ и Каин: један подсећа на пле-мениту љубав, други на најцрњу мржњу. То су сафир краља Едварда и рубин Црнога принца.

У 11. веку, краљ Едвард I срео је на путу неког просјака и, како је био заборавио кесу с новцем, дао му свој прстен украшен скупоченим сафиром. За своју доброту Едвард је био награђен јер је просјак, каже предање, био свети Јован који је сишао на земљу да искуша владарево срце. Непосредно пред краљеву смрт, свети Јован му врати прстен који ће му послужи-ти као пропусница за улазак у рај.

Рубин Црног принца, међутим, изазивао је само ђа-воља дела. У 14. веку Педро, владар Кастиље, позвао је на вечеру власника овог драгуља Абу Саида. Кад је вечера завршена и послужен колач, нагло је скочио и пробо га боджом, а рубин отео. Педро је затим „Црног принца“ поклатио свом британском рођаку ко-ме се овај прекрасни драгуљ толико свидео да је ру-бин придодао ризници крунског накита.

Носиће га још један чувени владар, свирепи Ри-чард III. „Дајем краљевство за коња!“ – повикао је 1485, у бици код Босворта, у тренутку док је губио пре-сто, живот и шлем на коме је блештао чувени рубин.

Сафир носи име једног од најплеменитијих владара у историји Енглеске. Краљ је поклатио драги камен просјаку јер није имао ништа „ситно“ код себе. Због овог поступка биће проглашен за свеца.

ОРЛОВ КАМЕН – ЗА ПРЕД ЖЕНСКЕ НОГЕ

Што су драгуљи блиставији, то им је прошлост мрачнија.

Нико не зна поуздано порекло драгог камена „Ор-лов“, драгуља Катарине Велике. Једни тврде да је то „потомак“ чувеног „Великог могула“, који је, како му и само име каже, припадао могулу Аурангзебу, монгол-ском владару Индије. Првобитно тежак 787,5 карата, откривен је у једном индијском руднику средином 17. века. Пошто га је „обработио“ један венецијански јуве-лир (који га је у ствари разбио у више мањих комада), изгубио је готово две трећине своје тежине. Да би га наградио за „труд“, могул, који ником није праштао, осудио га је на 500 удараца бичем: по један за сваки изгубљени карат.

Век касније, кад је тадашњег могула свргао са престола персијски цар, камен је нетрагом нестао. По-ново ће искрснути у рукама неког јерменског трговца. Истина, дијамант је брушењем изменио облик (што је једнима доказ да то више уопште није био „Могул“), али је његова непоновљива зелена боја (по другима) несумњиво указивала да се ради о славном драгом ка-мену.

А даље? Руски племић, гроф Григориј Орлов про-дао је своје огромно имање да би купио „камен у коме се огледа цео све свет“. Толико је био заљубљен у драго камење? Не, већ у царицу Катарину II чији је јед-но време миљеник био и коју ће, надао се, поново ос-војити дијамантом непоновљиве лепоте. На његову жалост, царица је примила поклон, али сада је грофу заузврат понудила само пријатељство... Помраченог ума, потпуно упропашћен гроф је завршио у једном азиљу. Кажу да су његове очи, за које се није знало шта виде, понекад искриле лудачким, зеленкастим сјајем...

Званична, и хладнија, историја каже да је Григориј Орлов, заједно да братом Алексејем, дворским пре-вратом 1762. и довео Катарину на власт, пошто су за-вереници уморили њеног мужа Петра III и да је био најприснији царичин сарадник у првом периоду њене владавине. Можете мислити како му је било кад је из-губио прво место у срцу „Семирамиде севера“ у коме га је сменио Сергеј Салтиков... Истина, покушао је да учини нешто од себе и свог живота, женио се, једном чак и петнаестогодишњом рођаком, али царица је би-ла царица, власт власт, а безначајности и заборав у који је пао – неиздржљиви...

Касније је „Орлов“ уграђен у скиптар Романових, а чува се у Ризници дијаманата у Москви.

Историја „Црног принца“ плива у крви. Ричард III носио је овај рубин на шлему у бици код Босворта 1485. где је изгубио главу.

мада накита данас не прелази 80 милиона франака. Дија-манти који су тако дуго били сигурно улагање, изгледа да то више нису?

В. М.

Рубин „Црни принц“, сафир краља Едварда и Калинанов дијамант, један од највећих на свету, красе британску круну, посебно начињену за крунисање Елизабете II 1953. године.

ло је и најбогатије слојеве. Истина, код славних драгуља-ра Картијеа, Ван Клејфа, Ар-пла праве се и даље нарукви-це, огрлице и жезло за круни-сање, венчања или крштења. Али, број наручилаца се про-редио, то су данас углавном шеици са Средњег Истока и краљевске породице из Ази-је.

Ни спектакуларне „распро-даје“ немају више некадашњи сјај ни – прођу. Године 1987. војвоткиња од Виндзора про-дала је колекцију накита за 250 милиона франака, док ис-то толико вредна збирка принцезе Салимах од 200 ко-

„ВОЈВОДА” JE CEJAO CMPT

Фиренца, 19. октобар 1608. године. Сва црквена звона звоне, окупљена гомила кличе док Козимо, најстарији син великог војводе тосканског Фердинанда I Медичија, води до олтар прелепу надвојвоткињу Марију Магдалену Хабсбуршку. Али, свега неколико месеци касније несрећа погађа двор Медичијевих: велики вој-

Да би задржао место у срцу Катарине II, гроф Орлов дао је све што има и купио прекрасни дијамант. Али, царица, која више није била заљубљена у њега, никад неће понети овај драгоцен камен. Сада је волела другог.

Марија Терезија добила га је као свадбени дар.

вода напрасно умире. Његов тек ожењени син наслеђује велико војводство Тоскане под именом Козимо II.

Непосредно пред смрт Фердинандо је од неког португалског трговца драгуљима купио велики жућкасти индијски дијамант. Козимо II поверио је брушење наслеђеног дијаманта фирентинској радионици венецијанског мајстора Помпеа Студиндолија. Рад је трајао пуне четири године. Драгуљ је добио облик деветоугле дијамантске руже и имао је – 133,20 карата. Дијамант је касније постао познат као „флорентинац” или „велики војвода од Тоскане”.

Козимо није дуго уживао у предивном драгом камену и у брачној срећи: умро је тек што је навршио 31 годину. Драгуљ је после прелазио од једног Медичија до другог. Последња власница из ове породице била је Ана Марија Лодовика, удовица изборног кнеза од Пфалца и кћерка великог војводе Козима III. Како је њен брат Ђовани Гастоне умро неожењен, она је наследила целокупан његов иметак и постала најбогатија жена на свету свог времена.

Године 1735. велико војводство Тоскане наслеђује војвода Франц Штефан од Лотарингије који се годину дана касније жени аустријском принцезом Маријом Терезијом. Као свадбени дар Марија Терезија добија „флорентинаца”. Четири године касније умире њен отац и она постаје царица Аустрије и краљица Мађарске и Чешке. У том браку рођено је шеснаесторо деце од којих пет умире на самом рођењу или у детињству.

Марија Терезија владала је дуго – 40 година. После њене смрти (1780) почеле су несреће у династији Хабсбурговаца. Говорило се да је сва зла која су задесила Хабсбурговце донео – жути дијамант.

У октобру 1793. године Марија Антоанета, кћерка Марије Терезије и жена француског краља Луја XVI, завршила је живот под гиљотином.

У фебруару 1853. цар Франђо Јосиф Хабсбуршки за длаку је избегао атентат.

Деветнаестог јуна 1867. надвојводу Максимилијана Хабсбуршког, брата Франђе Јосифа, који је у Мексику био проглашен за цара, заробљавају и стрељају републиканци.

Претпоследњег јануарског дана 1889. године догађа се трагедија у ловачком дворцу Мајерлингу. Тридесетједногодишњи престолонаследник Рудолф, син Франђе Јосифа, извршио је самоубиство. С њим у смрт пошла је и његова љубавница, османаестогодишња бароница Марија Вечера.

На дан 10. септембра 1898. године жену Франђе Јосифа, царицу Елизабету, усмртио је турпијом у Женеви италијански анархиста Луиђи Лукени.

А 28. јуна 1914. аустријско-мађарски престолонаследник надвојвода Франц Фердинанд, синовац Франђе Јосифа, и његова супруга Софија нашли су смрт у Сарајеву: на њих је извршио атентат младобосанац Гаврило Принцип.

Једанаестог новембра 1918. године последњи аустријски цар Карло I морао је да се одрекне престола, а четири месеца касније и да напусти земљу. Азил је, са својом породицом, најпре нашао у Швајцарској.

Царски изгнаници понели су у прогонство многе драгоцености: хабсбуршку круну, дијамантску огрлицу и двоструку бисерну огрлицу Марије Терезије, скупоцене дијамантске брошеве, гране и нарукнице и – дијамант „флорентинац”.

Последњи аустријско-мађарски владар умро је 1922. године. У међувремену, живећи у изгнанству, породица је морала да се лишава једне драгоцености за другом. Карлова удовица Зита дала је за повремене зајмове, као залог, круну и накит барону Бруну фон Штајнеру, некадашњем дворском човеку, који је једног лепог дана нестао заједно са свим драгоценостима. Бегунац је тек после дужег времена примећен у једном хотелу у Висбадену. Када је брат экс царице Зите стигао у Висбаден, нашао је хотелску собу празну и у њој само „костур” од круне: све драго камење било је из ње повађено. Од двоструке бисерне огрлице и дијаманта „Флорентинац” није било ни трага. И никад више нису нађени. **К. В.**

ПОТОПИЋУ БРОД СРАМОТЕ

СРЕЋАН БОЖИЋ И ПРАВАН ПАЖАО!

Храбри норвешки диверзант неколико година сањао је само једно: да потопи брод са немачким трупима и тако спречи да Немцима стигне појачање у великој противофанзиви у Арденима

Хладно сунчано јутро 22. децембра 1944. године као да је ишло наруку добро расположеним немачким војницима који су се налазили на свим палубама брода „Донау“ од петнаест хиљада тона

носивости, некадашњег поноса Норвешко-америчке бродске компаније. Међутим, било је то и време када се језичак на кантару ратних догађаја већ био померио на страну савезника. Истина, велика божићна Фон Рундштетова противофанзива у Арденима потискивала је привремено америчке и британске трупе према Нормандији, што је немачким војницима, после вишемесечних пораза на свим фронтovima, пријатно звучало.

Немачки војници на горњој палуби посматрали су како виљушке велике и јаке дизалице дижу тенкове „тигар“ на бродску палубу. Више од десетине тих грдосија већ се налазило на палуби брода, везано и учвршћено на својим местима. Иза њих низали су се камиони и извиђачка возила, а на средини палубе били су везани коњи и мазге. ОDMAХ поред њих, учвршћени јаким конопцима, топови и сандуци с муницијом. Хитлер је, очигледно, био чврсто одлучио да све расположиве резерве употреби у тој последњој противофанзиви.

Сунчеви зраци нису се про-

бијали испод дрвеног дока, што је за Макса Мануса била срећна околност. У утроби дока где се скривао, било је загушљиво, тамно, влажно, хладно, пуно пацова.

Манус, шћућурен на једној од попречних греда изнад саме воде, није примећивао ни пацове ни смрад. Пуна три дана и ноћи скривен у дубини дока имао је довољно времена да се привикне на њих. Али, хладноћа је била нешто друго. Сваких неколико секунди морао је да прекида посао и да дува у утрнуте прсте.

Из сандучета с алатом извадио је једну металну кутију, ставио је под мишку и лагано, уз велике болове, попречном гредом почео да бауља према броду „Донау“ укотвљеном свега пола метра од дрвеног дока у чијој се тами скривао.

Дошавши до краја греде, Манус је узео металну кутију у обе руке, нагнуо колико год је могао, завукао руке дубоко у воду и металну кутију прислонио уз сам бок брода. Чим су се магнети на задњој страни кутије прислонили уз брод, зачуло се јаче шкљоцање. Сувише јако, учинило му се. На тренутак је престао да дише очекујући да неки од немачких војника провири преко горње палубе, види га и дигне узбуну. Ништа се, међутим, није догодило. Војници на палуби и даље су се гласно шалили и смејали.

— Добро је, Макс — прошапута полугласно гурајући већ промрзле прсте под мишку.

— А сада следећу. Последњих неколико месеци, откако је његов најбољи пријатељ Ото Грегерс убијен, а други један пријатељ, Свен Талак, обесио се у затвору како би избегао нацистичка мучења, Манус је стекао чудну навику да прича сам са собом.

Први пут у гестаповским рукама

У сандучету с алатом налазило се десет магнетних мина. Девет мина Манус је већ био причврстио за бок брода „Донау“ и таман се спремао да постави десету када је уз док, поред самог брода „Донау“, пристао „Роландсек“, спреман да и он прими људе и материјал. Манус је за тренутак застао. „Донау“ је био његов циљ, његова опсесија, а та једна мина, која је могла и да не експлодира, није могла баш много да одузме том ватромету. — Покушајмо за срећу — рече полугласно, пребацивши се са једне греде на другу све до брода „Роландсек“ и последњу мину приле-

пи уз саму средину бродске кобилице.

Када је обавио задатак, Манус је почео лагано да бауља по греди према степеницама које су водиле према површини дока. Нашавши се после дужег времена на дневној светлости, очи почеше да му жмиркају и сузе. Последњи војници немачких трупа укрцавали су се на брод „Донау“. Манус полако пође према излазу.

— Све сте завршили, господине Толеф? — упитао је немачки стражар на капији летилично прегледајући Манусов документ. — Сви каблови су оправљени?

— Да, да, све је готово — рече Манус сталожено.

Прошавши кроз капију пристаништа, застаде, запали цигарету и још једном погледа „Донау“. Горња палуба била је начичкана војницима који су хтели да баце последњи поглед на ужарено небо изнад Осла.

— Срећан Божић, момци! — промрмља Манус. — Надам се да ћете га овога пута прославити на дну луке.

Идеја о потапању брода „Донау“ закупила је Мануса још почетком 1941. године. За њега је тај брод био симбол националног понижења и срамоте. Сваки пут када би брод крцат окупационим трупима, упловио у луку, њега би обузимао бес. Био је то врхунац понижења — најбољи норвешки брод да превози нацистичке трупе у Норвешку како би владале земљом!

Међутим, пре него што је почео да размишља на који начин да потопи „Донау“ касно увече 16. јануара 1941. у стану су га дочекала шесторица људи у омрзнутим црним униформама са мртвачком главом на реверима и отела му торбу коју је носио у рукама. Садржину торбе — неколико хиљада антинацистичких летака које тек што је узео из тајне штампарije — изручили су на под.

Манус, један од организатора покрета отпора у Норвешкој, знао је добро шта га очекује у подрумима гестаповског штаба. Животи неколико стотина његових сарадника зависили су сада од тога колико ће под мукама моћи да ћути.

Муњевито је одлучио: жив неће нацистима у руке. Угледавши да је прозор према Викторија улици отворен, појурио је према њему и муњевито се бацио. Осетио је страховит бол у читавом телу, затим је зачуо гласове, а онда се све утишало...

Свест му се закратко повратила у пријемној соби бол-

нице Улевал. Успео је да чује како лекар објашњава гестаповцима да му је раме размрскано, да је добио потрес мозга и сломио кичму. – Не верујем да ће преживети ову ноћ – додао је на крају.

Када се други пут повратио из несвести, поред његовог кревета стајала је болничка сестра. – Ваша кичма није поломљена, повређено је само неколико пршљенова, и то мало, и брзо ћете се опоравити – тихо му је рекла. – Лекар није рекао истину гестаповцима.

Том вешћу Манус, међутим, није био баш много усхићен. Оздравити, то је лепо, али зашто? Да би га нацисти поново мучили? Да онако беспомоћан чује самог себе како одаје имена и адресе другова из покрета отпора? Не! То никада! Он мора побегнути или се убити.

А изглед да се извуче из мале болничке собе на четвртој спрату, испред које су два наоружана стражара даноћно бдела, били су веома мали. Ипак, вредело би покушати – и то што пре, док гестаповци мисле да је тешко повређен. Дао је знак болничкој сестри да приђе ближе. – Слушајте – почео је да шапуће...

Два дана после тога, око

три сата после поноћи, Манус се, уз јаке болове, извукао из кревета и пришао прозору. Морнарски коноп, који му је сестра кришом донела, везао је за цев радијатора. У том тренутку врата се отворише и болничка сестра уђе у собу. – Видим да је Пер добио моју поруку – прошапута Манус. – Хвала вам много.

Ухвативши је за руке, пољуби је у образ у знак захвалности а онда, да би је спасао од мучног испитивања гестаповаца, снажно је удари по вилици. Тренутак касније спустио се на улицу где га је чекао његов друг Пер Јакобсен.

Обилазним путем у Енглеску

Манус се мучно и споро спуштао низ уже. Болови у кичми били су низдрживи. На шест метара од земље дао је знак Перу да више не може и пустио уже. Пер га је прихватио а затим га пренео до кола, која су чекала у једној мрачној улици. Неколико сати касније Манус се већ налазио у сигурном склоништу, у једној шумској колиби у унутрашњости земље.

Када су гестаповци ставили

његову слику на све телефонске стубове у земљи и организовали детаљну потеру за њим, штаб покрета отпора одлучио је да се Манус пребаци у Енглеску. Тајним каналима и обилазним путевима, после више од седам месеци, преко Шведске, Совјетског Савеза, Турске, Египта, Африке и Канаде, стигао је у Енглеску.

Енглези су хтели Мануса да задрже пошто-пото у Енглеској како би обучавао младе пребегле Норвежане за диверзантске акције, али он је упорно говорио да му је место у Норвешкој. Непрестано је понављао да има уговорен састанак са једном дамом. Када су га упитали за ту даму, Манус је одговорио: „То је дама од петнаест хиљада тона и зове се „Донау““.

Мануса су, после тога, одредили у Прву норвешку чету да се обучава за командоса. Током обуке он је направио нови модел магнетске mine за потапање брода „Донау“, који су енглески стручњаци, после детаљног испитивања, одобрили. Марта 1943. године Мануса и његовог друга Ота Грегерса, падобраном, спустили су у Норвешку – да се коначно састане са дамом. О њој је толико причао.

Манус је, међутим, сада изгледао сасвим другачије. Коса му је била риђе обојена и без раздвајања, с унутрашње стране образа и усана били су му постављени нарочити јастучићи, носио је наочаре са дебелим оквирима, а сва документа гласила су на име Кјела Бугеа, општинског службеника.

По доласку у Норвешку, Манус, Грегерс и још неколико истакнутих бораца отпора у Норвешкој створили су познату диверзантску групу „Одред Осло“, по којој се, затим, назвао и читав тајни покрет отпора у тој земљи. Чланови ове диверзантске групе извели су током друге половине 1943. читав низ акција испробавајући дејство Манусових магнетних мина. Дигли су у ваздух немачки миноловац „Таи Ван“ и бродитке обалске страже „Книпроде“ и „Тугуела“. Када су Немци појачали обезбеђење лука у Норвешкој, чланови „Одреда Осло“ почели су да подмећу пожаре широм земље. Тако су нестале фабрика авиона „Корсволд“, фабрика хемијских киселина у Лисечилу, фабрика уља у Ленсдалу, велика фабрика локомотива у Скуби и још неке мање.

А онда је до Мануса стигла вест да је у једној диверзантској акцији погинуо Грегерс, а његовог доброг друга,

саборца Талака, гестаповци су живог ухватили. Талак се после обесио у затвору. Манус је одлучио: нема више одлагања. Брод „Донау“ мора да лети у ваздух.

Петнаест дугих минута

Тако је Манус, сада као електричар Толеф, успео тог јануарског дана 1944. да постави магнетске mine на бочеве два велика брода и срећно се извуче из луке.

– Срећан Божић, момци – помислио је још једном и запутио се у изнајмљену собицу чији су прозори били окренути према луци.

Од узбуђења није могао ни да се умије, ни да се обрије. Није припремио ни шољу кафе која би га угрејала. Сео је поред прозора, дрхтавим рукама запалио цигарету и нетремице гледао у брод „Донау“ који се припремао да исплови. – Смири се Макс – почео је сам себи да говори. – Mine се неће упалити још петнаест минута.

„Донау“ је лагано кренуо из луке. Најзад, магнетске mine су експлодирале. Кроз девет великих отвора на кориту брода вода је свом силином покуљала у његову утробу и за мање од шест минута брод се нашао на дну залива Осло. Од преко хиљаду и две стотине немачких војника и официра, колико се налазило на броду, више од хиљаду њих нашло је смрт у леденим водама залива.

Немцима је било јасно шта се догодило, па су одмах почели да претражују брод „Роландсек“. Међутим, мину коју је Манус поставио нису нашли. Неколико тренутака касније зачула се и друга експлозија и „Роландсек“ се, у самој луци, изврнуо на бок, као пробушен балон.

● ● ●

За многе диверзантске акције, а највише за потапање брода „Донау“, Макс Манус одликован је после рата „Војничким крстом са мачевима“, највишим норвешким одликовањем. Маја 1945. године, када се Краљ Хакон вратио из Енглеске у земљу, до њега је, док је пролазио улицама Осла, у колима седео Макс Манус. Поред раздраганих поздрава становника Осла, Манус је чуо и дубок звук бродских сирена које су одјекивале луком Осла. Манус се притајено смешкао. Били су то норвешки бродови који су са континента и из Енглеске враћали норвешке трупе у земљу.

М. Б.

Илустровао Брана Јовановић

ФРИЗБИ, АЕРОБИ, ЧЕТВРТАСТИ БАЛОНИ

Ко каже да без компјутерских игрица и електронике нема тих играчака које би могле да забаве техно-клинце? Тренутно су у моди играчке које немају чак ни батерије, камоли чипове...

Први су за њом полудели амерички и јапански клинцци. Само у прва четири месеца продато је 400 хиљада примерака. А реч је, иначе, о чигри. Никако обичној, додуше.

Ова се зове „Левитрон“ и у стању је да неколико минута лебди у ваздуху као да за њу не важи закон Земљине теже. Изумитељско је чедо бившег пилота и пасионираног физичара – аматера Американца Била Хоунса.

Чаробна чигра

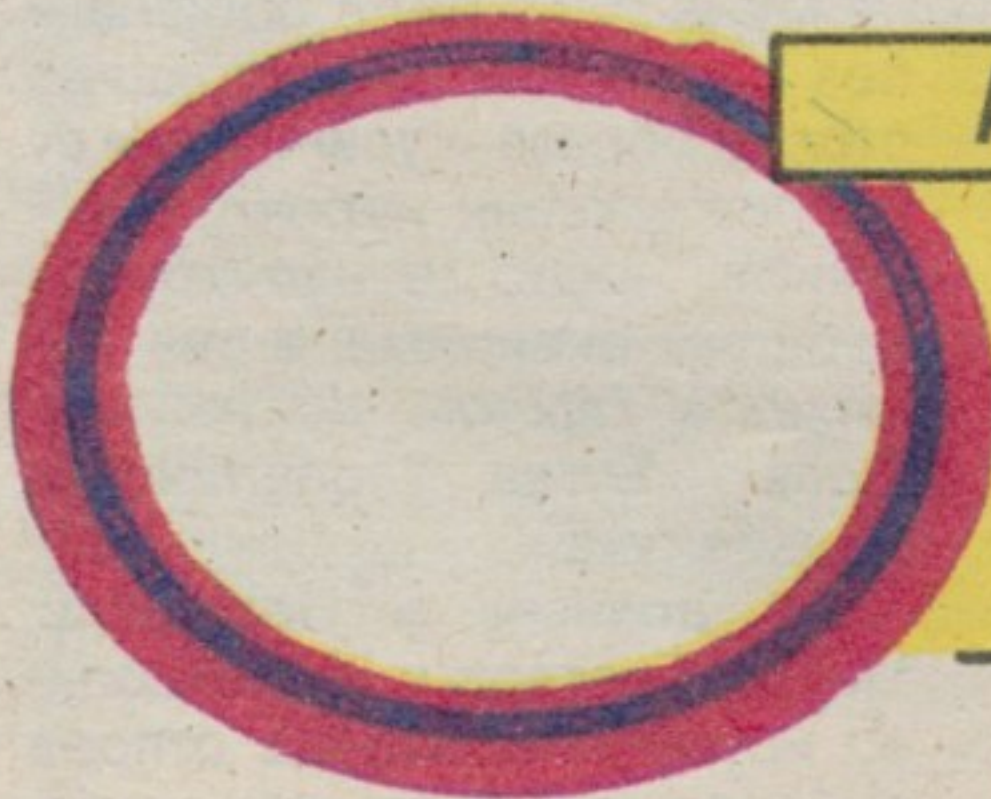
Антигравитациона чигра одржава се у ваздуху захваљујући силама одбијања између два магнета, једног који се налази у самој чигри и другог смештеног у постоље.

И ту је штос. Треба успоставити савршену равнотежу између ове две силе да би чигра залебдела, а то није ни најмање једноставно зато што се снага магнетског поља мења од тачке до тачке. Отприлике као када бисте покушали да на врх једног поставите друго јаје...

Хоунс је утрошио године рада да би дошао до жељеног облика и величине (неколико центиметара) који чигрици омогућавају да лебди, али му се труд исплатио. Компанија коју је основао, „Чаролије“ (енгл. = „Fascinations“), послује одлично.

Америка и Јапан су нам далеко, Италија нешто ближе. На тамошњем тржишту „левитрон“ се појавио недавно, увози га фирма „Селећоки“, а продаје се у две величине, по

АЕРОБИ

Фризби с рупом у средини, али израђен по најстрожим захтевима аеродинамике.

цени од 75 и 90 хиљада лира.

Добронамерно упозорење: уопште није једноставно навести „левитрон“ да левитира. Упућени кажу да то захтева доста вежбе и стрпљења, али да се на крају исплати.

Чар Хоунсове чигре је у томе што наизглед пркоси основном закону физике. Много пре „левитрона“ клинцце је очарала „чаробна птичица“ која, кад јој једном умочите кљун у чашу с водом, не пре-

стаје да се клати напред-назад и да, као, пије.

На први поглед, то што птичица ради је остварење вековног сна о перпетууму мобиле, машини која, пошто је једном покренете, непрекидно ради сама од себе, без икаквог спољашњег извора енергије.

Пошто је то немогуће, и птичица се, у ствари, покреће поштујући физику, у овом случају онај њен закон који каже да све течности на одређеној температури испаравају и да се при том обавезно ослобађа (дакле, губи) топлота.

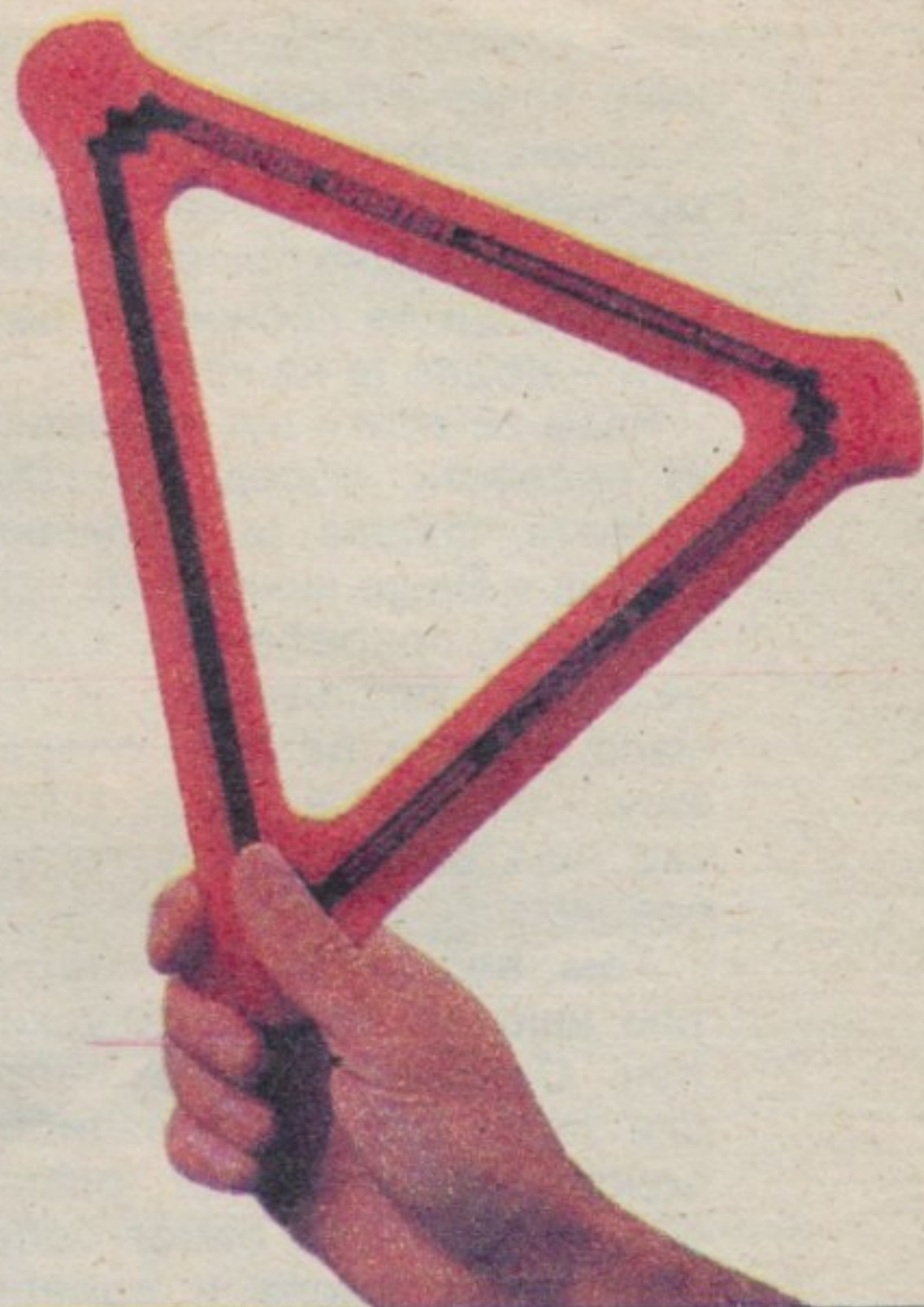
Трик је, заправо, крајње једноставан. Капљице воде на кљуну на ваздуху се суше и испаравају хладећи главу: то ствара унутрашњи притисак који течност усисава ка глави птице. Последица: оте-

жала главица под теретом се нагиње, кљун поново пада у воду; у том положају, вода која је отишла у главу слива се назад кроз цевчицу која се налази у кљуну, глава постаје лакша и диже се... И тако у круг.

Бумеранг, као створен за свемир

И „радиометар“, наоко, ради сам од себе. Реч је о стакленом звону у облику сијалице у коме се налази минијатурни млин с крацима црне и беле боје. Док год је у хладу, млин мирује. Чим се звоно стави на сунце, почиње да се окреће. Како?

Црна боја упија Сунчеву светлост у много већој мери него бела, што ће рећи да се краци обојени у црно брже и више загревају. Последица: њихови молекули „ускомешаће се“ више него молекули унутар белих кракова, па ће и њихови судари с молекулима

ОРБИТЕР

Играчка за коју се заинтересовала чак и Наса: свемирски бумеранг.

разређеног гаса којим је звонно испуњено бити силовитији. Та неравнотежа у сили одбијања довољна је да покрене млин.

За „фризби“ смо сви чули, ал' сад имамо и „аероби“ – „фризби“ с рупом у средини, тањирче друге генерације,

РАДИОМЕТАР

Кад се упали сијалица или играчка стави на сунце, млин почиње да се окреће. Тиме се доказују две ствари: да је светлост енергија и да црна боја упија ту енергију у много већој мери од беле.

што би се рекло. Шта је оном првом фалило? Није био довољно аеродинамичан. Из тог разлога се, када би га бацили, при обртању око сопствене осе све више љуљао и на крају сасвим губио равнотежу и падао.

Пада, на крају, и „аероби“, али много касније. Тренутни рекорд је 383 метара лета, према „фризбијевих“ 150.

„Аероби“ је дело калифорнијског проналазача Алена Адлера који је помоћу компјутерске симулације проучио мане и предности дискова различитих облика и димензија. На крају се испоставило да је „фризби“ с рупом у средини оно право. (Тањирче, до-

душе, више не личи на себе само. Остао је само прстен од гуме.)

Пошто је решио то питање, Адлер је одлучио да се позабави бумерангом. Усавршио га је тако што је од њега направио троугао (мало од гуме, мало од пластике) с нетипичним избочинама на сва три угла који обављају задатак сличан оном који имају закрилца на крилима авиона.

У овом случају, осим што му дају стабилност, такође изазивају струјања ваздуха која Адлеров бумеранг вуку навише не дајући му да падне, бар не сместа, и обезбеђујући му путању лета која га враћа назад, ка ономе ко га је бацио.

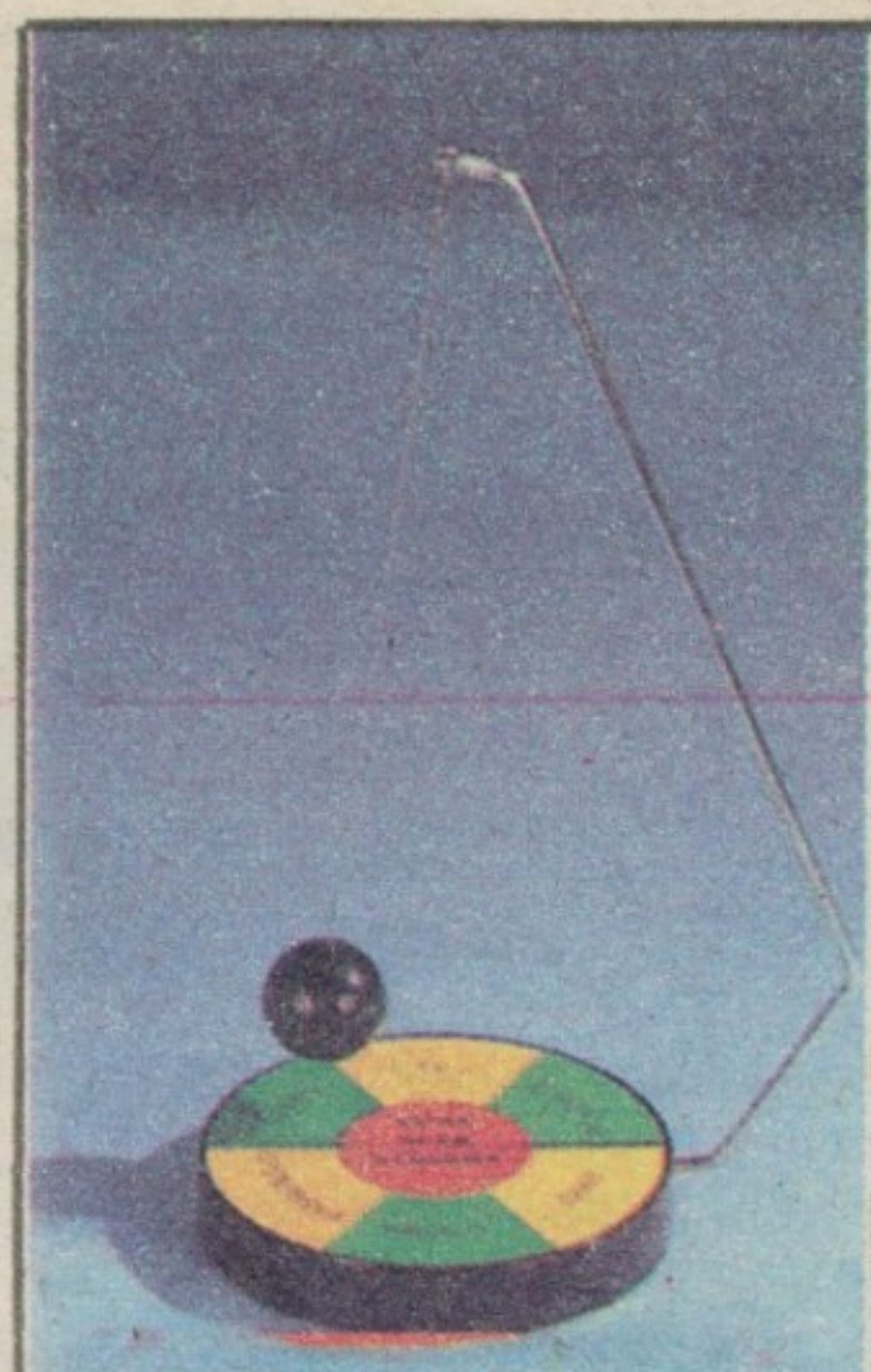
Да ствар уопште није наивна, а поготову не лука игра, говори чињеница да се за Ад-

лерово решење и те како заинтересовала Наса. Значи ли то да ћемо у будућности у свемир путовати, уместо у ракетама, у бродовима троугластог облика? Видеће се.

У међувремену, Адлеров бумеранг продаје се широм света под називом „орбитер“

ПЕРПЕТУУМ МОБИЛЕ ПТИЧИЦА

Скоро да би се могло рећи да је од ње све почело кад је реч о науци примењеној на производњу играчака.

ХАОТИЧНО КЛАТНО

Одгурнеш га, а никад не знаш како ће се понашати.

и за сада му доноси приличну зараду. (У Италији се, рецимо, продаје по цени од 27.500 лира, а то је око 25 немачких марака).

ЦВЕТНИ САТ

Уз помоћ две металне плочице и две саксије и цвеће може да нам мери време.

ПАПИРНАТИ АВИОНИ:

Висока технологија

Ко каже да су авиончићи од папира неозбиљна ствар? Већ осамнаест година, у хангарима чувеног авио-произвођача „Мекдонел Даглас“ у Лонг Бичу у Калифорнији одржава се првенство у прављењу папирнатих авиона.

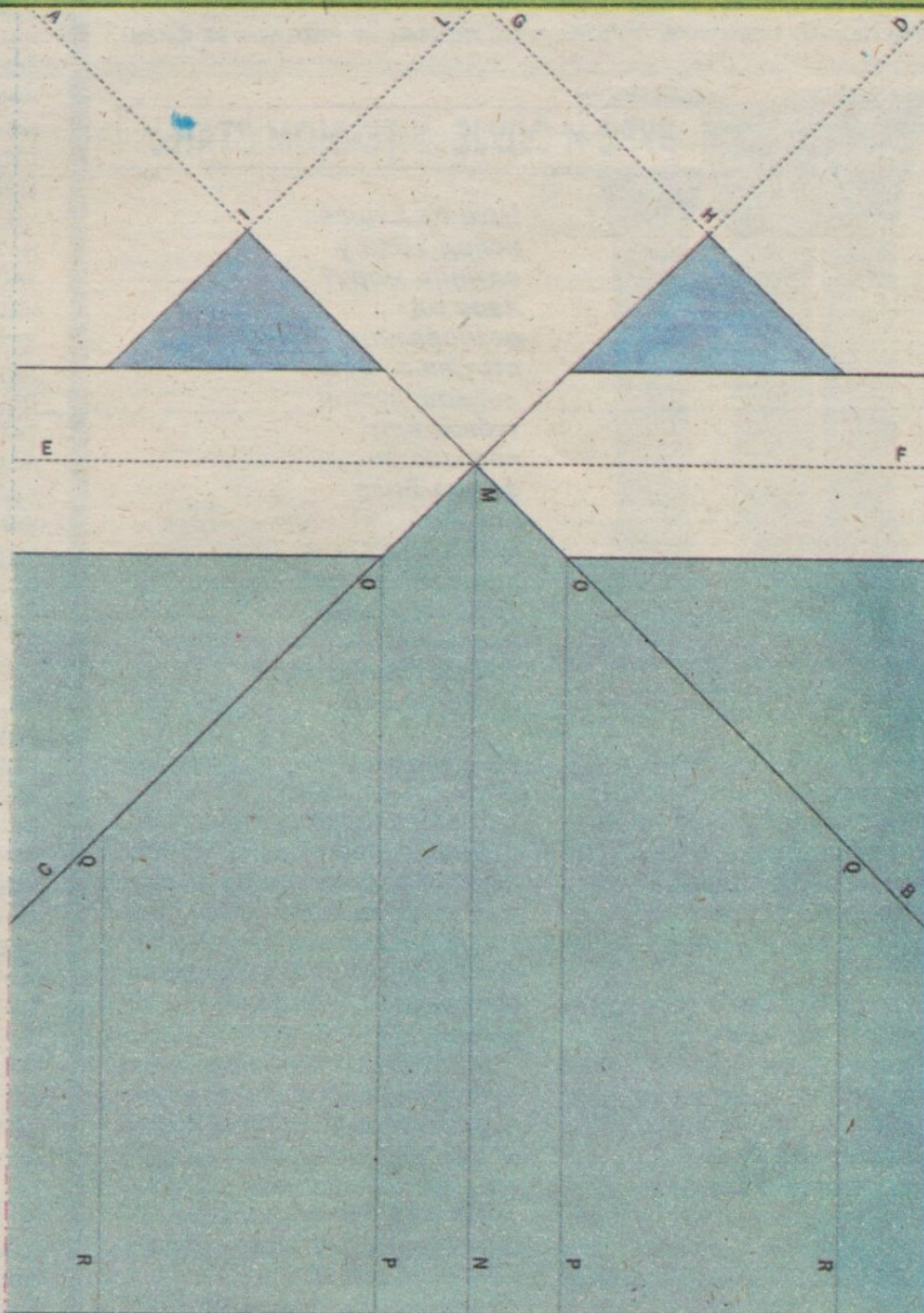
Учесници су, углавном, инжењери аеронаутике, али од ове године такмичење је, први пут, отворено за све. Победник је онај чији модел остане у ваздуху најдуже. Важећи рекорд износи 38 секунди.

У Лонг Бичу се зна: уопште није лако направити добар авион од хартије. Они који то раде озбиљно придржавају се свих закона и образаца који важе и за конструкторе правих авиона. Рецимо, обавезно узимају у обзир такозвани Рејнолдсов број да би одредили како ће се ваздух који прелази преко крила њиховог модела понашати. (Хоће ли, на пример, у једном тренутку прећи такозвано турбулентно струјање?)

„Забавник“ вам поклања шему за израду једног од најједноставнијих модела, учесника првенства у Лонг Бичу. Ко зна, можда ће вам успут дати идеју за сопствени нацрт.

УПУТСТВО:

- 1) Пресавијте шему према споља, дуж линије А-В тако да, кад је поново раширите, на папиру остане траг савијања.
- 2) Поновите исто, али овога пута дуж линије С-Д.
- 3) Пресавијте шему према унутра, дуж линије Е-Ф тако да, кад је поново раширите, остане траг савијања.
- 4) Ослањајући се на тачке Е и Ф, савијте шему према споља тако да добијете два троугла која се преклапају (као на слици).
- 5) Сада горњи троугао савијте према унутра дуж линија Г-Н и И-Л (као на слици).
- 6) Окрените на другу страну и савијте према споља, дуж линија М-Н.
- 7) Савити унутра, дуж обе линије О-Р.
- 8) Савити према споља, дуж обе линије Q-R.
- 9) Прототип спреман за лансирање...

ЧЕТВРТАСТИ БАЛОНЧИЋИ

Како се праве четвртасти балончићи. Лако. Потребно је сасвим мало знања из физике, сапуница и четвороугаони кавез.

Незнатно је скупљи (28.000 лира) „жиротрон“ (енгл. = Gyration обртање, кружно кретање око утврђене тачке). Ради се, у ствари, о магнетном клатну које постоје над којим кружи привлачи или одбија снагом која се мења од тачке до тачке, у зависности од положаја и растојања.

Хаос, човече...

Довољно је и најмање одступање да би се клатно вратило на положај различит од оног са кога је кренуло. Једном речју, одгурнеш га, а никад не знаш где ће се све то завршити...

Клатно, заправо, савршено дочарава принцип хаоса који у новије време све више привлачи пажњу научника. У при-

земљи дођу у додир. То је, уједно, и најочигледнији и најједноставнији доказ колико је лако направити батерију.

Довољне су две металне плочице (бакар – цинк) и нешто што ће их повезати (раствори соли у две саксије). Улогу земље у саксијама исто толико успешно обавили би и два кромпира или поморанџе, а што се тога тиче, чак и две обичне чаше воде из славине – недестиловане, која у себи садржи потребне растворе соли.

Доле досада!

Могу ли, заиста, физика, хемија и остали школски предмети да се науче кроз игру? И те како, тврди Виторио Занети, доцент на катедри за физи-

БУРЕ И ОЛУЈЕ У ТЕЧНОМ СТАЊУ

Шта се дешава испод воде у олујном мору? Хаос од разноразних струјања. Даш 7 долара, купиш тубицу коју производи фирма Била Хоунса, промућкаш је и показате ти се... Тубе су, иначе, испуњене течностима које се не мешају.

роди штошта је хаотично, између осталог и атмосфера. Отуда метеоролошке прогнозе, и поред сателитског осматрања, и дан-данас не могу са сигурношћу да предвиде време на рок дужи од пет дана.

Кад се хемија претвори у забаву за клинце и вечно недорасле, онда се то зове „цветни сат“. Ради на принципу две плочице, једне од бакра, друге од цинка, пободене у две саксије с цвећем.

Тако направљен сат у ствари је електрични, а покрећу га процеси до којих долази када различите соли којих има у

ку Универзитета у италијанском граду Тренту.

Теза да је наука искључиво озбиљна ствар давно је превазиђена, каже. Наука је одувек била забавна и то деци треба доказати, а најбољи начин да се то уради јесте да им се понуде „интелигентне играчке“.

На пример? Оне које је Занети прошле године приказивао на изложби широм Италије или, још славније, озбиљне играчке које се увек могу видети у „Експлораторијуму“ у Сан Франциску или у „Граду науке“ у Паризу.

М. Илић

СВИРАЊЕ НА ОБРАЗИМА

Из собе је допирала пријатна музика. Звук сличан ксилофону, али мало мекши, љупкији. На изглед ништа необично. Ипак, пажњу привлачи инструмент који користи Чуи Венпинг. Куцкајући прстима по образима, симпатични Кинез свира познате мелодије и забавља пријатеље. Његов инструмент нису само образи већ и зуби, брада, чело... Радечки-марш, увертира из опере Кармен, делови из познатих кинеских балета, чак и полке, звуче врло занимљиво када их засвира Чуи. Електричар по занимању, Чуи о свом музицирању каже: „Ништа необично, свирам лупкајући по најрезонантнијим тачкама усне и носне шупљине.“

Почео је пре петнаест година. Читаво једно преподне вежбао је спремајући се за такмичење у свирању усне хармонике. Због болова у образима лупкао их је прстима и изненада зачуо различите тонове. Захваљујући својој музичкој обдарености, Чуи је схватио да музичке лествице може да одсвира на образима. Не оклевајући, прионуо је, како каже, на истраживање музичких могућности својих образа на којима су се, од силног лупкања у трагању за основним тоновима, познавали видни отоци. На музичким инструментима тонске лествице су лепо поређане, на образима су се тонови тајанствено скривали. Чуи Винпенг

био је на мукама. Кога да упита за савет? Зна ли још неко да свира „образ-хармонику“?

Куцкајући једном, по дрвеним рибама – које се користе током будистичких великих обреда – изненада је схватио да због различите величине шупљине, те рибе, иначе истог облика, дају различите тонове. Коначно је открио да померајући језик, шире или уже отварајући и затварајући уста и хармонично лупкајући прстима по образима може да „одсвира“ различите тонске лествице. Наравно, било је тешко на тај начин произвести музику пријатну за уши јер често је сама мелодија врло сложена. Чуи је неуморно вежбао и после неког времена успео је да постигне звук неких кинеских инструмената и савлада нека музичка дела.

Запосливши се пре петнаест година, одмах се истакао у локалној уметничкој групи. Неколико година касније већ је знао да свира на кларинету, оргуљама, виолини. Једном приликом свирао је пријатељима на флашама напуњеним водом. „Чак и када сам куповао бицикл ишао сам од једног до другог и куцкао по њима. На крају сам купио онај који је најлепше звучао.“

Због своје умешности Чуи је постао врло познат. Наступао је и на телевизији и на радију. „Све је више људи са посебним способностима. Ја сам само један од њих“, каже маестро на образима.

Р. П.

УЗБУНА У ЕВРОПСКОЈ ПРАШУМИ

БИЗОНСКИ ЗОВ ЉУБАВИ

**Велико дивље
говече толико
се прејело во-
ћа, колача и
других послас-
тица да се сру-
шило од болова
у стомаку, па су
га тако беспо-
моћног, натова-
рили на камион
и вратили
у резерват**

Један бизон побегао је из резервата! Вест се брзо проширила кроз пољско село Гродек, у близини Бјалистока, и изазвала праву панику у читавом крају јер ово говече, најкрупнија дивља животиња у Европи, може да буде веома опасно.

На малом сеоском тргу испред цркве бизон се појавио управо када је кретала једна погребна поворка. Сељани који су носили ковчег журно су спустили свој терет на земљу и заједно са ожалостњенима и њиховим пријатељима разбежали се на све четири стране. Бизон се на њих није ни осврнуо — он је побегао из резервата да би потражио неку домаћу краву и поклониио јој своју ватрену љубав. Та га је љубав и нагнала да провали ограду око пашњака у резервату и докопа се слободе.

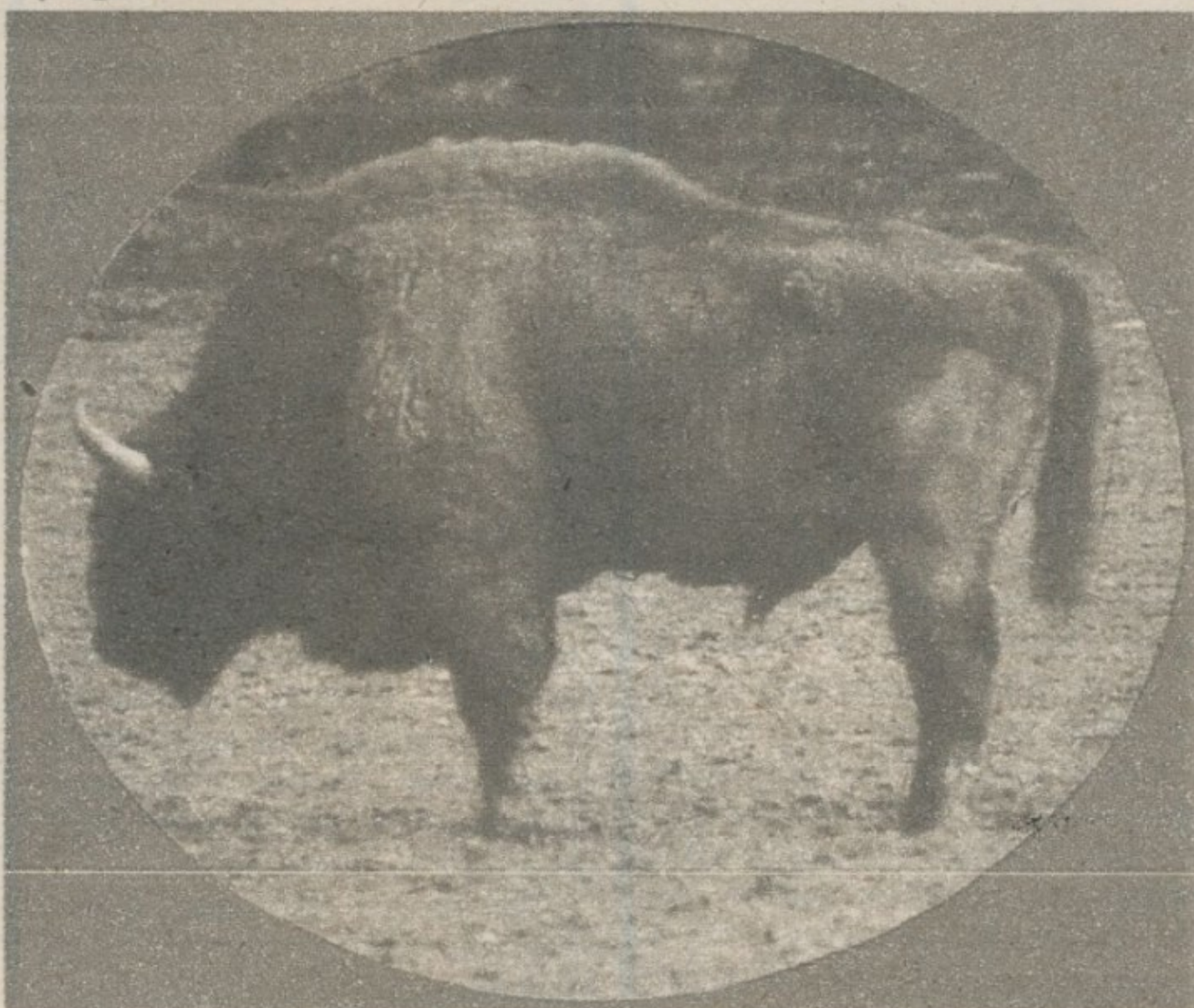
Горопадни потомци

Убрзо пошто је један од надзорника у пољском националном парку у Бјеловјешким шумама, густим као права прашума, ухватио одбеглог бизона, љубави жељна животиња поново је побегла. Паника се већ била стишала јер је надзорник објаснио сељанима да немају чега да се боје, па не само да више од њега нису бежали, већ су многи радозналци ишли за њим бацајући му воће, колаче и друге посластице. Бизон се толико прејео да се срушио од болова у стомаку, па су га

таквог, болног и беспомоћног, натоварили на камион и вратили у резерват.

Треће његово бекство на слободу завршило се трагично, али не по њега. Један сељак, до чије је штале доспео, уплашио се да би одбегли бизон могао да утоли своју жудњу код његове краве после чега би она свакако донела на свет теле — мешанца — па је покушао да га отера ударцима мотком. Разбеснели бизон, тежак бар 1000 килограма, дохватио га је роговима, тешко га при томе озледивши, да би га затим завитлао у ваздух и најзад изгазио ногама. После тога ограда око резервата била је вишеструко ојачана.

Несрећни сељак с правом се побојао љубави између бизона и своје краве јер од потомака таквог једног пара нема љуће и опакије животиње. Одгајивачи стоке покушавали су некад да укрсте европског бизона и домаћу краву у жељи да добију нову расу која ће давати млеко као домаћа, а којој за презимљавање не би била потребна штала и човекова нега и помоћ. Наиме, отпорност бизона на хладноћу је огромна: кад наиђу вејавице, они мирно пусте да их снег навеје да би под његовим дебелим покривачем, као у каквом иглоу, сачекали да зимска непогода прође.

Тек кад је изазван, бизон постаје борбен.

Да би се зими прехранили, бизони — машући с једне стране на другу својим роговима и тешком главом обраслом гривом као у лава — разгрћу снег све док испод њега не наиђу на суву траву.

Као плашљиви зец

Сви досадашњи покушаји укрштања бизона с домаћим кравама завршили су се неуспехом. Добијени мешанци или нису могли да се припитоме или су такве женке давале мало млека, знатно мање од домаћих крава.

Убојитост мешанца више је него зачуђујућа јер су бизони иначе мирољубивији од домаћих бикова. Када чувари једног зоолошког врта у близини Хановера, у Немачкој, треба да уђу у простор ограђен за бизоне, они као лично наоружање понесу само папирну кесу. Ако им се учини да им од неког бизона прети опасност, довољно је да папирна кеса зашупти па да се огромна животиња претвори у плашљивог зеца.

Само у тронедељној сезони парења бизона — а то је крајем августа и почетком септембра — чувари зоолошких вртова држе се подаље од мужјака и женки које ће имати младе. У то време бизон ће напасти не само човека и сваку себи равну животињу, већ и кротку срну и зеца.

У Бјеловјешкој прашуми, у Пољској, живи данас преко хиљаду бизона, а сасвим поред њих и много вучјих чопора. Али, за последњих тридесет година није забележен ни

један случај напада вукова на бизоне. Разлог нису добросуседски односи, већ страх вукова од огромне снаге и борбености бизона.

Пожртвовани до смрти

Иако је изузетно јак и кад затреба борбен, европски бизон, кога још називају тур или ур, веома је друштвена животиња. Када, на пример, неки припадник крда почне из неког разлога да храмље, сви остали успоре кретање да повређени не би заостао. А када на свет треба да дођу младунци — а они сви долазе скоро истовремено — више крда сакупи се у јединствену зајед-

Снажни и мирољубиви

ницу спремну да заштити подмладак: у средини су увек будуће мајке а око њих живи зид од старих бикова и младих јунаца. Никаква опасност, ма колико велика, не може натерати стражаре да устукну или побегну. Ако њихов претећи изглед није довољан да заплаши непријатеља, бизони ће се упустити у непоштедну борбу.

Раније, када је бизона било у готово свим шумама средње Европе и Сибира, ова спремност на саможртвовање умало није довела до њиховог истребљења. Бизони, наиме, никад нису напуштали своју угрожену сабраћу, па чак ни одстрељену, тако да су их ловци као од шале убијали.

Опасност од потпуног истребљења нарочито се повећала у Другом светском рату када су их војници свих војски које су се наизменично налазиле у тим крајевима немилосрдно таманили. Завладао је најзад мир и тада је почела велика акција за спасавање последњег европског дивљег говечета из свих зоолошких вртова Европе у Бјеловјешку шуму пребачени су готово сви бизони. Од њих је настало прво велико крдо које се од тада, под заштитом закона, стално обнављало и повећавало.

К. В.

Уређује
др Зоран Живковић

НЕКИ ТО ВОЛЕ ЖИВАЧНО

Џон
Кесел

Њени идоли били су Абрахам Линколн и Алберт Ајнштајн. Линколн није долазио у обзир, али уз мало труда могао сам да се маскирам у Ајнштајна. Пустео сам бркове, подужу косу офарбао у седо, обукао се класично. Погледавши се у огледало, закључио сам да појавом заиста подсећам на Алберта, али и њеног психијатра, доктора Гринсона.

Решио сам да не улетим у гужву баш 4. августа, већ да стигнем нешто раније у Лос Анђелес. Желео сам да осетим атмосферу овог града уочи великог земљотреса. Материјализовао сам се негде око шест сати увече у једном од тоалета на аеродрому Санта Моника. Волим та места као што су железничке или аутобуске станице, у толикој маси лако останеш непримећен. Ако схватиш да штрчиш, имаш времена и да промениш неки детаљ на одећи. Неопходне уређаје спаковао сам у неугледну путну торбу која такође није могла да привуче пажњу.

Изнајмио сам „плимут“ светлоплаве боје и кренуо у мотел на Вилшајр булевару на који су ме упутили моји из Истраживачког центра. Пре него што сам поново сео за волан, распаковао сам ствари, истуширао се и потом добар сат седео на тераси собе гледајући групу тинејџера који су правили свакаке лудорије у базену.

Возикајући се без одређеног циља, прошао сам поред пристаништа у Санта Моника коју је она, на сеанси са доктором Гринсоном, спомињала као место до кога ће скокнути у недељу увече. Знамо да је касније променила мишљење и остала у кући. У ресторану „Дансерс“ вечерао сам свињска ребарца, печени парадајз и све то залио криглom пива. Толико сам халапљиво јео ту храну о којој сам

само слушао да ми је припала мука. После тога дуго сам ходао, све док ми се у глави није разбистрило. Онда сам свратио у клуб „Блу Ноут“ у коме сам, пијуцкајући виски, слушао живу музику.

Недељно јутро наставио сам возикајући се по Лос Анђелесу. Уживао сам у разним пороцима непознатим у моме времену. Купио сам неколико кутија „лакија“ и пушио цигарету за цигаретом, излазио из кола и шетао по најјачем Сунцу без капе и наочара, читао све могуће новине штампане на правој хартији. Око два сам, упркос лошем искуству од претходне вечери, поново решио да се частим правом храном. Овог пута наручио сам тај њихов толико извикани хамбургер са пуно кромпирића пржених у уљу. Наравно да ми је опет било мука.

Био сам изненађен колико ми пријају ти пороци 20. века. Баш зато, гледајући људе око себе како мирно промичу, добијао сам жељу да их упозорим да се њиховом свету ближи крај. А онда бих схватио да је много боље што нису свесни да ће то њихово време једноставно нестати, испарити, као да никад није ни постојало.

Предвече сам постао помало нестрпљив. Знао сам да је Мерилин Монро, њихова богиња, тренутно на двочасовној сеанси са доктором Гринсоном. Као и много пута пре тога, он ће безуспешно покушати да јој врати самопоуздање уверавајући је у снагу властите личности.

Око девет сати увече узео сам торбу са својим уређајима и, мада је још било рано, колима се упутио према предграђу Кармелина и улици у којој је била смештена кућа Мерилин Монро.

Први задатак био ми је да се отарасим Јунис Мареј, њене дружбенице и кућепазитељке. С обзиром на то да сам Јунис затекао у кревету у дубоком сну, требало је само

да јој дам инјекцију седатива, тако неће моћи да нас узнемирава. Кад сам завршио са Јунис, требало је да смислим како да уђем у закључану спаваћу собу плавокосе лепотице.

Једва одшкринут прозор успео сам да подигнем и ушњам се у просторију. Мерилин је лежала на стомаку. Десна рука у којој је држала телефонску слушалицу висила јој је преко кревета. Дисала је дубоко и неправилно, пулс јој се једва осећао. Лице јој је већ имало самртнички белу боју.

Стање у коме сам је затекао није ме претерано уплашило јер сам операцију њеног спасавања неколико пута већ разрадио са стручњацима Истраживачког центра. Улио сам јој „нови живот“, протресао је наредивши јој да се пробуди. И даље је беживотно лежала на кревету.

— Пробуди се, Норма Џин! — сад већ преплашен подигао сам је и још јаче продрмао. — Време је да отвориш очи! — Није реаговала.

Теорија је једно, живот, очигледно, нешто сасвим друго. Трудећи се да останем присебан, морао сам поново да јој прикључим фластер за пречишћавање крви.

Пустивши апарат готово бесшумно да ради, изашао сам у башту да бих попушио ко зна коју цигарету по реду. Брзо сам се вратио у собу и сео на њен кревет. Први пут имао сам времена да погледам око себе.

Соба је била у потпуном хаосу. Чинило ми се да није било места на коме се није налазила макар једна бочица с пилулама. Поред грамофона биле су плоче, на врху једна Синатрина. На поду разбацани сценарији за филмове које никад неће снимати.

Тек негде око два ујутру чуо сам је како говори нешто неразговорно. Промешкољи-

ла се у кревету. Могао сам да одахнем. Ипак су били у праву кад су баш мене одабрали да обавим овај задатак. До сада никада нисам изневерио очекивања.

У три сата непријатан звук филтера за пречишћавање крви опоменуо ме је да је посао завршен. Уређај сам могао да искључим. Чим сам је ослободио разних цеви и цевчица, Мерилин је отворила очи и придигла се. Гледала ме је замућеног погледа. Видело се да није свесна ни где је ни шта јој се догодило.

— Шта се десило? — онако исцрпљена, рашчупане косе, није баш изгледала као најлепша жена на свету.

— Узели сте превелику дозу пилула за смирење — трудио сам се да ми глас звучи што топлије. — Сад више немате разлога за бригу, све ће бити у најбољем реду!

Помогао сам јој да устане из кревета и обуче кућну хаљину. Држећи је чврсто испод руке, одлучио сам да је изведем на чист ваздух. Све време понављао сам јој да мора да се усправи и ослони се на ноге (пошто сам је више носио него што је она сама ходала, био сам запрепашћен колико је лака).

— Оставите ме на миру — побунила се што сам је коначно довукао до баште.

— Шта сад није у реду, шта желите?

— Пустите ме да спавам! Наравно да јој нисам услишио жељу, напротив. Пун сат времена терао сам је да хода. Направили смо неколико кругова око базена. У даљини сам већ чуо како се буди живот на Сансет булевару.

— Молим вас, преклињем вас, не могу више. Морам да станем. Много сам се уморила. — Оценивши да више није у опасности, дозволио сам јој да се спусти у баштенску столицу. Увио сам је у ћебе и

отишао у кухињу да припре-
мим што јачу кафу.

— Како се осећате? — У очи-
ма јој се видело да је боље.

— Очајно, жива сам! — поче-
ла је да јеца. — Сви су они ок-
рутни, сви ти проклетници. О,
Боже... — наставила је да пла-
че испијајући другу, велику
шољу кафе. У једном тренутку
дигла је главу, загледала се у
мене и упитала ме ко сам.

— Детлев Грубер. Слободно
можете да ме зовете Дет!

— Шта ви овде радите? Где
је госпођа Мареј?

— Овде сам само из једног
јединог разлога. Дошао сам
да вам помогнем, Мерилин,
да вас спасем.

— Да ме спасете?

— Знам са каквим се тешко-
ћама суочавате, свестан сам
како су окрутни према вама.

Исто тако, јасно ми је да сте
покушали да се убијете!

— Слушајте ви, господине,
како год да вам је име. Ни-
сам хтела да се убијем, само
сам покушала да се испавам.
Уосталом, шта год да сам по-
кушала то је моја ствар. Ако
се убрзо не изгубите одавде,
кунем вам се да ћу звати по-
лицију — очигледно и сама из-
ненађена силином својих

претњи, поново је бризнула у
плач. Онако изгубљена, рањи-
ва, без обзира на исцрпље-
ност и даље прелепа, почела
је да ми се извињава замо-
ливши ме да је уведем у ку-
ћу, било јој је хладно.

Мерилин се спустила у фо-
тељу, ја сам сео наспрам ње
на неудобну дрвену столицу.
Почео сам да јој причам дета-
ље из њеног живота које теш-

ко да је неко у том тренутку знао. Подсетио сам је на неколико претходних покушаја самоубиства, потом сам јој рекао да знам за њене афере са браћом Кенеди као и за начин на који је Синатра према њој поступао. Говорио сам о њеним страховима од усамљености, панике да губи разум, ужаса од старења.

Почела је да ме гледа са више пажње, што није било никакво чудо. Сетио сам се речи Артура Милера и његовог сведочења о томе да је Мерилин увек била захвална кад би јој неко спасао живот. Обожавала би свог „спасиоца“.

— Како ви све то знате? — гледала ме је са пуно нежности.

— Знаш да ће вам бити тешко да поверујете у то, али ја долазим из будућности. Шта мислите како бих имао све податке о вама да нисам из времена које ће тек доћи. Уосталом, да се ја нисам појавио, умрли бисте ове ноћи. Ваша смрт ускоро ће бити објављена.

— Долазите из будућности? — почела је да се смеје. Први пут видео сам ону праву Мерилин какву су запамтили милиони и милиони обожавалаца.

— Говорим истину. Помислите само, да ми није стало до вас, да ли бисте сада причали са мном? Ви сте већ за живота постали легенда, ваша смрт биће велика трагедија. Зато су и послали мене да вас спасем. Будите разумни макар једном у животу, пођите са мном у будућност!

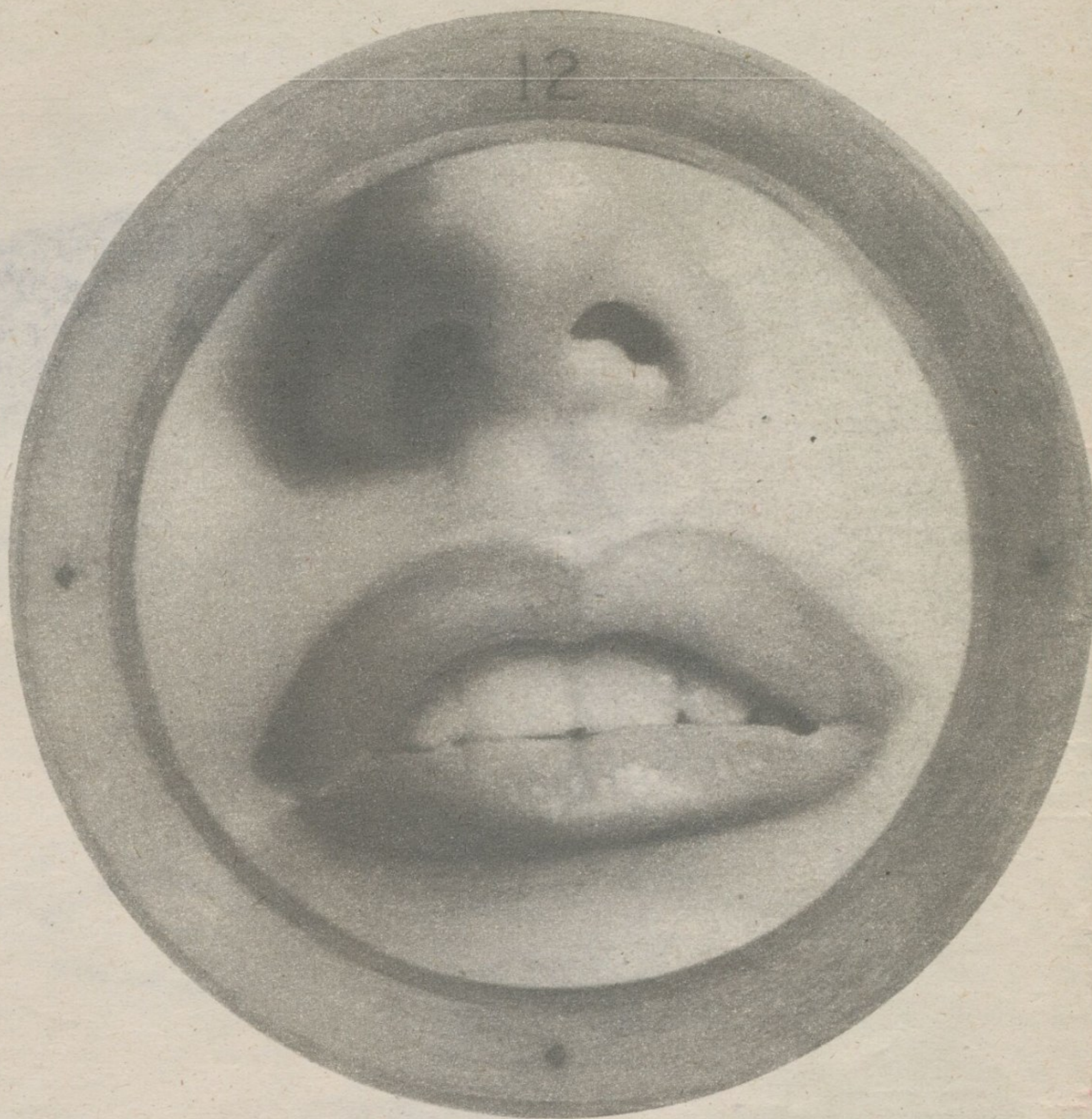
— То није баш тако лако. Шта да радим у тамо неком времену без рођака, пријатеља?

— Без увреде, Норма Џин, али ви и немате баш неку родбину. Мајка вам је у установи за душевне болеснике, а да имате праве пријатеље, они би синоћ били с вама, зар не?

Видевши да се колеба, уверавао сам је да ми у будућности имамо начина да је излечимо од свих страхова, да је заштитимо тако да коначно стане на ноге и стекне самопоуздање. Објаснио сам јој да сам баш ја задужен да, наравно, само за посебне личности, отклањам све тегобе које су оне имале у прошлости. У будућности је већ чека екипа људи који ће јој пружити дом, емоционалну сигурност, разумевање.

Убеђивање је потрајало још извесно време. Видео сам да полако попушта, да ће пристати.

Рашчистио сам собу, чврсто стегао Мерилин у загрљај, притиснуо дугме на инструмент-табли и...

Дочекала нас је медицинска сестра која је Мерилин одмах одвела у њене просторије и Дерек Сковил, руководилац читаве операције. Мерилин ме је, пре него што је отишла, пољубила уверена да је стигла међу људе који ће коначно бринути о њој. Чим је нестала из видокруга, Сковил ме је упозорио да је операција коштала много и да за највише три недеље морам да се потрудим да је оспособим за експлоатацију. Баш ту реч је употребио, као уосталом и за све претходне познате личности које сам успео да доведем. У Сковиловом случају знало се шта то значи — Мерилин треба употребити за програме вештачке стварности у којима смо се сви искључиво и кретали.

Климнуо сам главом и кренуо према својим просторијама. Са прозора сам видео да маса света поново демон-

стрира на улици. Људи су носили транспаренте са већ познатим порукама: „Окончајте са уништењем протеклих времена“, „Оставите прошлост на миру“.

Никад нећу схватити зашто је многим сметало што смо брисали поједине периоде већ протеклих времена. Закључивши да није вредно враћати се у нека раздобља, једноставно смо их уништавали. И даље ће увек остати доста тога вредног проучавања у вековима који су окончани, самим тим и људи које ћемо доводити у Минхен 2043.

То што су се неке личности показале као потпуно неупотребљиве — друга је прича. То нисмо могли да предвидимо. Ко је могао да претпостави да нико неће желети да слуша нову Моцартову музику јер се није уклапала у свет потпуне електронике или да Шекспир неће бити способан

да напише иједну реч преплашен новим, за њега неприхватљивим, временом. Највише разочарења донели су нам научници које смо „довлачили“ у наш свет.

Пре него што се завучем у собу и укључим неки лепши свет, решио сам да очистим ципеле.

— Баш сте добро упрљали ципеле, господине Грубер — рекао ми је чистач који се трудио да скине блато са њих. Сетио сам се да сам ципеле испрљао у дворишту куће Мерилин Монро.

— Видим да имате бркове, богами и косу сличну мојој — чистач ципела коначно је ди-гао главу кад је обавио посао.

— И сами добро знате да због појединих операција морам да се прерушавам. Овог пута требало је да личим на вас, Алберте!

В. С.

ДЕЈАН ЦУКИЋ:

Четврти и по пут

УМЕТНОСТ ЖИВЉЕЊА

Прошло је скоро девет година од времена када се одвојио од Бајагиних „Инструктора” и кренуо сам. Недавно је објавио нову плочу са помало необичним називом

За протеклих девет година, поред соло каријере, Дејан је основао и састав „Спори ритам” са којим је до 1991. снимио три албума, затим је настала дужа пауза која је прекинуо само 1994. када је објавио касету и компакт диск „Сан на пола пута”. Био је то избор најбољих песама са соло плоче, али и неких других.

Сада је понудио нову плочу под називом „4 1/2” и поднасловом „Ја бих да певам”. Плоча је обележена као четврта и по јер на компилацијском компакт нових песама има таман за пола плоче. На новој плочи налазе се чак три обраде старих и некада добро познатих песама, како из рокенрола, тако и из домаће забавне музике.

— Када је моја генерација почела да се бави музиком, забавњаке је гледала као противнике — прича Дејан Цукић. — Осећали смо као да се боримо против њих јер они су имали власт. Али, у томе смо били доста неправедни. Нисмо водили рачуна о томе колико се добрих песама појављивало у тој музици. Педесетих и шездесетих година, у време нашег детињства, фестивали су били главни музички догађаји у земљи и заиста су утицали на нас.

Моји први професионални додир са забавном музиком били су када сам обрадио песму „Све што знаш о мени” Арсена Дедића. А када смо за „Београдско пролеће” припремали вече посвећено Ђорђу Марјановићу, који је сигурно највећа

МОКРЕ УЛИЦЕ

Да ли знаш да моја љубав нема границе
Ипак, није нужно бити увек крај тебе
Јер ја те волим,
Милице

Да ли знаш за разлог зашто ноћу спавам сам
Можда буде боље ако погледаш у длан
А длан ми, жено, одеран

Ја стојим овде висок до таванице
Јер моја љубав за те нема границе
Јер ја те волим,
Милице

Пролазим низ београдске мокре улице
У мислима ја носим твоје пољупце
И сањам без кабанице

Ја стојим овде висок до таванице
Јер моја љубав за те нема границе
Јер ја те волим
Милице
Сањам без кабанице
А све низ мокре улице

звезда коју смо икада имали, обрадио сам песму „Звиждук у 8”. И летос, када смо свирали у Котору, једне вечери на концерту се појавио Ђорђе са породицом и то је било веома дирљиво. Тада смо решили да ову обраду ставимо на нову плочу. Друга обрада је песма „Волим кад си ту” Стивена Стилса. Она се у оригиналу зове „Love the one you with” и ја је певам још од основне школе. Касније, када сам почео да радим са рок групама, увек смо је имали на репертоару. И летос, када смо почели да снимамо овај албум, ја сам на проби узео гитару коју сам управо тих дана купио и решио сам да је проверим свирајући управо ову песму. Сасвим спонтано

Музика и текст:
Дејан Цукић и
Џони Штулић

су ми се прикључили и остали из групе и то је добро звучало. За неколико дана написао сам препев текста, одмах смо је снимили и направили спот.

Рад на тој песми вратио ме у стара времена када смо на играма, уз ову песму, увек свирали „Long Train running”, хит састава „Doobie Brothers”. Тако сам одмах написао препев и за ту песму и она се под именом „Дуго путовање возом” такође нашла на новој плочи.

Овом плочом најзад сам потпуно задовољан. Наша група зове се „Спори ритам”, а тако се и моја каријера кретала. Што сам старији, ствари ми постају јасније. Вероватно

је и уметност живљења одвајање битних ствари од небитних, па што си зрелији, боље радиш. Мислим да ми је користила овако дуга пауза. Сакупио сам довољно снаге, а и доста тога сам рашчистио. И кад погледам претходна три албума, мислим да ми је први најбољи, иако други има највише хитова, а трећи се најбоље продавао.

Сада је дошло и до мог ауторског буђења. Ја сам у самосталну каријеру кренуо пре свега зато што сам желео да певам, али временом су почеле да настају песме, тако да на овој плочи има највише мојих композиција. То је врло корисно јер је мој најважнији сарадник, клавијатуриста Драган Митрић тиме ослобођен терета. Он на плочи има само две песме, али оне су ауторски изузетно јаке и значајне. То су песме „Слепи од љубави” и „Ја бих да певам”. Његова улога била је зато већа код аранжмана и продукције. Згодно је било и што смо радили у студију нашег гитаристе Владе Неговановића. Радили смо кад нам је, и како нам је, одговарало, први пут у животу певао сам онако како је то увек требало радити. Снимио сам целу песму без икаквог крпљења. Мислим да сам на тај начин и певачки достигао оно што је најбитније, да пренесем поруку коју песма има. То је најлакше када певам своје текстове, а на овој плочи писао сам их претежно ја.

Као аутори текстова ту су још Бора Ђорђевић, Никола Чутурило и Џони Штулић са којима сам урадио песму „Мокре улице”. Џони је навратио код нас у студио буквално последњег дана снимања и предложио да одсвира нешто у тој песми. Рекао је да текст не ваља, па смо сели заједно да га пишемо, унели неке промене у музици и нова песма била је готова за пола сата. Драго ми је што се он кроз ову песму на неки начин вратио музици. Он стално прича како је његова каријера завршена и како више не жели да се бави музиком, али када смо завршили снимање ове песме, он је био више него задовољан. Јер, човек као што је он на прави начин осећа значај тренутка када се нешто ново направи. А то се и у споту види. Мислим да је то његов први спот у коме се смеје и игра. И ако га овај рад наведе да се врати музици, ја ћу бити веома задовољан.

Петар Јањатовић

					АУТОР: БРАНКА	УДАРАЦ ИЗ УГЛА У ФУДБАЛУ	БУБУ- ЉИЦА	НЕПЕР	МЕТАР ТЕРБИЈУМ	М	ВРСТА СПОРТА С ЛОПТОМ ЕКИПА	ПРВАК, ШАМПИОН	ПРЖЕНИ ШЕЊЕР	КАЗНА ЗА ЖЕСТОК ПРЕКРШАЈ У ФУДБАЛУ	Ч
					ВРСТА МУЗИЧКОГ ДЕЛА	К	А	И	Т	А	Т	А	КРАЊ ДЕО, МИРАЗ	К	Р
					ИНИЦИ- ЈАЛНИ ПЕ- ВАЧИЦЕ И ГЛУМИЦЕ КАТАРИНЕ	О	К	СЈАЈАН КОШАР- КАШКИ КЛУБ	Б	Л	И	С	Т	А	В
					РИБОНУ- КЛЕИНСКА КИСЕЛИНА	Р	Н	К	"ИМЕ- НИЦА" ИНИЦИ- ЈАЛНИ ЛУ- ПУЛЕСКУА	И	М	ВРСТА ПАПАГАЈА (МН.) ПРОКОПИ- ЈЕ ОДМИЛА	А	Р	Е
					МУСЛИМ. МУШКО ИМЕ	А	А	К	И	Ф	ПРОГРАМ ИСТИ СУГЛА- СНИЦИ	П	Л	А	Н
ПОЛИТИ- КИН ЗАБАВНИК	ПОПУ- ЛАРНА ИГРА ЛОПТОМ	ОРУБА И ПОМАГАЛА	ЖИТЕЉ ТУЗЛЕ	ОТИЛИЈА ОДМИЛА	ЕЛЕКТРОН НАЗИВ ЗА БРАНУ	Е	ДАНСКО МУШКО ИМЕ	МУЗЕЈ У ПАЗИЗУ МУШКО ИМЕ	Л	У	В	Р	ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА НОЋНИ ЧУВАР	М	И
ЧОВЕК КОЈИ ФОТО- ГРАФИШЕ	Ф	О	Т	О	Т	Р	А	Ф	ДВАПУТ ПЕЧЕН ХЛЕБ ВРСТА АНТИЛОПЕ	А	В	О	П	Е	К
ИНСТРУК- ЦИЈА	Х	П	У	Т	А	РАКА	Г	Р	О	Б	ВРСТА ПРЕВОЗ. СРЕДСТВА МИЛОВКА, МАСНИК	К	О	Л	А
НЕУЉУ- ДАН	А	Р	З	А	К	ПРИПО- ВЕДАЧ СИТАН ГЛОДАР	Н	А	Р	А	Т	О	Р	РЕОМИР АНКОНА	Р
ПРОНАЛА- ЗАЧ ТЕЛЕФОНА	Б	Е	Л	СПРАВЕ ЗА СМАЊИ- ВАЊЕ	У	М	А	Њ	И	Л	А	КРАДЉИ- ВАЦ ИСТА СЛОВА	Т	А	Т
УЗВИК НЕОСТР- ПЉЕЊА	К	М	А	КОЈИ ИМА ЗНАТНУ ШИРИНУ ТОНА	И	И	Р	О	К	ФИНСКИ ПЕСНИК ЕИНО ОБИМ	Л	Е	И	Н	О
ЉУДИ КОЈИ СЕ ЛАКТАЈУ	Л	А	К	Т	А	И	И	АМЕРИ- ЧКИ ФУДБАЛ	С	О	К	Е	Р	АЗОТ	Н

ИСПУЊАЉКА

1	И	О	Р	А	А	И
2	Е	К	О	Л	О	Г
3	М	А	Ч	А	Р	И
4	С	Т	Е	В	А	Н
5	Б	А	Р	Т	О	Н
6	О	С	М	И	И	А
7	Н	Е	У	Р	О	Н
8	А	А	Р	В	И	Н

Тражене појмове упишите водоравно у мрежу тако да у усправним (означеним) ступцима добијете име и презиме филмског агента 007 и једног од тумача овог лика (слика).

1. Амерички кошаркаш, Мајкл; 2. Стручњак у екологији; 3. Индустриско предграђе Скопља; 4. Име писца Сремца; 5. Глумац, Ричард; 6. Број осам; 7. Нервно влакно; 8. Природњак, Чарлс.

БАР, ВАН, ВИН, ДАН, ДАР, Е, КО, ЛОГ, МА, НЕ, О, РИ, РОП, СМИ, ОТЕ, ТОН, ЦА, ЦА, ЊОР.

ГЕОМЕТРИЈСКИ ЛОГОГРИФ

ЗАГУБЉЕНА КАПА?

Промените по једно слово и добијете геометријски лик више сличан фесу него капи.

ЗАРУБЉЕНА КУПА

ПОМИЦАЉКА

БОЈАНА
МИРИС
ПОПРЕКО
СТАТИКА
НЕСИТ
СТУДЕНИЦА
ЋАКОНИЈА

Речи из пописа померите улево или удесно тако да у четири узастопна усправна ступца добијете презимена познатих писаца и то: немачког романописца, чешког писца историјских романа, италијанског ренесансног књижевника и руског песника и приповедача.

ПАЛИНДРОМ

Дао Јасни
ЋИРА КЕШ
да погоди
где хоћеш.

ШЕКАРИЋ

ХОМОНИМ

И новине
ових дана
попадале
и са грана.

Листови (лист)
ПОЛИТИКИН

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

У смеру стрелица упишите имена и презимена главних глумаца у филму "Прохујало с вихором" (слике), а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа.

АВАН, АНАЛАВ, АНЕРА, АОН, АРШИНИ, АСК, АТАВИ, БК, ВАКЕРО, ГАС, ЕГЕДЕ, ЕНКЛАВА, ЕОД, ИДЕ, ИНАЧЕ, ИР, ИТАЛ, КАТА, КВАРАТ, КТИТОРИ, ЛАШЦИ, ЛОЦ, ЛУДОВАТИ, НЕРВ, НОВЦИ, ЊИ, ОБЕРАВАТИ, ОВИ, ОРАЛАН, ОТИТИ, РА, РВАЊЕ, РО, ТОДОР, ТУГОВАНКА, ЦОЛ, ЧЕНЕЈ.

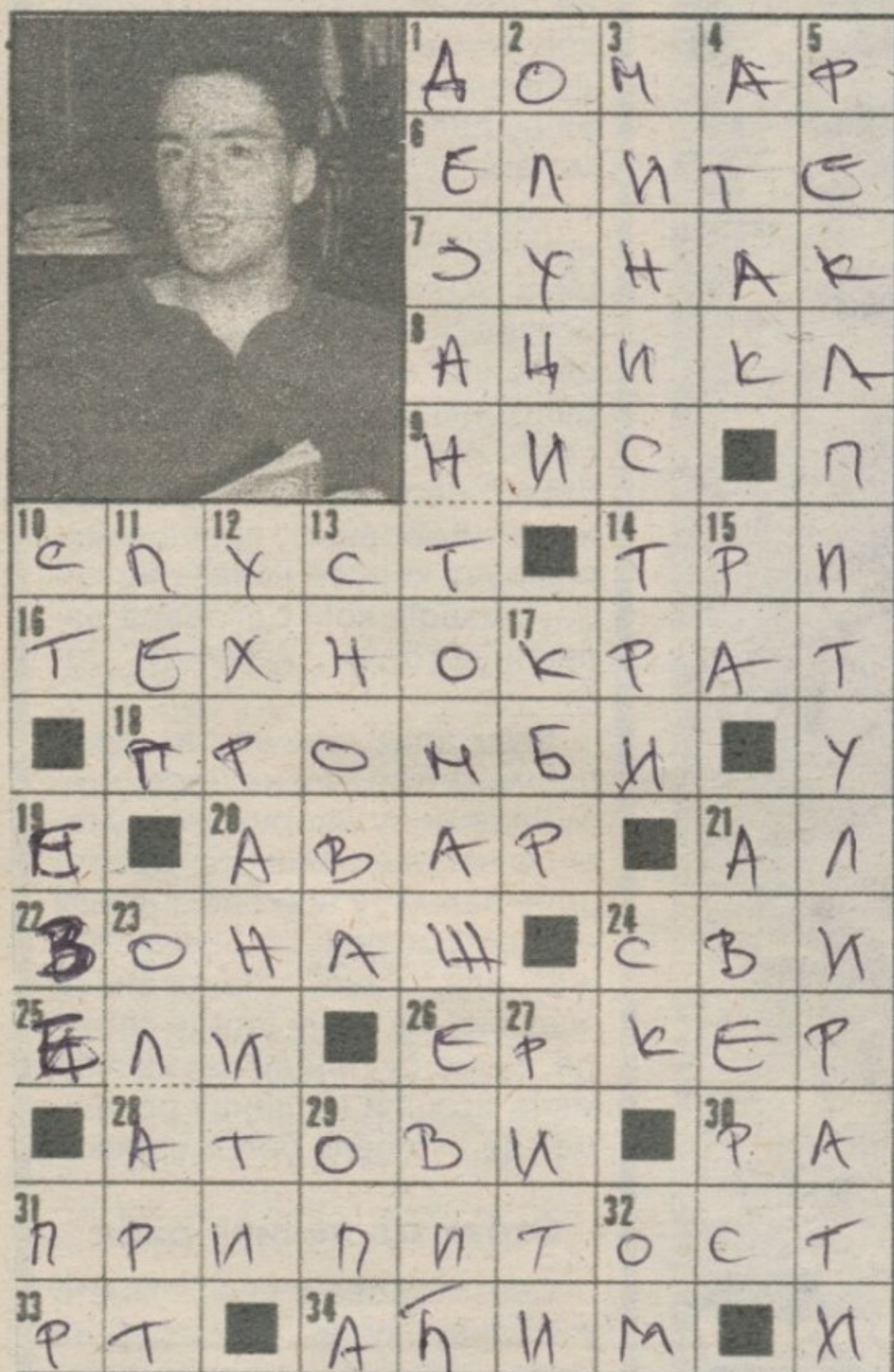

К	Л	Е	Р	К	Г	Е	Б	Л
Т	У	Г	О	В	А	Н	К	А
И	А	Е	■	А	С	К	■	И
Т	О	А	О	Р	■	Л	О	Ц
О	В	Е	Р	А	В	А	Т	И
Р	А	■	А	Т	А	В	И	■
И	Т	А	Л	■	К	А	Б	А
■	И	Н	А	Ч	Е	■	И	Р
Н	■	А	К	Е	Р	А	■	И
Е	О	А	■	Н	О	В	И	И
Р	В	А	В	Е	■	А	О	Н
В	И	В	И	■	Е	Н	Л	И

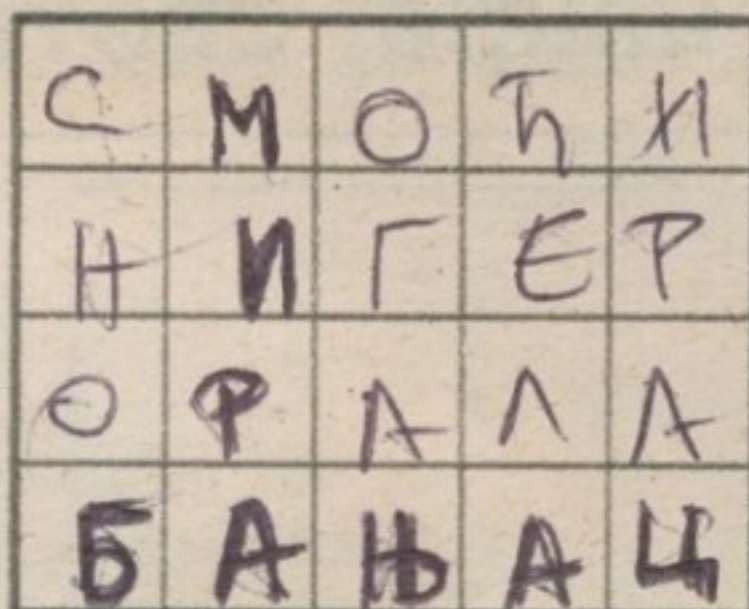
УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Кућепазитељ; 6. Крема друштва (мн.); 7. Херој; 8. Александар, Аца одмила; 9. Нафтна Индустрија Србије (скр.); 10. Скијашка дисциплина; 14. Једноцифрен број; 16. Присталица технократије; 18. Штоф за капуте; 20. Припадник монголског племена; 21. Име глумца Паћина; 22. Члан зонске лиге; 24. Колико год их има; 25. Надимак кошаркаша Сан Епифанија; 26. Доксат, балкон; 28. Коњи; 30. Символ радијума; 31. Блага опијеност; 33. Морски гребен; 34. Народно мушко име.

УСПРАВНО: 1. Кошаркаш са слике; 2. Жлебове за одвод кишнице; 3. Чланови владе; 4. Напад, навала; 5. Укратко поновити, сажети; 10. Старији (скр.); 11. Страно женско име; 12. Утовити; 13. Изнова; 15. Египатско божанство; 17. Кућни број (скр.); 19. Микробиолошке игле; 21. Предња страна новца; 23. Смер у модерној уметности; 24. Ауто-ознака Скопља; 27. Ровати; 29. Римска богиња плодности; 31. Ауто-ознака Приштине; 32. Јединица електричног отпора.

МИНИ МОЗАИК

Речи из пописа комбинујте са именом и презименом глумице са слике, тако да добијете исправну укрштеницу.

ИРАЦ, НИГЕР, ОГАЊ, ОРАЛА, СМОЋИ, ОНОБ, ЋЕДА.

МЕЊАЉКА

Једно дрво чије име скоро дође испред зиме.

ЈАСЕН, ЋЕСЕН

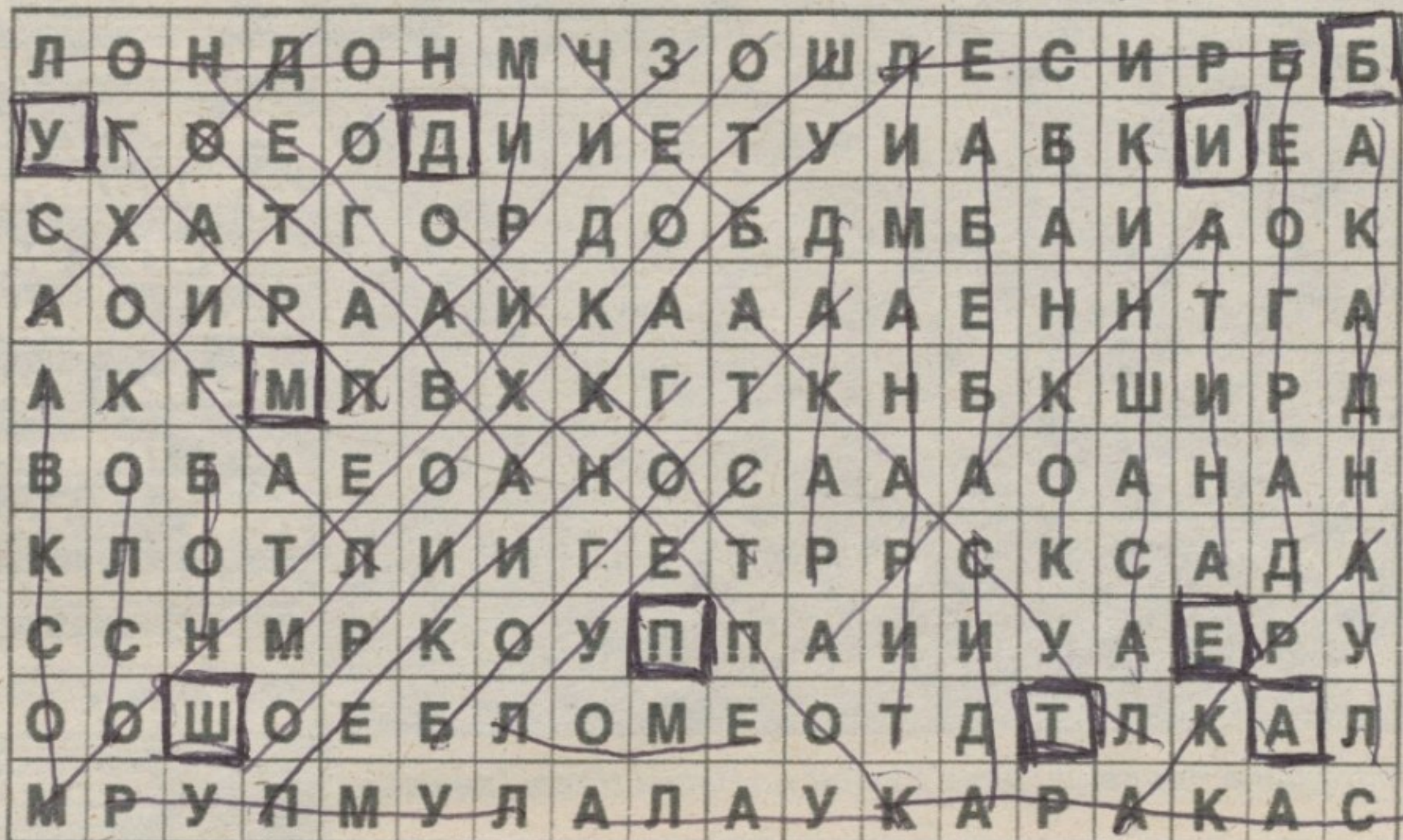
ОСМОСМЕРКА

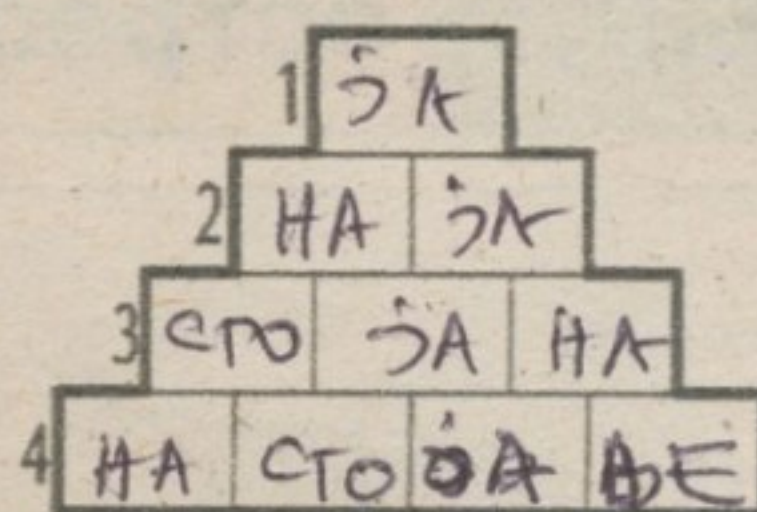
У лику осмосмерке смештено је 38 главних градова чије ћете називе потражити и прецртати. Преостала слова, читана редом, даће име главног града са слике.

АДИС АБЕБА, АКРА, АНКАРА, АТИНА, БАНКОК, БЕОГРАД, БЕЧ, БОГОТА, БОН, БРИСЕЛ, ДАКА, ДАКАР, ДОХА, КАБУЛ, КАИРО, КАРАКАС, КИНШАСА, КИТО, КОПЕНХАГЕН, КУАЛА ЛУМПУР, ЛАГОС, ЛИМА, ЛОМЕ, ЛОНДОН, ЛУАНДА, ЛУСАКА, МОНТЕВИДЕО, МОСКВА, ОСЛО, ОТАВА, ПАРИЗ, ПЕКИНГ, ПРАГ, РИМ, СЕУЛ, ТИРАНА, ТОКИО, ШТОКХОЛМ.

БТАКМПЕШТА

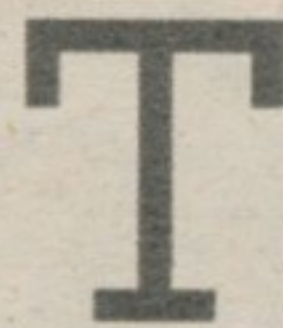

СЛОГОВНА ПИРАМИДА

1. Лична заменица; 2. Кобра; 3. Женско име, Стојанка; 4. Тежња.

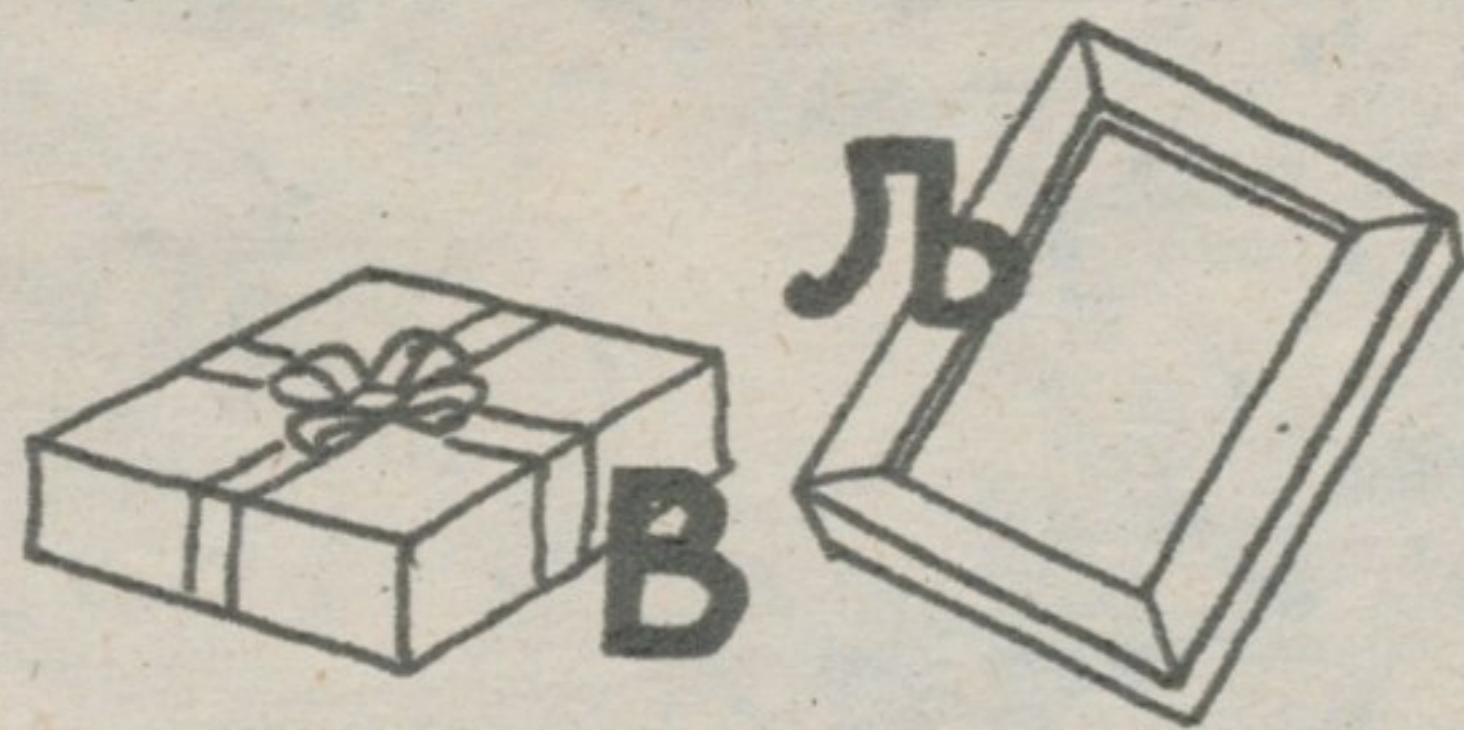
АНАГРАМНИ РЕБУС

(5,1) - 3, 2, 1, 6, 5, 4

ДЕАНОТ, ДЕСТОТ

Палиндромни ребус (6,3)

ДАР "В", РАМ, НАРЉИВ РАД

Спојите пар

А 1. Солзбери	а. Париз
Б 2. Сајгон	б. Киншаса
В 3. Леополдвил	в. Осло
Г 4. Пожуњ	г. Нџамена
Д 5. Лутеција	д. Хараре
Е 6. Кристијанија	е. Краљево
Ж 7. Смирна	ж. Братислава
З 8. Гургусовац	з. Хо Ши Мин
И 9. Карановац	и. Измир
Ј 10. Фор Лами	ј. Књажевац

Решења се налазе на страницама "Мале поште".

НОВА ГВИНЕЈА: острво на крају света

ЉУДИ СА ДРВЕЋА

Област
у
којој
живе
Короваји

Нарочит уређај, „Систем за утврђивање глобалне позиције“, направљен је по налогу америчког Пентагона – показује 5 степени 12 минута и 51 секунду јужне географске ширине и 139 степени, 49 минута и 24 секунде источне дужине. У тачност америчког изума не треба сумњати, дозвољена грешка у утврђивању положаја не прелази сто метара.

Тачка где се укрштају помнуте географске дужина и ширина налази се на великом острву Папуа Нова Гвинеја, али би јој много више одговарало неко друго име: крај света или нешто где је време стало. Јер, на том простору живе Короваји, припадници племена који се налазе на нивоу развоја који одговара далекој историји, каменом добу.

Мушкарци, жене и деца племена Коровај не носе одећу, ловци су наоружани луковима направљеним од дрвета црне палме, у њиховом језику не постоји реч за „изненађење“ или „како“. Припадници племена не знају шта је гвожђе. Само су појединци из племена изашли на ивицу прашуме где су срили белог човека.

Страх од велике рибе

Свет Короваја није планета у облику кугле. Простор на коме живе они једноставно називају „болиболип“, што би у преводу значило место. Овај простор има четири концентрична круга: у првом живе људи и животиње, у другом је свет душа. Трећи круг је велика вода у којој живи огромна риба, а око ове воде су небо, звезде и планете.

Короваји живе у некој врсти слепог црева, у прашуми на западној обали реке Бекинг. Ту нема вредног тропског дрвећа, екзотичних птица и животиња. Ту живе разне гљиве, бактерије из колоније термита који су човека отерали са земље, високо у ваздух. Короваји су људи који живе на дрвећу, у крошњама које су чак педесетак метара издигнуте изнад земље.

Племена Коровај и данас је у каменом добу, а неки његови припадници одбијају било какав додир са белим човеком и цивилизацијом. Ухваћени непријатељ и даље најчешће завршава у — лонцу

Постојбина Короваја: река Бакинг на Папуи Новој Гвинеји

Заједничка изградња новог дома на дрвету

Изградња пребивалишта на дрвету траје отприлике три недеље. Короваји граде своју колибу без ексера, металних спојница или канапа. Довољна је грађа, које има у прашуми: танак бамбус, ратан, лијане. Градња, наравно, траје веома споро, Короваји кажу да је кућа боља што је виша.

Једном изграђена колиба у крошњи не значи, међутим, и трајно решење стамбеног питања. Због веома тешке кли-

ме, повишене влажности ваздуха и честих олуја, ова кућица издржава највише пет година. После тога Коровај мора да бира нову крошњу.

Просечан животни век у племену Коровај износи око 35 година. Људи умиру од маларије, паразита, противничке стреле. Болесника нико не помаже. Када болесник умре, његови сународници закопавају га негде у прашуми или његово тело остављају у некој напуштеној колиби.

Мушкарци су лепо развијени и снажни јер само најјачи могу да преживе сва искушења прашуме. Борба за преживљавање је уочљива и међу најмлађима. Дете добија име тек када уђе у другу годину живота, пре тога многа умиру.

Палма – дрво живота

За припаднике племена Коровај саго палма је дрво живота. Без овог дрвета они би умрли од глади, његове крошње су им дом, ситни комадићи најлепши женски накит, саго је свакодневни хлеб... А како је хране веома мало, за исхрану се користи и кожа уловљених животиња. Због тога Короваји и немају одећу. За саго палму они имају 11 речи, али тек једну једину реч за љубав, бол и саосећање. Они готово и не по-

Дрво је најсигурнији савезник

казују осећања. Међу њима не могу да се виде љубавни парови, мушкарци и жене спавају у одвојеним собама.

Ово племе изгубљено у прашуми Папуе Нове Гвинеје зна само за 25 бројева. После тога броје се делови људског тела: прсти, подлактице, рамена, очи, уши... Уосталом, у њиховом животу и нема много потребе за бројањем.

Племена Коровај подељено је у два клана која готово да и немају много додирних тачака. Половина племена живи на граници прашуме, његови чланови понекад се срећу са белим људима, осећају дах цивилизације. Ретки знају и понеку енглеску реч, носе мајице, спремни су да тргују.

Друга половина племена клан Сајак одбија било какав додир са странцима, цивилизацијом. Живе потпуно повучено, дубоко у прашуми и спремни су да у борби одбране своју територију. А непријатељ, уколико га ухвате, највероватније ће завршити у лонцу.

Ж. Р.

Дуг пут до колибе: лагано успињање необичним мердевинама

Што више, то боље: колиба Короваја

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Средњоевропска река

Познато је да наша највећа река Дунав пролази, од свог извора па до ушћа, кроз много земаља и вероватно у тим земљама има другачије називе.

БОЖАНА СПАСИЋ
Кула

Највећа европска река Дунав од свог ушћа, испод планине Шварцвалд у Немачкој, пролази кроз Аустрију, Словачку, Мађарску, Југославију и Румунију, где се улива у Црно море. У свим овим земљама Дунав има различите називе, али сличне јер је корен речи остао исти. У Немачкој и Аустрији зове се Донау, у Словачкој Дунај, Мађарској Дуна, Југославији Дунав и Румунији Дунареа. Занимљиво је навести и његове називе на неким другим језицима: на италијанском Данубио, на руском и украјинском Дунаи, на шведском и норвешком исто као и на немачком Донау, Дануб на албанском и есперанту Данубо.

До половине прошлог века Срби су Дунав звали Дунаво или Дунава, вероватно због назива других река у Србији, Сава, Морава, Млава, Тамнава...

Необични рекордери

Пишем вам већ трећи пут и бићу упоран док ми не одговорите, а мислим да би требало јер сам верни читалац „Политикиног Забавника“ скоро осам година, од своје шесте године. Моје питање гласи: да ли је тачно да се одржавају такмичења у плувању удаљ и да рекорди улазе у „Гинисову књигу“?

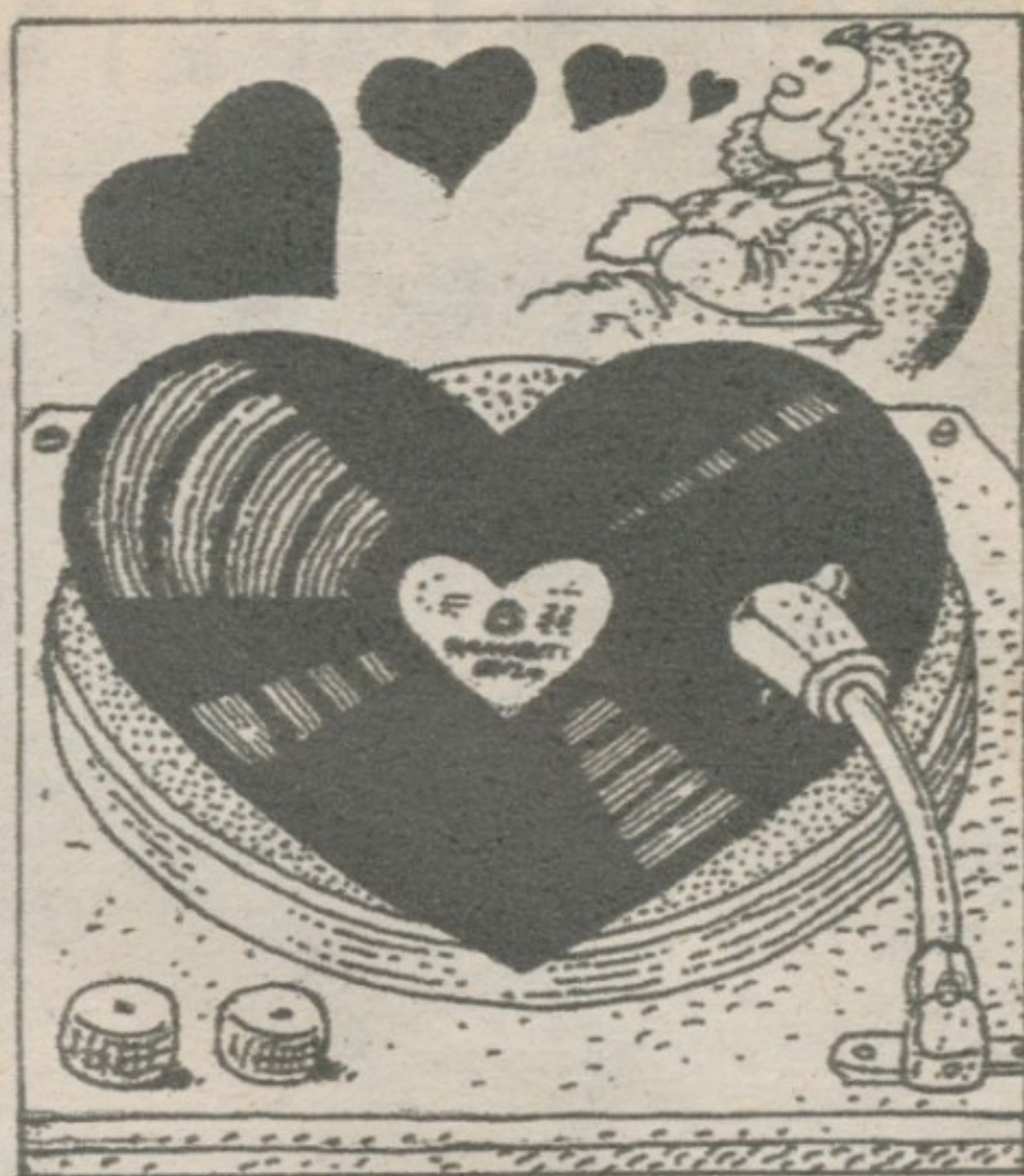
Г. РУШЕВАЦ
Нова Пазова

Прво морамо да ти објаснимо зашто нисмо одговорили на твоје питање. Добијам доста писама наших читалаца који траже да у Малој пошти пишемо о нечему, о чему смо у „Забавнику“ већ писали, па сматрамо да није потребно да то понављамо. Иста ствар је и са твојим питањем о коме смо баш на странама Мале поште пре годину дана писали набрајајући и рекорде неколико необичних надметања који су ушли у „Гинисову књигу“.

Такмичење у плувању удаљ одржава се у Америци, у граду Релију, држава Мисисипи и од 1955. године установљено је као редовно. Рекордери у овом надметању с лакоћом пребацују дужину од 14 метара. Обично користе коштице трешања или вишања, већ према личном укусу. Тачно је да најуспешније такмичаре „Гинис“ редовно уписује у своју књигу необичних рекорда.

Љубинка Инић, Маршала Тита 96/А, 23264 Фаркаждин – 13 година, воли дружење и животиње, навија за „Партизан“.

Обожавани Рамацоти

Одавно сам писала уреднику Музичке поште и замолила га да нешто напише о познатом италијанском певачу Еросу Рамацотију, али на Хит страни о њему ни речи. Разумем, он можда није код нас у „тренду“, али ја га и даље обожавам, па вас молим да објавите бар неколико основних података и кад је рођен, како је почео да пева...

Једна ГОЦА која обожава Рамацотија Чачак

Ерос Рамацоти рођен је у Риму 28. октобра 1963. године у бројној и сиромашној породици. Одмалена га је привлачила музика, па се више дружио са гитаром него са књигама. И поред силне жеље свог оца, некадашњег певача, није успео да се упише на Музички конзерваторијум. Али, упорни отац успео је у настојању да сина прогуре на музичку сцену захваљујући, наравно, и великом Еросовом певачком таленту. Већ 1981. године Ерос Рамацоти учествује на такмичењу певачких нада Италије у месту Кастрокаро. Пробио се у финале и тако су га запазили менаџери дискографске куће DDD из Милана и ускоро је за њих снимљено свој први сингл „Ad un Amico“ (Пријатељу). Касније је Рамацоти усавршио и свирање на гитари и посветио се компоновању. Први велики успех доживео је јануара 1984. године на Сан Рему са песмом „Terra Promessa“ (Обећана земља) и постао веома популаран широм Италије, а то је и данас, не само у Италији него и у многим суседним земљама.

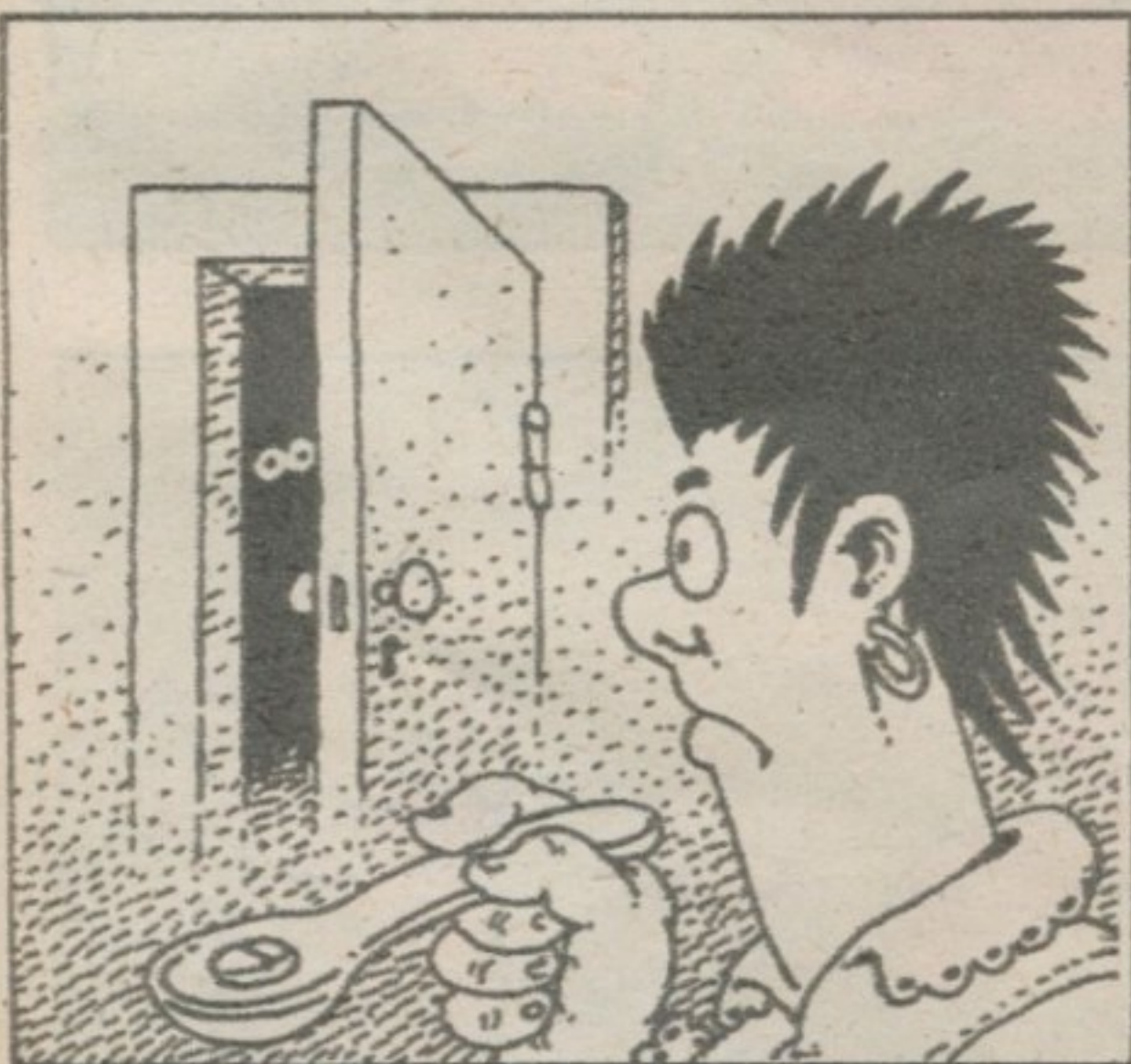
БИБЛИОТЕКА САЗНАЊА - КЊИГЕ ЗА ВАШ УСПЕХ У ЖИВОТУ... На Ваш захтев шаљемо **БЕСПЛАТАН КАТАЛОГ** са потребним подацима за преко **120 НАСЛОВА КЊИГА** из алтернативних и граничних области и рејкинг а неопходних знања. Све књиге имају **ГАРАНЦИЈУ**: Незадовољним читаоцима одмах враћамо новац! Телефон: 021 / 881-483, или писмом на: **„БИБЛИОТЕКА САЗНАЊА“**, б.б. 23, 21205 СРЕМ. КАРЛОВЦИ.

Анорексија куца на врата

Имам 15 година и нисам задовољна својим изгледом. До пре пола године била сам тешка преко 60 килограма (висока сам 167 центиметара), па су ме другари задиркивали. Решила сам то да променим избацивши, на мамин ужас, месо из исхране и почела да једем само јогурт, двојек, воће и зелену салату, а со не користим. Уз таблете за мршављење нагло сам губила на тежини све задовољнија својим изгледом све док једног дана нисам пала испред куће па ми је указана и хитна помоћ. Чула сам да су лекари рекли родитељима да сам „на граници анорексије“ и ако се стање не поправи да ће ме у болници вештачки хранити. Дали је анорексија нека опасна болест?

СИНДИ
НИШ

То што си желела да будеш витка и изгледаш као манекенка није чудно, то све девојчице у твом узрасту желе, али није добро што си, очигледно на своју руку и без савета лекара, узимала неке таблете за мршављење које су, уз режим исхране који си сама одредила, морале да доведу до стања које си описала. У твојим годинама организам се нагло развија, а таквим начином исхране, да не кажемо гладовањем, ти му то ускраћујеш и у организму долази до озбиљног поремећаја.

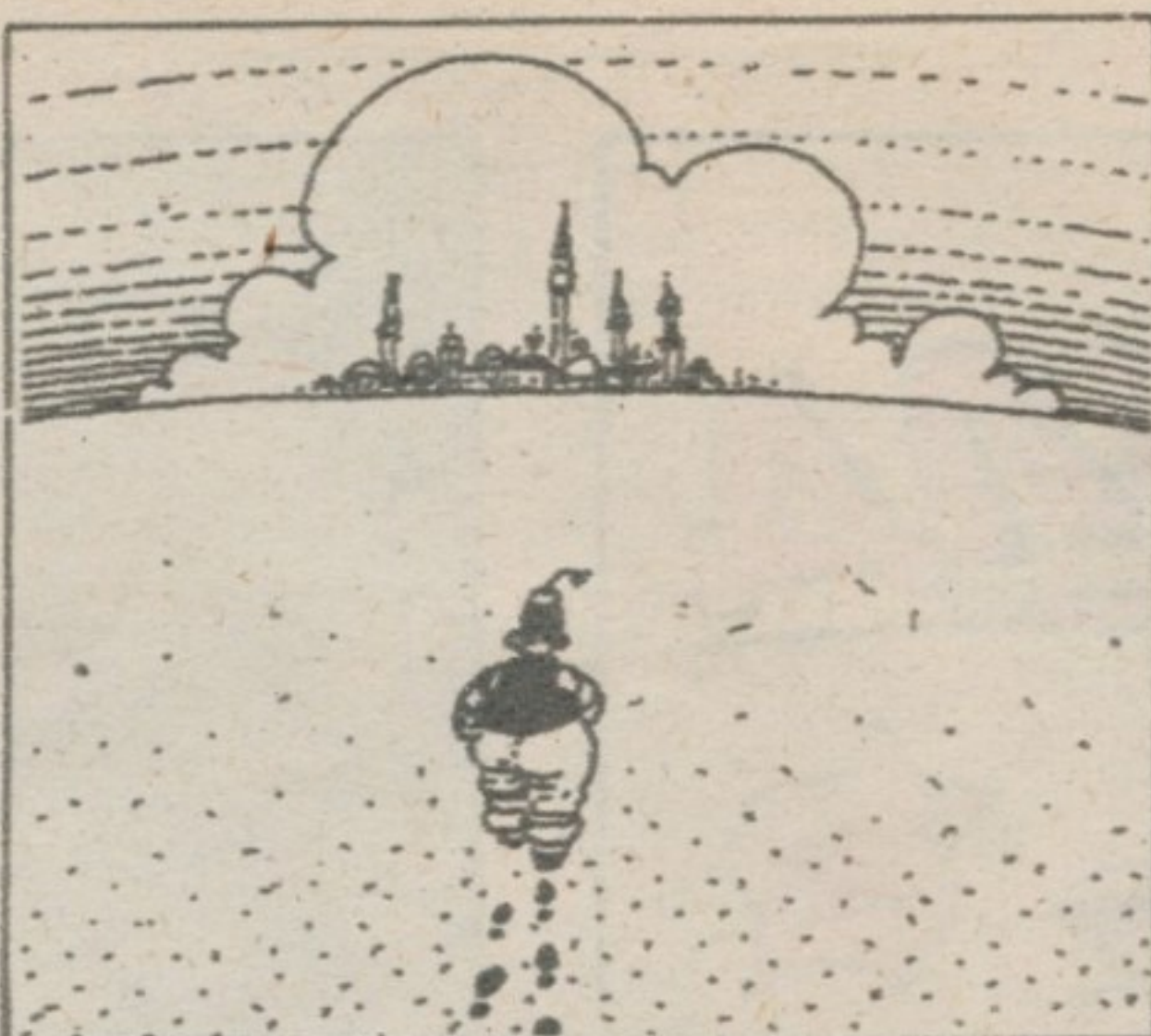
Сва је срећа што си, како си чула, „на граници анорексије“. Да си већ оболела од ње, лечење би било дуго и мучно. Анорексија је обољење које наступа кад организам изгуби 50 или више одсто од раније тежине уз слабљење апетита и када је потребно хитно лечење. Саветујемо ти да се што пре обратиш свом школском лекару који ће те упутити лекару специјалисти.

Права Мека

Можете ли да ми кажете зашто се код нас употребљава израз „права Мека“ за неко место у коме се неко добро провео или му се то место допада.

СТОЛЕ
ЖИТКОВАЦ

Овај израз задржао се у нашем народу још од времена владавине Турака. Мека, родно место исламског свеца Мухамеда, била је и за Турке животни циљ и врхунски домет вере: да оду тамо и

поклоне се Мухамедовом гробу. Одлазак у Меку, односно ходочашће, и данас је сан свих муслимана света. Но, овај је град у Саудијској Арабији, у потпуно неплодном крају који је далеко од земаљског раја, па узречица „права Мека“ нема неке нарочите везе са стварним благостањем. За муслимане, вернике, она вероватно и данас има то значење јер они и данас, као некад давно (кад су причали покореној српској раји), воле да величају ово место и његов значај.

Зоран Милошевић, Пионирска 42, 11080 Земун – 10 година, воли фанки музику, тренира кошарку, навија за „Црвену звезду“.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: м, ц, кантата, КР, ОК, блистав, РНК, им, аре, Накиф, план, е, Лувр, ми, фотограф, двојек, упута, гроб, копа, дрзак, наратор, р, Бел, умањила, тат, ама, широк, Леино, лакташи, сокер, Н; Испуњаљка: Џејмс Бонд, Роџер Мур; Геометријски логогриф: зарубљена купа; Помицаљка: Омштеда, Јирасек, Аретино, Никитин; Палиндром: Шекарић; Хомоним: листови (лист); Мозаичка укрштеница: Клерк Гебл, тугованка, иде, АСК, ш, Тодор, лоц, оверавати, ра, Атави, Итали, Каћа, иначе, ир, н, Анера, ш, Еол, новци, рвање, Аон, Вивијен Ли; Укрштеница: домар, елите, јунак, Ацика, НИС, п, спуст, три, технократ, громби, у, е, Авар, Ал, зонаш, сви, Ели, еркер, атови, Ра, припитост, рт, Аћим, и; Спојите пар: 1д, 2ж, 3б, 4е, 5а, 6в, 7з, 8и, 9ђ, 10г; Мини мозаик: смоћи, Нигер, орапа, Бањац; Мењаљка: јасен, јесен; Слоговна пирамида: ја, наја, Стојана, настојање; Анаграмни ребус: Дејтон (једно "Т"); Анаграм: Талични Том; Чаура: шикара, Икар; Палиндромни ребус: марљив рад (дар "В", "Љ" рам); Осмосмерка: Будимпешта. Енигматске стране припрема: ЕД "Борђе НАТОШЕВИЋ", Сомбор Уређује Славко Бован Аутори: Димовић, Милин, Мунишић, Ј. Неђић и Бован.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2301

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси
Директор „ПОЛИТИКЕ“
Хаџи Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
„Штампарија Политика“

В. д. председника колоније „ПОЛИТИКА“
Томислава Раичевић

Уредник ситрија Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Стапић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић
Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петканић и Радана Весовић
Секретаријат Зорица Филиповић
Дописници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства:
Петар Поповић (Москва), Дарко Рибничар (Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон), Душан Симић (Лондон), Бошко Јакшић (Рим), Верица Рупар (Будимпешта) Момчило Пантелић (Пекинг), Радислав Ђук (Атина)

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29, 11001 Београд, П.факс 124.
Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција 3226-620, централа 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.
Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.
Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 27,20 дина. 3 месеца 81,60 дина.
6 месеци 163,20 дина.

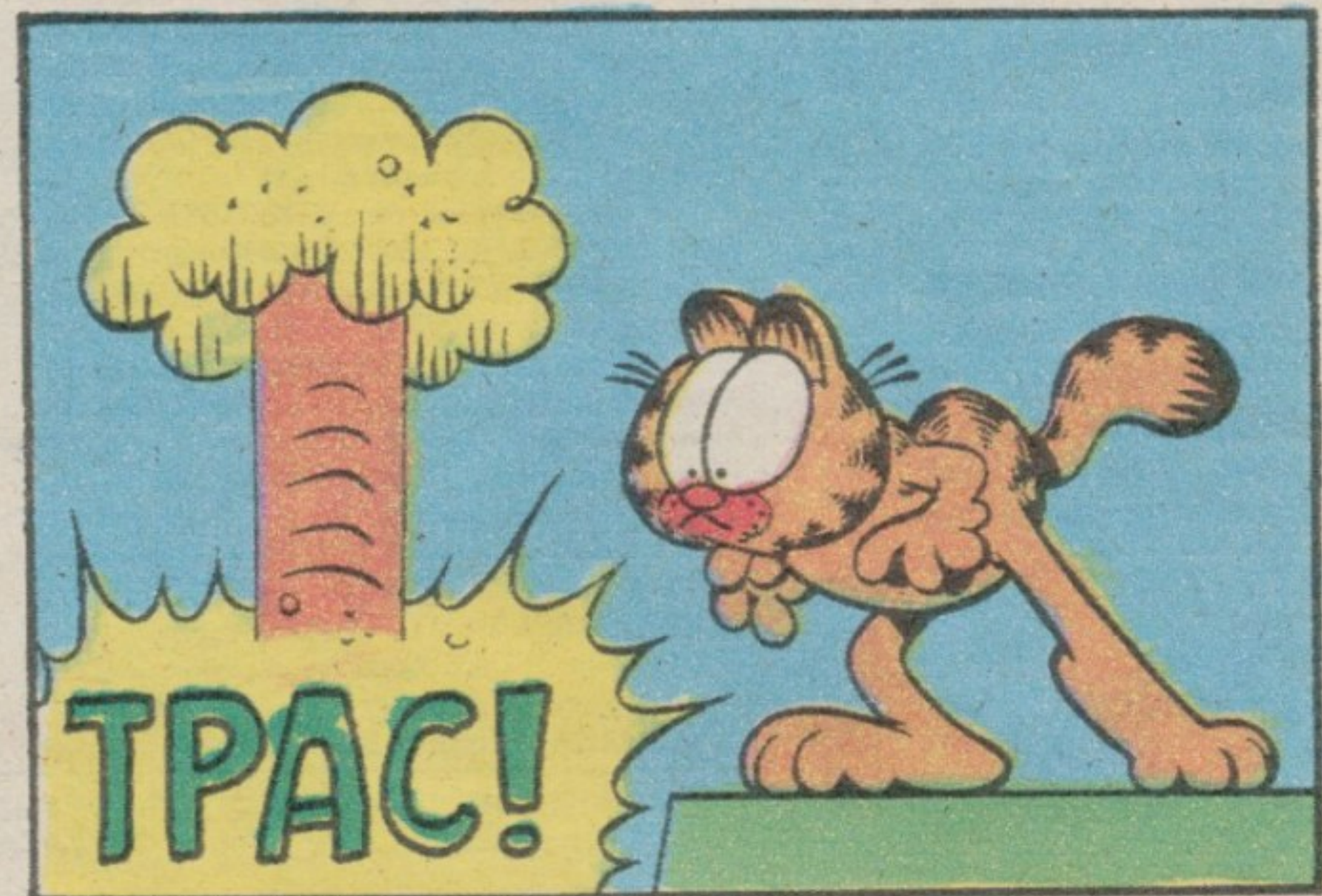
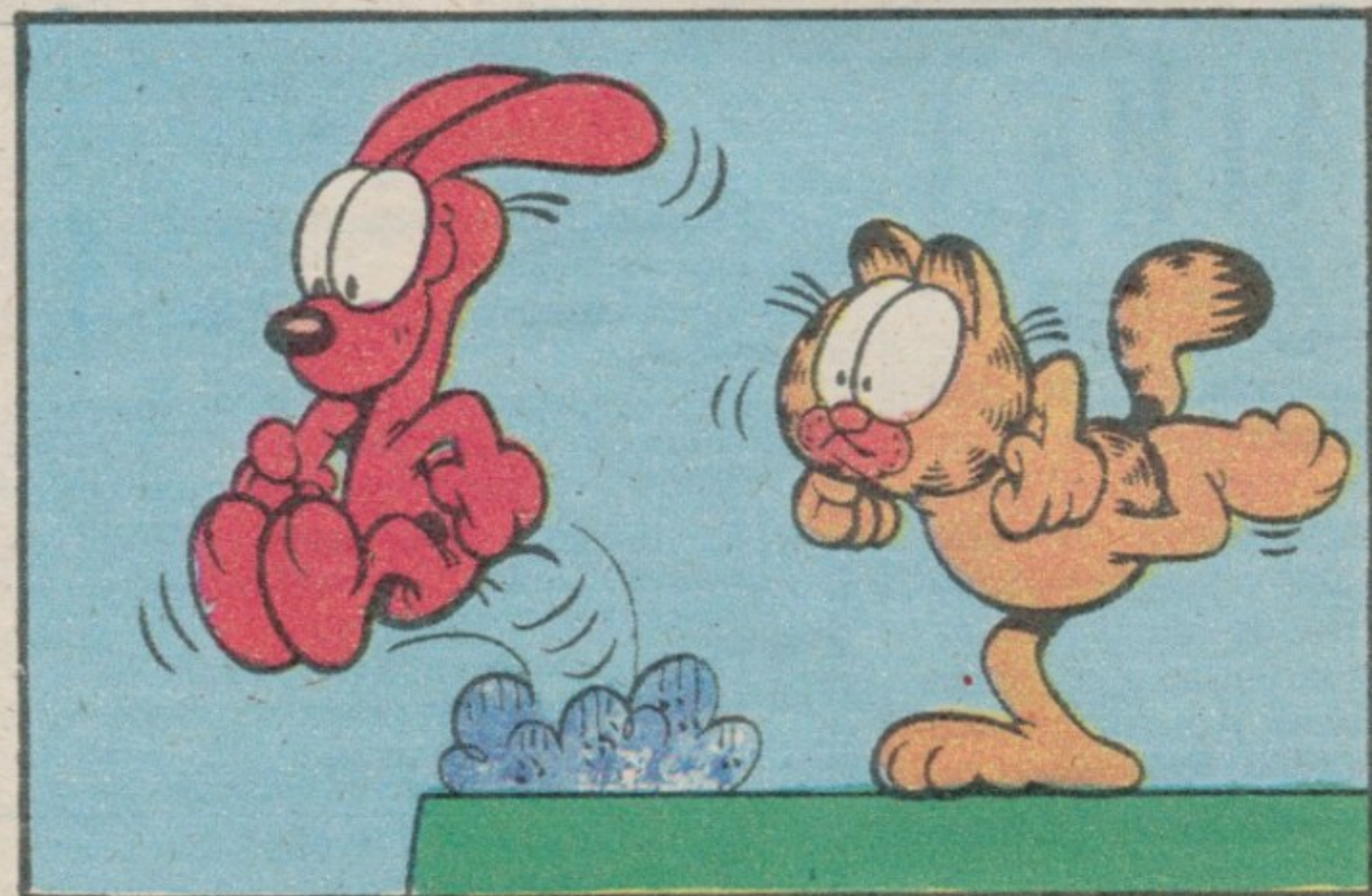
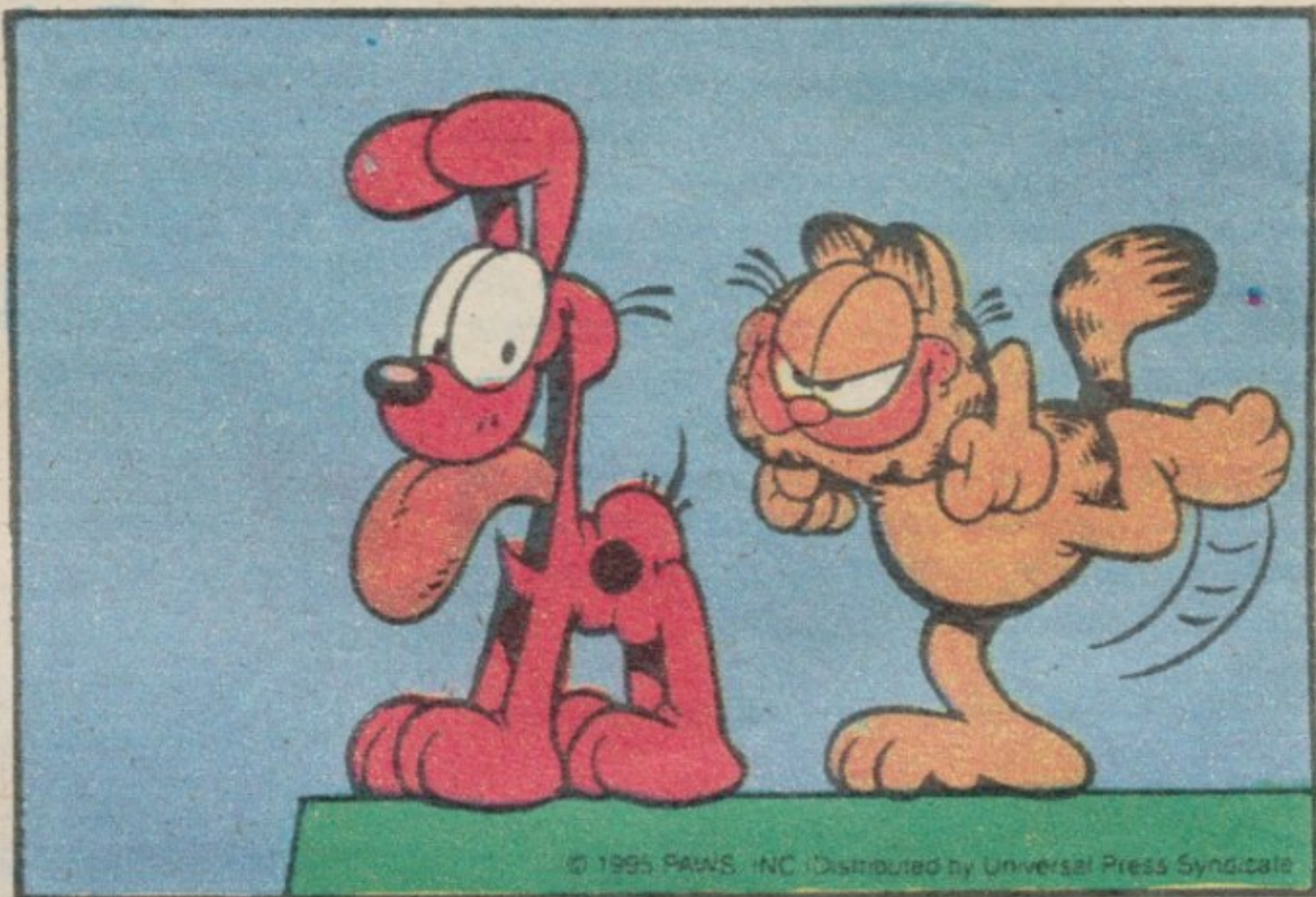
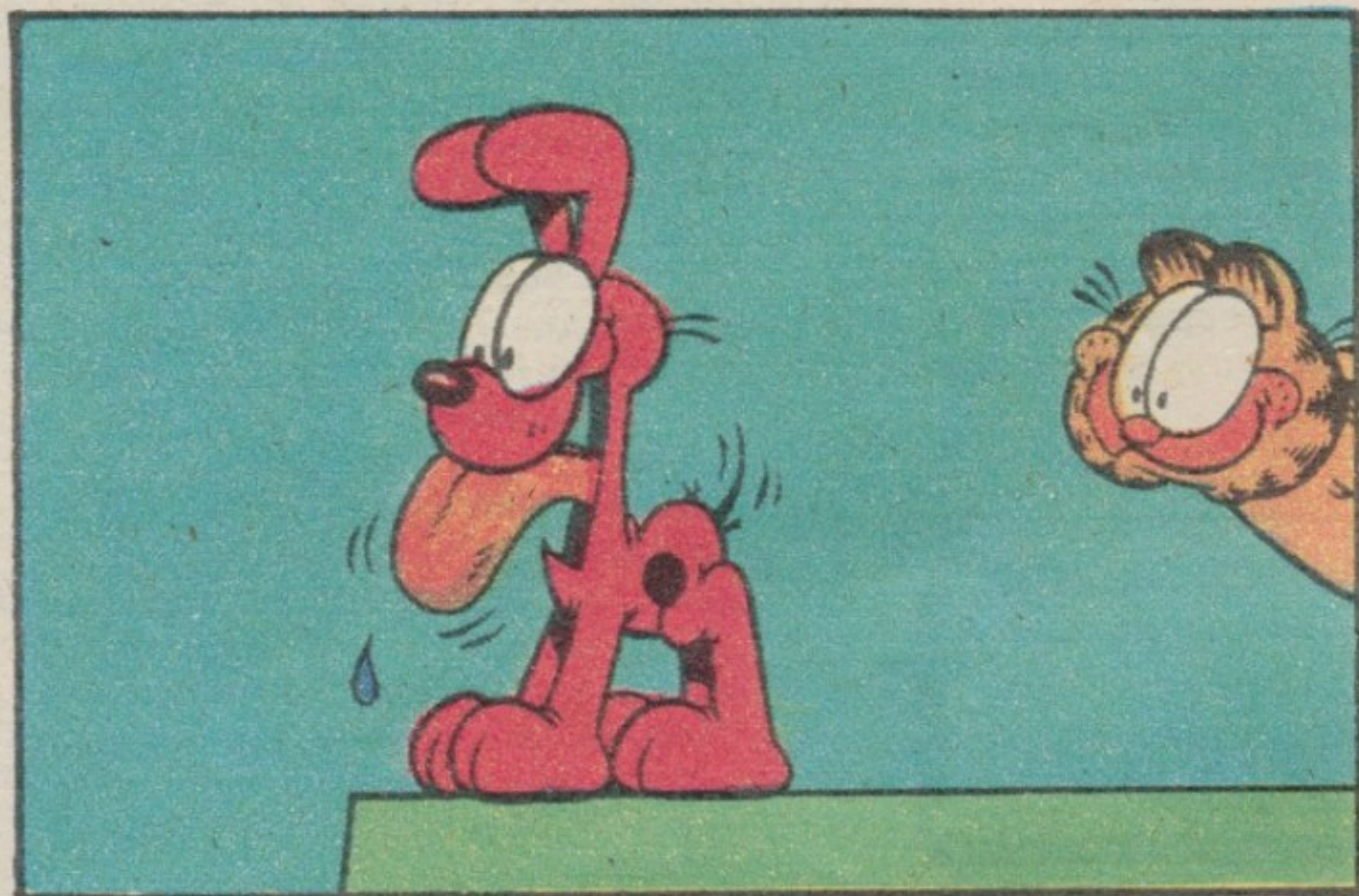
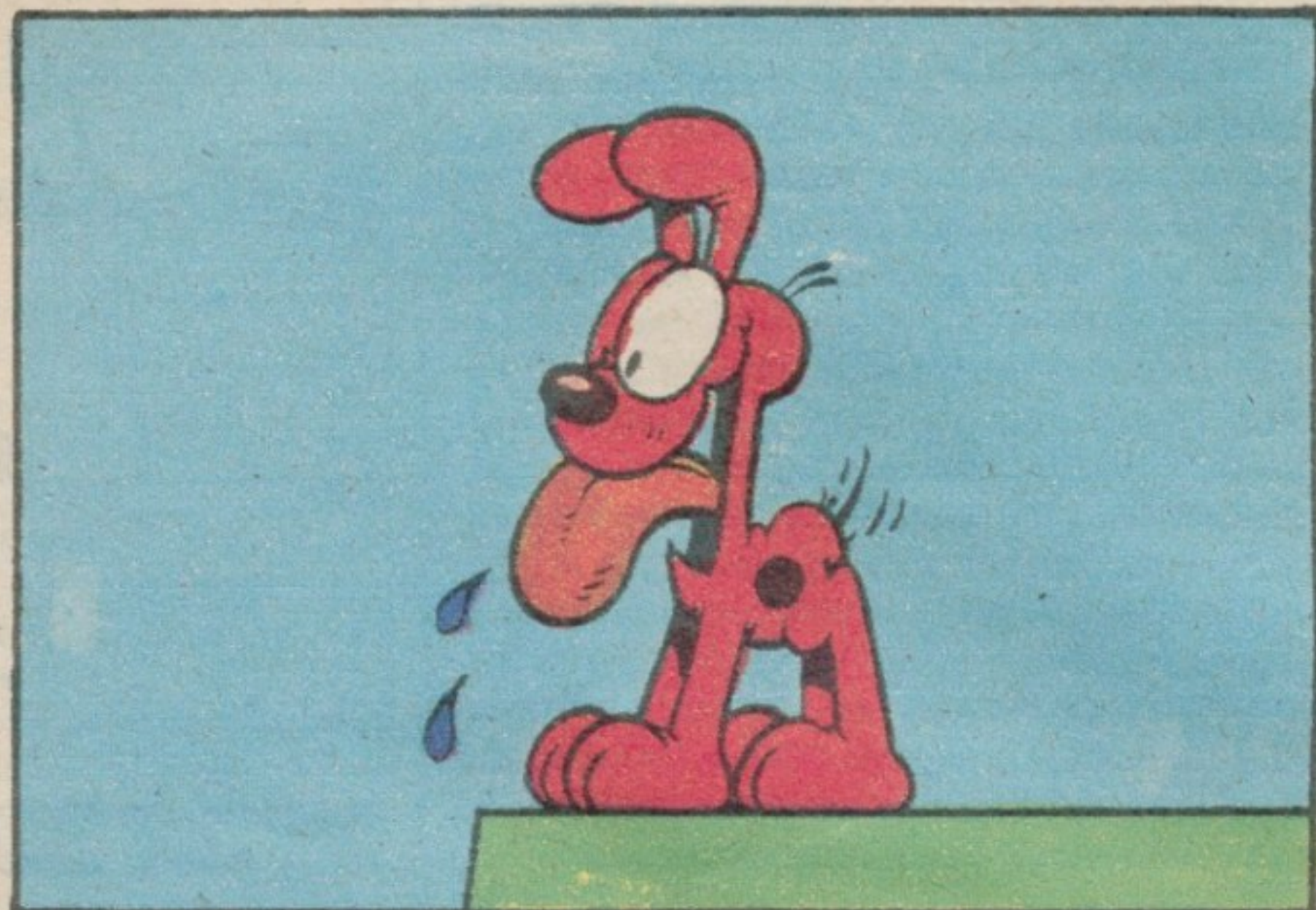
Претплата на жиро рачун број:
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
Н.П. „ПОЛИТИКА“ — ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
Полугодишња – возом: 90 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња – авионом:
I група-Европа: 150 DEM. II група-Блиски исток: 150 DEM. III група-Африка, Азија: 158 DEM.
IV група-Америка, Канада: 165 DEM. V група-Далеки исток: 165 DEM. VI група-Јужна Америка: 175 DEM. VII група-Аустралија: 178 DEM. или противвредност осталих валута
• Претплата се врши преко DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT/M (BLZ 500 700 10) на рачун КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД Београд, број: 9359662, у противвредности USD или DEM у корист Н.П. „ПОЛИТИКА“ – Београд, дебитни рачун број: 70400-6925286 који се води код Комерцијалне банке АД - Београд. Код уплате обавезно навести - „Сврха плаћања“ ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“. Копију уплате обавезно послати на факс: ++381 11 3228 776 или на адресу: Н. П. „ПОЛИТИКА“ 11000 БЕОГРАД, 29. НОВЕМБРА 24. ЈУГОСЛАВИЈА
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Франкфурту/М, а копију уплате на факс: ++381 113226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.
Насловна страна:

By Jim Davis

ГАРФИЛД

РЕКЛИ СУ...

Карактер се не открива великим делима: на маленкостима, ситницама, показује се права природа човека.

Жан Жак Русо
француски филозоф
(1712–1778)

Између успеха и неуспеха, у спорењу, напору и победи, ствара се карактер.

Леополд фон Ранке
немачки историчар
(1795–1886)

Главни непријатељ науке није заблуда већ лењост.

Хенри Томас Бакл
енглески историчар културе
(1821–1862)

Објашњавање је поступак када одрастао човек, помоћу свих својих сазнања, исприча деци четвртину од онога што су она већ знала.

Волфганг Хербст
немачки писац
(1925–)

Карактер почива на личности, а не на талентима.

Јохан Волфганг фон Гете
немачки песник
(1749–1832)

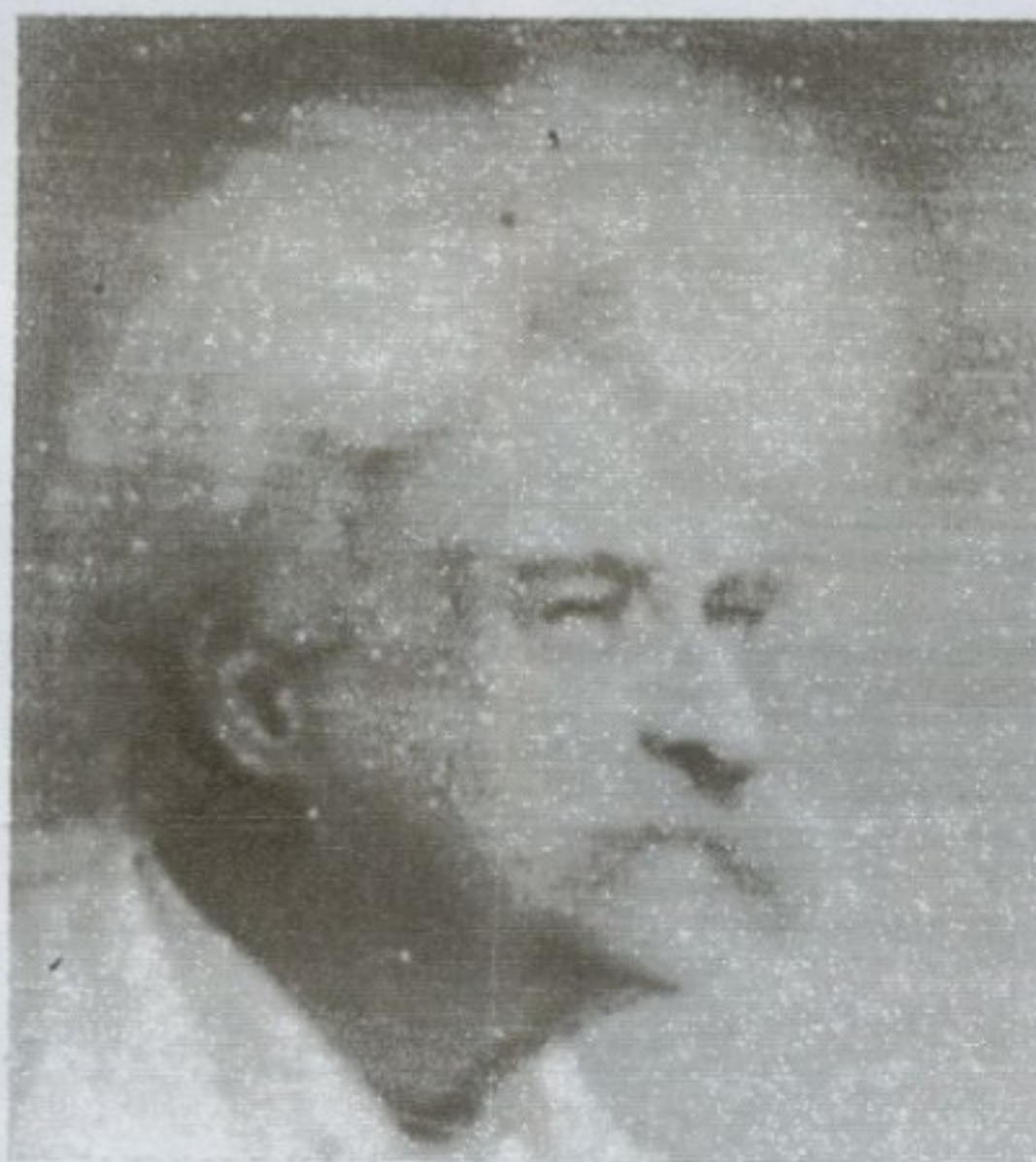
Живот нема никаквог смисла осим оног који му ми дајемо.

Торнтон Вилдер
амерички писац
(1897–1975)

Краљеви се не рађају: њих ствара свеопшта халуцинација.

Џорџ Бернард Шо
ирски књижевник
(1856–1950)

Животиње су најбољи пријатељи: не постављају никаква питања нити критикују.

Марк Твен
амерички књижевник
(1835–1910)

Ко небо не носи у себи узалуд ће га тражити у читавом свемиру.

Ото Лудвиг
немачки књижевник
(1813–1865)

Има вечери на којима не пропада представа већ публика.

Макс Рајнхарт
аустријски режисер и
директор позоришта
(1873–1943)

Није довољно бити смао вредан – то су мрави. Право питање је: зашто смо вредни?

Хенри Дејвид Торо
амерички писац
(1817–1862)

Лагање је једина човечија привилегија коју немају други организми.

Фјодор Михаилович Достојевски
руски књижевник
(1821–1881)

Неправду заборављамо тек онда кад нам ништа друго не преостаје.

Петрус Борел
француски писац
(1809–1859)

Никоме не веруј у стварима које су његова страст.

Филип Дорнер Стенхоуп, ерл од Честерфилда
британски политичар и писац
(1694–1773)

Људска нарав израста или у биљку или у коров; зато ваља на време заливати једно, а чупати друго.

Франсис Бекон
енглески филозоф и државник
(1561–1626)

